MliDno-2022-5474 (10 02 03)

Mikkelin kaupunki
Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue /

Kaupunkikehitys / Maankäyttö ja kaupunkirakenne
PL 33, 50101 Mikkeli

Kalle Räinä
Asemakaavapäällikkö p. 0447942525
S-posti: kalle.raina@mikkeli.fi

VUORIKATU 19-21 ESE ASEMAKAAVAN MUUTOSEHDOTUS
ASEMAKAAVAN SELOSTUS

VIREILLE TULOSTA ILMOITETTU	26.10.2022
KAUPUNKIKEHITYS LAUTAKUNTA HYVÄKSYNYT	xx.xx.2024
NÄHTÄVILLÄ	
KAUPUNKIKEHITYSLAUTAKUNTA HYVÄKSYNYT	
LAINVOIMAINEN	

PERUS- JA TUNNISTETIEDOT 4
1.1 Tunnistetiedot 4
1.2 Kaava-alueen sijainti 4
1.3 Kaavan nimi ja tarkoitus 4
1.4 Luettelo selostuksen liiteasiakirjoista 4
1.5 Luettelo muista kaavamuutosta koskevista asiakirjoista, taustaselvityksistä ja lähdemateriaalista 5
TIIVISTELMÄ 6
2.1 Kaavaprosessin vaiheet 6
2.2 Asemakaava 6
2.3 Asemakaavan toteuttaminen 6
LÄHTÖKOHDAT 6
3.1 Selvitys suunnittelun oloista 6
3.1.1 Alueen yleiskuvaus 6
3.1.2 Ympäristön tila, luonnonympäristö 7
3.1.3 Liikenneympäristö 8
3.1.4 Rakennettu ympäristö 8
3.1.5 Rakennettu kulttuuriympäristö 8
3.1.6 Maanomistus 8
3.2 Suunnittelutilanne 9
3.3 Kaava-aluetta koskevat suunnitelmat, päätökset ja selvitykset 14
ASEMAKAAVAN SUUNNITTELUN VAIHEET 14
4.1 Asemakaavan suunnittelun tarve 14
4.2 Suunnittelun käynnistäminen ja sitä koskevat päätökset 14
4.3 Osallistuminen ja yhteistyö 14
4.3.1 Osalliset 14
4.3.2 Vireilletulo 14
4.3.3 Osallistumien ja vuorovaikutusmenettelyt 15
4.3.4 Viranomaisyhteistyö 15
4.4 Asemakaavan tavoitteet 15
4.4.1 Lähtökohta-aineiston antamat tavoitteet 15
4.4.2 Prosessin aikana syntyneet tavoitteet, tavoitteiden tarkentuminen 16
4.5 Asemakaavaratkaisun vaihtoehdot ja niiden vaikutukset 16
Asemakaavasta ei ole laadittu eri vaihtoehtoja muutostyön ollessa pääosin tekninen. 16
4.5.1 Asemakaavan ratkaisun valinta ja perusteet 16
4.5.2 Suunnitteluvaiheiden käsittelyt ja päätökset 16
ASEMAKAAVAN KUVAUS 16
5.1 Kaavan rakenne 16
5.1.1 Mitoitus 16
5.1.2 Palvelut 17
5.2 Ympäristön laatua koskevien tavoitteiden toteutuminen ja jatkosuunnitteluohjeet 17
5.3 Aluevaraukset 17
5.3.1 Korttelialueet 17
5.3.2 Muut alueet 18
5.4 Asemakaavaratkaisu 18
5.5 Kaavan vaikutukset 18
5.5.1 Vaikutukset rakennettuun ympäristöön, ihmisten elinoloihin ja kaupunkikuvaan 18
5.5.2 Vaikutukset luontoon ja luonnonympäristöön 19
5.6 Ympäristön häiriötekijät 19

5.7 Kaavamerkinnät- ja määräykset 19
5.8 Nimistö 19
ASEMAKAAVAN TOTEUTUS 19
6.1 Toteutusta ohjaavat ja havainnollistavat suunnitelmat 19
6.2 Toteuttaminen ja ajoitus 19
6.3 Toteutuksen seuranta 20

PERUS- JA TUNNISTETIEDOT

1.1 Tunnistetiedot

Kaavaselostus koskee 28.10.2024 päivättyä asemakaavan muutosehdotuskarttaa.

Asemakaavan muutos koskee 3. kaupunginosan (Kalevankangas) korttelia 9

Asemakaavan muutoksella muodostuu 20. kaupunginosan kortteli 9, tontit 1-7. Asemakaava-alueelle laaditaan sitova tonttijako

Kaavan laatija: Asemakaavapäällikkö Kalle Räinä
Kaavatunnus: 1009
KaavaDnro: MliDno-2022-5474 (10 02 04)

1.2 Kaava-alueen sijainti

Suunnittelualue sijaitsee Mikkelin 3. kaupunginosassa (Kalevankangas), korttelissa 9. Kohteessa sijaitsee entiset Etelä-Savon Energia (ESE) Oy:n hallinto ja asiakaspalvelutilat sekä yksityisomisteisia asuinkerrostalotontteja. Torille matkaa on noin 600 metriä.

1.3 Kaavan nimi ja tarkoitus

Kaavan työnimenä on ”Vuorikatu 19-23”.

Asemakaavan muutoksen tavoitteena on muuttaa entisen päiväkotitontin käyttötarkoitusmerkintä C merkinnäksi, joka mahdollistaa keskustatoimintojen ja palveluiden järjestämisen. Tontin rakennusoikeus kasvaa 1 200 kerrosalaneliömetriin. Kokonaisuudessaan korttelialueelle tehdään vähäisiä kaavateknisiä muutoksia. Tonttien rajoja sekä rakennusalueen rajoja muutetaan. Olevat suojelumerkinnät säilyvät. Joos.Sajaniemen katualuejärjestelyihin ja paikoitusalueeseen laaditaan tekninen muutos. LPA alue osoitetaan osittain katualueeksi kunnossapitovastuiden selkeyttämiseksi.

Rakennusoikeutta alueelle osoitetaan yhteensä 10 260 k-m², joka vastaa tehokkuuslukua noin e=0,70

Korttelin yhteenlaskettu pinta-ala on noin 3 856 m².

Kaava-alueen pinta-ala on noin 17 740 m²

1.4 Luettelo selostuksen liiteasiakirjoista

1 Osallistumis- ja arviointisuunnitelma
2 Ote ajantasa-asemakaavasta
3 Asemakaavan muutosehdotuskartta
4 Tilastolomake
5 OAS palaute ja vastineet
6 Havainnekuvat
7 Rakennushistoriallinen selvitys

1.5 Luettelo muista kaavamuutosta koskevista asiakirjoista, taustaselvityksistä ja lähdemateriaalista

Kantakaupungin osayleiskaava ja siihen liittyvä selvitysaineisto.

Vuorikadun asemakaavan selvitysaineisto:

- Rakennushistoriaselvitys
- Hulevesien hallintasuunnitelma
- Ympäristötekninen historiaselvitys
- Ympäristötekninen tutkimus (2015)
- Ympäristötekninen tutkimus tiivistelmä (2018)
- Joos. Sajaniemenkadun yleissuunnitelma (2024)

TIIVISTELMÄ

2.1 Kaavaprosessin vaiheet

Mikkelin kaupunki on käynnistänyt asemakaavan muutoksen syksyllä 2022. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) lähetettiin 26.10.2022 kirjeillä
osallisille sekä asetettiin nähtäville kaupungin kotisivuille.

Asemakaavan muutoksen hyväksyy kaupunkikehityslautakunta.

- Asemakaavan muutos on tullut vireille 26.10.2022.
- Asemakaavan muutosehdotus kaupunkikehityslautakunnan käsiteltävänä 5.11.2024
- Asemakaavan muutosehdotus nähtävillä xx.xx.2024 – xx.xx.2024

2.2 Asemakaava

Asemakaava-alueen muutos koskee Mikkelin kaupungin 3. kaupunginosan (Kalevankankaan) kortteleita 9 ja 33 sekä katu- ja viheralueita. Asemakaavassa muodostuu Mikkelin kaupungin 3 kaupunginosan kortteli 9 ja katu- ja viheralueita.

2.3 Asemakaavan toteuttaminen

Kaavan toteuttamisesta vastaavat tulevat maanomistajat ja kaupunki. Tarvittavan kunnallistekniikan rakentaa Mikkelin kaupunki. Rakentamisen toteuttavat yksityiset rakennusliikkeet tai rakentajat. Asemakaavan muutos hyväksytään kaupunkikehityslautakunnassa ja sen toteuttaminen voidaan käynnistää heti kaavan tullessa lainvoimaiseksi.

LÄHTÖKOHDAT

3.1 Selvitys suunnittelun oloista

3.1.1 Alueen yleiskuvaus

Alue sijaitsee ruutukaava-alueen vaihettumisvyöhykkeellä, jossa kohtaavat Kalevankankaan virkistysalue ja tiivisrakenteinen kaupunkikeskusta. Suunnittelualue rajautuu Myrkkylampiin lännessä ja idässä Joos.Sajaniemen katualueeseen. Pohjoispuolella sijaitsee Likolampi ja Kalevankankaalle johtava harju. Lähiseutu on pääosin kerrostalovaltaista tai pienkerrostalovaltaista.

Kuva 2. Näkymä Myrkkylampien länsipuolelta (2024)

3.1.2 Ympäristön tila, luonnonympäristö

Sähkölaitos sijaitsee ruutukaava-alueen reunalla ja mäkien välisessä notkelmassa. Kortteli ei ole aivan tasainen, vaan maasto nousee loivasti luoteen suuntaan. Päärakennuksella ja asuinrakennuksilla ei ole suoraa maisemallista yhteyttä Likolammen kanssa, koska niiden ja lammen väliin jää tontin takapiha varasto- ja huoltorakennuksineen sekä 1950-luvun asemakaavamuutoksen jälkeen levennetty Polttimonkatu.

Sähkölaitoksen kortteli rajautuu osittain kaupungin puisto- ja lähivirkistysalueisiin. Kalevanlampiin kuuluva Myrkkylampi (ent.Pyykkilampi) liittyy Kalevankankaan laajaan ulkoiluun ja retkeilyyn osoitettuun metsäalueeseen. Likolampi on ollut jo 1800-luvulla suosittu virkistysalue kaupunkilaisille ja tänäkin päivänä lammen rannalla on puistoja ja polkuja. Pitkä historia kaupunkilaisten virkistysalueena näkyy lampien rantaympäristöjen puistomaisuutena. Sen sijaan teollisuushistoriallisen aikavaiheen kerrostuma on näkyvimmin sähkölaitoksen varassa. Likolammen itärannalla on säilynyt vain osia paikalla toimineen viina- ja olutehtaan polttimorakennuksesta (1871) ja uudemmasta tehdasrakennuksesta (1892).

3.1.3 Liikenneympäristö

Hanhikankaan katualue on vilkasliikenteisin kaikista lähiympäristön kaduista. Runeberginaukio on palvelut entisen Mikkelin liiketalouden instituutin (nyk. Mikkelin Lukio) pysäköintitilana. Autopaikkoja alueella on ollut noin 30 kpl. Käytännössä olemassa olevasta pysäköintialueesta on muodostunut jäsentelemätön hiekkakenttä. Suunnittelualueen tuntumassa on hyvät kevyenliikenteen yhteydet keskustaan ja Kalevankankaalle. Alueelle on valmistunut Joos.Sajaniemenkadun liikenteen yleissuunnitelma, jossa alueen kevyenliikenteen yhteyksiä parannetaan. Alueen tarkempi katusuunnittelu käynnistyy vuoden 2024 aikana.

3.1.4 Rakennettu ympäristö

Suunnittelualueella asumista on vain kiinteistön koilliskulmassa olevassa kerrostalossa. Korttelialueella sijaitsee kaksi suojeltua rakennusta entinen sähkölaitoksen pääkonttori ja sen viereinen puurakennus. Naapuruston rakennuskanta koostuu 3- 4 kerroksisista asuinkerrostaloista tai 2 kerroksisista rivitaloista.

3.1.5 Rakennettu kulttuuriympäristö

Entinen sähkölaitos on suojeltu asemakaavalla merkinnällä sr-1, vireinen puutalo on osoitettu rakennussuojelukohteeksi merkinnällä sr-2.

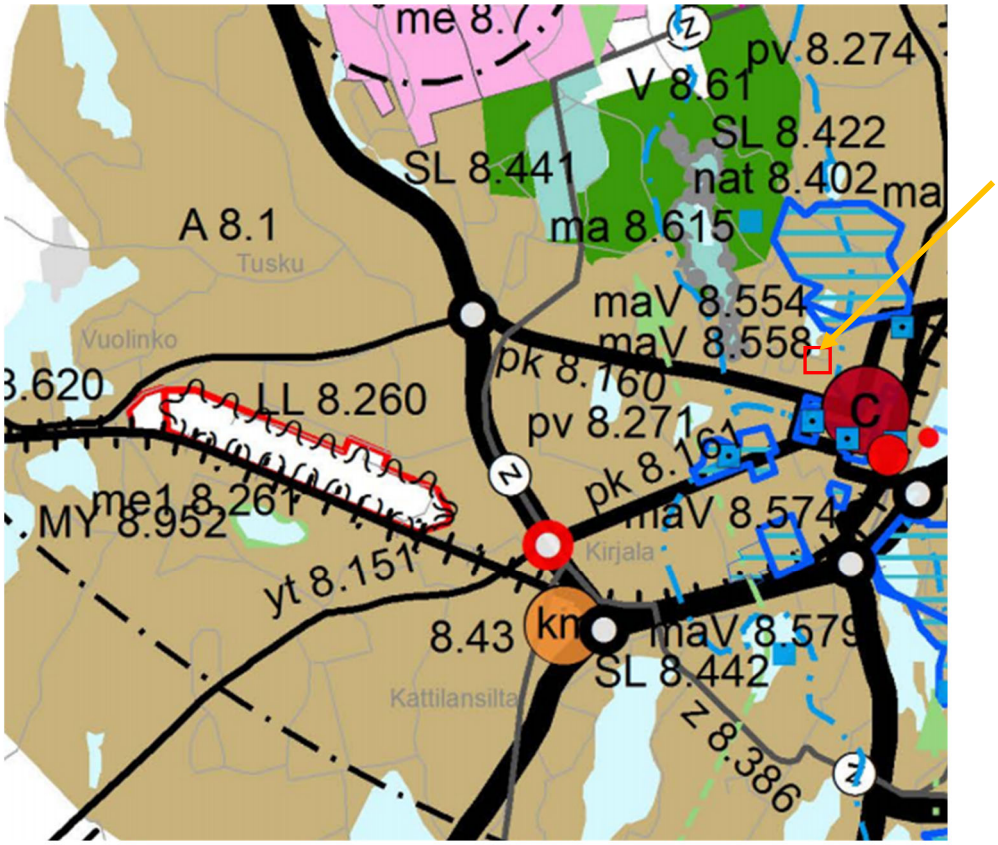
3.1.6 Maanomistus

Suunnittelualue koostuu kaupungin maaomistuksesta ja kiinteistöt 491-3-9-1 ja kiinteistöstä 491-3-9-1228 muodostetut määräalat ovat yksityisomistuksessa.

3.2 Suunnittelutilanne

Maakuntakaava

Alueella on voimassa Etelä-Savon maakuntakaava (2010) sekä vaihemaakuntakaavat 1 ja 2 (2016). Alla olevassa karttaotteessa on esitetty maakuntakaavojen yhdistelmä. Suunnittelualue sijoittuu Mikkelin keskustaajaman (A 8.1) alueelle. Alue sijaitsee myös Hiirolan varalaskupaikan suoja-alueella. Alue sijoittuu Hanhikankaan pohjavesialueelle pv. 8.274.

Ote Etelä-Savon maakuntakaavayhdistelmästä. Suunnittelualueen likimääräinen sijainti on merkitty karttaan punaisella neliön muotoisella rajauksella.

Yleiskaava

Alueella on voimassa vuonna 2019 hyväksytty Mikkelin kantakaupungin osayleiskaava 2040. Mikkelin kantakaupungin osayleiskaava koostuu seitsemästä oikeusvaikutteisesta teemakartasta. Suunnittelualueen sijainti on osoitettu keltaisella nuolella.

Yhdyskuntarakenteen ohjaus -teemakartalla suunnittelualue on osoitettu keskustatoimintojen alueeksi merkinnällä C-.

Voimaan jäävät **osayleiskaavat kartalla** alue on esitetty asemakaavoitet-

Liikenne ja verkostot -teemakartalla Suunnittelualueeseen vaikuttaa pysäköintinormi. Pysäköintinormin tavoite on helpottaa maltillista täydennysrakentamista keskustatoimintojen alueella pysäköintipaikkoja koskevan rakentamisvelvoitteen osalta. Pysäköintinormi on ohjeellinen ja edellyttää aina tapauskohtaista harkintaa. Hotellien, elokuvateattereiden ja vastaavien, toiminnoiltaan erityispiirteisten kohteiden osalta pysäköintitarve tarkastellaan aina tapauskohtaisesti tarkemman suunnittelun yhteydessä. Vähintään 50% kiinteistön pysäköintipaikoista tulee sijaita kiinteistöllä tai sen välittömässä läheisyydessä (enintään 50 m etäisyydellä. Kaikkien pysäköintipaikkojen tulee olla vähintään 300 m etäisyydellä kiinteistöstä.

C-1, C-2 ja C-3 alueiden suunnittelussa tulee noudattaa seuraavaa pysäköintinormia:

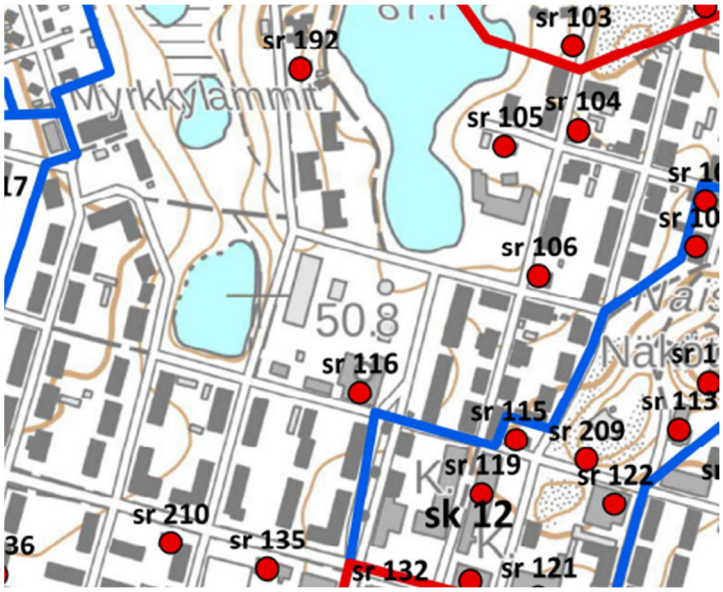
	Toteutus pihapysäköintinä	Toteutus maanalaisena pysäköintitilana tai erillisenä pysäköintilaitoksena
Asunnot:	1 ap / 130 k-m2	1 ap / 150 k-m2
Palveluasunnot	1 ap / 300 k-m2	1 ap / 300 k-m2
Liikehuoneistot	1 ap / 50 k-m2	1 ap / 65 k-m2
Toimistot, ravintolat ja kokoustilat	1 ap / 70 k-m2	1 ap / 85 k-m2

Viherakenne - teemakartalla suunnittelualueelle ei ole osoitettu kaavamerkintöjä tai -määräyksiä.

Vesitalous - teemakartalla suunnittelualueelle ei ole osoitettu kaavamerkintöjä tai -määräyksiä.

Kulttuuriympäristö - teemakartalla suunnittelualueelle on osoitettu määräys Rakennussuojelukohde sr 116.

Rakennussuojelukohde, jonka arvokas rakennuskanta ja lähiympäristö tulee säilyttää. Suoritettavissa muutos-, korjaus- ja laajennustoimenpiteissä on säilytettävä kohteen kulttuuri- ja rakennushistorialliset arvot. Kohteiden arvo ja ominaispiirteet on esitetty kaavaselostuksessa. sr-alkuinen numerointi viittaa kaavaselostukseen. MRL 41.2 §

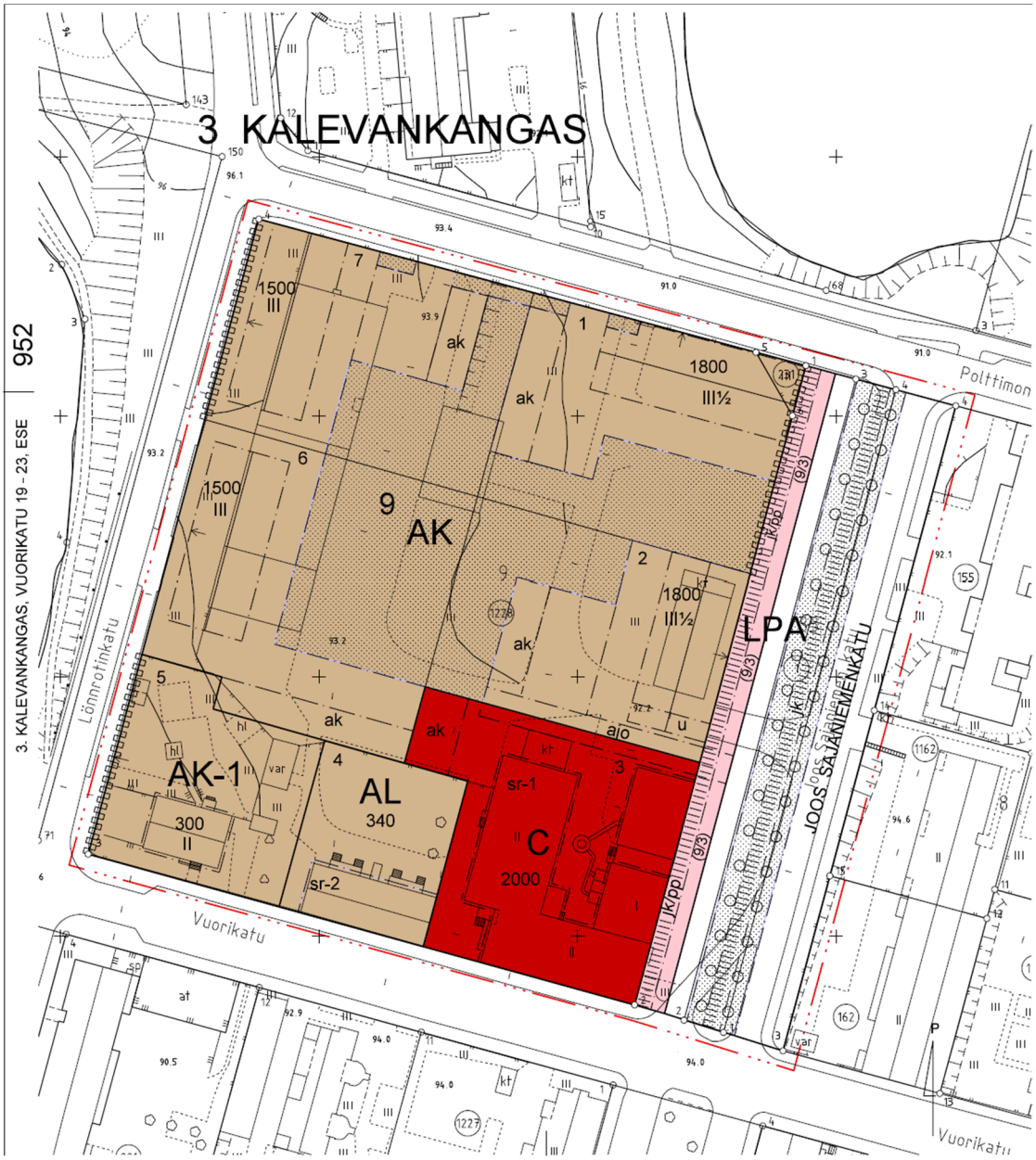
Suunnittelumääräys: Arvokkaita kohteita koskevissa toimenpiteistä ja suunnitelmista on neuvoteltava museoviranomaisten ja Mikkelin kaupunkisuunnittelun kanssa.

Maisema - teemakartalla suunnittelualueelle ei ole osoitettu kaavamerkintöjä tai -määräyksiä.

Asemakaava

Alueella on voimassa vuonna 2019 vahvistunut asemakaava.

Ote ajantasa-asemakaavakartasta (2019).

3.3 Kaava-aluetta koskevat suunnitelmat, päätökset ja selvitykset

- Alueelle laaditaan tarvittaessa maankäyttösopimuksia

Rakennusjärjestys
Mikkelin kaupungin rakennusjärjestys on tullut voimaan 1.7.2017.

Tonttijako- ja rekisteri
Tontti- ja kiinteistörekisteriä ylläpitää Mikkelin kaupungin maankäyttö- ja kaupunkirakenneyksikkö.

Pohjakartta
Pohjakartta täyttää MRL 54a §:ssä annetut vaatimukset. Tasokoordinaatisto ETRS-GK27 ja korkeusjärjestelmä N2000.

Rakennuskiellot
Alueella ei ole voimassa rakennuskieltoja.

Lähiympäristön kaavatilanne ja suunnitelmat
Lähialueelle laaditaan asemakaavan muutoksia nykyisen entisen yhteiskoulun / Päämajakoulun kortteliin ja Suur-Savon sähkön pääkonttorin tontille. Joos.Sajaniemenkadulle on laadittu liikenteen yleissuunnitelma vuonna 2024.

ASEMAKAAVAN SUUNNITTELUN VAIHEET

4.1 Asemakaavan suunnittelun tarve

Vuorikadun entisen päiväkotitontin rakennuksessa on tapahtunut vakava vesivahinko ja rakennus on purkukuntoinen. Vesivahingossa kastuivat mm. ulkoseinärakenteet. Asemakaavan muutoksen tavoitteena on mahdollistaa uudisrakentaminen tontilla. Lisäksi alueelle laaditaan kaavateknisiä muutoksia, rakennusalojen, tontinrajojen ja kerroslukujen osalta.

4.2 Suunnittelun käynnistäminen ja sitä koskevat päätökset

Asemakaavan muutos on käynnistynyt kaupungin aloitteesta.

4.3 Osallistuminen ja yhteistyö

4.3.1 Osalliset

Osalliset selviävät osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta, liite 1.

4.3.2 Vireilletulo

Asemakaavamuutos on tullut vireille 26.10.2022.
Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan sekä kaavaluonnokseen on voinut tutustua 26.10.–28.11.2022 kirjaamossa (Maaherrankatu 9-11, 1 kerros) sekä kaupungin internetsivujen kautta.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa täydennetään tarvittaessa suunnittelutyön edetessä.

4.3.3 Osallistumien ja vuorovaikutusmenettelyt

Asemakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta (Oas) pidettiin valmisteluvaiheen kuulemista varten nähtävillä 26.10.- 28.11.2022 välisen ajan. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta on ollut mahdollisuus jättää suullisia tai kirjallisia mielipiteitä siihen asti, kunnes ehdotus asemakaavan muutokseksi asetetaan yleisesti nähtäville.

Maankäyttö- ja rakennuslain 52§:n mukaan asemakaavan hyväksyy kaupunginvaltuusto. Valtuuston päätösvaltaa voidaan johtosäännössä siirtää kunnanhallitukselle tai lautakunnalle. Vuorikadun kaavan muutoksen hyväksyy kaupunkikehityslautakunta.

Kaupunkikehityslautakunta hyväksyy alustavasti kaavaehdotuksen ja asettaa asemakaavanmuutosehdotuksen nähtäville ja pyytää siitä tarvittavat lausunnot.

Nähtävillä olosta ilmoitetaan lehtikuulutuksella kaupunkilehdessä.

4.3.4 Viranomaisyhteistyö

Viranomaisneuvottelu

Valmisteltaessa muuta kaavaa, joka koskee vaikutuksiltaan valtakunnallisia tai merkittäviä maakunnallisia asioita tai joka on valtion viranomaisen toteuttamisvelvollisuuden kannalta tärkeä, kunnan on oltava yhteydessä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja kunnan kesken on järjestettävä neuvottelu tällaisen kaavan laadintaan liittyvien valtakunnallisten, maakunnallisten ja muiden keskeisten tavoitteiden toteamiseksi (MRL 66§).

Maankäyttö- ja rakennuslain 66 §:n 2 momentissa tarkoitettu viranomaisneuvottelu järjestetään kaavaa valmisteltaessa, ennen kuin kunta varaa osallisille tilaisuuden mielipiteen esittämiseen, sekä tarvittaessa sen jälkeen, kun kaavaehdotus on ollut julkisesti nähtävänä ja sitä koskevat mielipiteet ja lausunnot on saatu (MRA 18§).

Kaavan laadintaan ei nähty liittyvän sellaisia valtakunnallisia, seudullisia tai muita keskeisiä tavoitteita, joiden selvittämiseksi MRA 66§:n mukainen viranomaisneuvottelulle olisi ollut tarvetta.

4.4 Asemakaavan tavoitteet

4.4.1 Lähtökohta-aineiston antamat tavoitteet

Kaava toteuttaa ylempiasteisten kaavojen antamia lähtökohtia, joista etenkin Kantakaupungin osayleiskaava 2040 on ohjaavampi. Tavoitteena on ottaa käyttöön kaupunkirakenteessa asuinalueiden keskellä oleva käytännössä varastoalueena toimiva korttelialue

<u>Kaupungin asettamat tavoitteet</u>
Kaupungin tavoitteena on muuttaa Vuorikadun 23 tontin maankäyttö keskustatoimintojen alueeksi ja lisätä tonttitarjontaa kantakaupungin alueella. Lisäksi yleisille alueille laaditaan kaavateknisiä muutoksia johtorasitteisiin ja liikennejärjestelyihin. Joos.Sajaniemen kadulle varataan alue hulevesien käsittelyyn.

<u>Maanomistajien tavoitteet</u>
Maanomistajien tavoitteena on saada tonteilleen kaavateknisiä muutoksia kerroslukujen, täydennysrakentamisen ja tontinrajojen suhteen.

4.4.2 Prosessin aikana syntyneet tavoitteet, tavoitteiden tarkentuminen

Asemakaavan muutosta on laadittu yhtäaikaisesti Joos.Sajaniemenkadun yleissuunnitelman kanssa.

4.5 Asemakaavaratkaisun vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Asemakaavasta ei ole laadittu eri vaihtoehtoja muutostyön ollessa pääosin tekninen.

4.5.1 Asemakaavan ratkaisun valinta ja perusteet

Asemakaavaratkaisu noudattaa periaatteiltaan voimassa olevaa kaavaa, mutta kaavamuutoksella tehdään vähäisiä teknisiä muutoksia. Vuorikadun 23 tontin maankäyttö tehostuu ja rakennusoikeus kasvaa 1200 kerrosalaneliömetriin.

4.5.2 Suunnitteluvaiheiden käsittelyt ja päätökset

kts. kohta 2.1

ASEMAKAAVAN KUVAUS

5.1 Kaavan rakenne

Kaavan lähtökohtana on ollut laatia kaupunki- ja maisemakuvaa eheyttävä ratkaisu, jossa suojellaan sähkölaitoksen kiinteistön arvokkaimmat vanhat osat ja viereinen asuinrakennus sekä mahdollistaa uudisrakentaminen. Asemakaavanmuutoksessa on huomioitu vanha kaavallinen ajatus Runeberginaukion esplanadin jatkamisesta Likolammen eteläpäähän. Sähkölaitoksen korttelialueen rakennuksien käyttötarkoitus muutetaan keskustatoimintojen korttelialueeksi, joka mahdollistaa rakennusten ja alueen käytön joustavasti mm. palvelu- taikka työpaikkatoimintaa varten. Kaavassa rakennukset sijoittuvat korttelialueen reunoille jättäen tilaa yhtenäiselle vehreälle korttelipihalle.

5.1.1 Mitoitus

Korttelialueelle muodostetaan neljä uutta kerrostalotonttia. Uudisrakennukset sijoittuvat korttelialueen reunoille katujen suunaisesti kolmenelikerroksisina (III1/2) ja (IV) massoina. Kullekin rakennusalalle voidaan sijoittaa kerrosalaltaan korkeintaan 1 500 k-m² tai 1 800 k-m² suuruinen asuinkerrostalo. Tehokkuuslukuna rakennusoikeus vastaa korttelialueelle jo osoitettua tehokkuutta. e=0,70. Nyt voimassa olevien lähikortteleiden kaavojen tehokkuusluvut vaihtelevat välillä e=0,60 – e=0,70. Kerroskorkeuksien osalta luvut ovat II – III. Uudisrakennukset poikkeavat vain vähän naapuruston rakennuskorkeuksista tai kerrosluvuista.

Sähkölaitoksen osalta rakennusoikeus on 2000 k-m² ja viereisen puutalorakennuksen osalta 340 k-m². Alueen rakennusten vanhat osat suojellaan kaavamääräyksellä. Entiselle päiväkodin tontille osoitetaan uutta rakennusoikeutta 1200 k-m2 kahteen kerrokseen.

Joos.Sajaniemen kadulle mahtuu noin 15 autopaikkaa LPA korttelialueelle osoitettuna. Katualue on tarkoitus toteuttaa Esplanadina. Aluetta voidaan myös käyttää hulevesien käsittelyyn.

Autopaikkanormi asuinrakentamisen osalta on uuden kantakaupungin osayleiskaavaluonnoksen mukainen eli 1 ap / 130/k-m² ja keskustatoimintojen korttelialueen osalta 1 ap / 100 k-m².

5.1.2 Palvelut

Asemakaava tukeutuu hyvän sijaintinsa vuoksi keskustan kattaviin palveluihin. Lähin päivittäistavarakauppa K-market sijaitsee n. 150 metrin päässä Savilahdenkadulla. Koulut ja päiväkodit sijaitsevat kivenheiton päässä korttelialueelta. C- ja AL korttelialueille mahdollistetaan uusien palveluiden syntyminen.

5.2 Ympäristön laatua koskevien tavoitteiden toteutuminen ja jatkosuunnitteluohjeet

Kaavassa esitetty ratkaisu hyödyntää tällä hetkellä epäsiistinä varasto- ja pysäköintialueena toimivan teollisuusalueen. Alueen rakentaminen parantaa kaupunkikuvaa tehden siitä viihtyisämmän ja siistimmän. Rakentamistehokkuus sekä uudisrakennusten massat ja korkeudet on sovitettu ympäröivään kaupunkikuvaan.

5.3 Aluevaraukset

5.3.1 Korttelialueet

Valtaosa korttelialueesta osoitetaan kaavamerkinnällä (AK), joka mahdollistaa asuinkerrostalojen rakentamisen alueelle. Sähkölaitoksen rakennusten osalta käytetään merkintää (C) keskustatoimintojen korttelialue, joka mahdollistaa yhdistetyn, liike- ja toimistorakentamisen. Korttelialueita koskevat kaavamääräykset:

C Keskustatoimintojen korttelialue, jolle saadaan sijoittaa julkisia, palveluja ja liike-, toimisto-, palvelutilaa sekä muuta soveltuvaa työpaikkatoimintaa.

AK Asuinkerrostalojen korttelialue, Joos.Sajaniemenkadun puolella asuntojen lattiatasojen on oltava vähintään 80 cm katupintaa ylempänä. Uudisrakennukset on rakennettava ulkomuodoltaan mahdollisimman samantyyppisin rakennuksin.

AL Asuin ja liiketilojen korttelialue

ak Autokatosten ja talousrakennusten julkisivumateriaalina tulee olla rapattu kiviaines tai peittomaalattu puu. Kattomuotona tulee olla loiva pulpettikatto.

III (1/2) Roomalainen numero osoittaa rakennusten tai sen osan suurimman sallitun kerroslukuvun. Suluissa oleva murtoluku roomalaisen numeron jäljessä osoittaa, kuinka suuren osan rakennuksen suurimman kerroksen alasta saa rakennuksen ylimmässä kerroksessa käyttää kerrosalaan laskettavaksi tilaksi.

sr-1 Suojeltu sähkölaitoksen rakennus tai sen osa, jota ei saa purkaa. Rakennukseen ei saa tehdä suojeluarvoja heikentäviä korjaus- tai muutostöitä.

sr-2 Suojeltu rakennus tai sen osa, jota ei saa purkaa. Rakennukseen ei saa tehdä kulttuurihistoriallisesti alentavia muutoksia.

5.3.2 Muut alueet

Viereiselle Joos.Sajaniemen katualueella olevien (LPA) merkintöjen aluerajausta muutetaan. Pysäköinti osoitetaan palvelemaan korttelialueelle muodostettavia tontteja.

5.4 Asemakaavaratkaisu

Asemakaavaratkaisu on Mikkelin yleiskaavan mukainen. Se tiivistää taajamarakennetta yleiskaavan tavoitteiden mukaisesti. Asemakaavaratkaisu vastaa myös Mikkelin yleiskaavassa esitettyyn suositukseen lisätä ympäristöönsä sopivaa täydennys- ja uudisrakentamista joukkoliikenneyhteyksiin sekä pyöräily- ja kävelyreitteihin tukeutuvalla alueella. Olemassa olevan katuverkon ja kunnallistekniikan hyödyntämiseen perustuva kaavaratkaisu on myös Mikkelin kaupungin luonnosvaiheessa olevan ilmasto-ohjelman tavoitteiden mukainen.

5.5 Kaavan vaikutukset

5.5.1 Vaikutukset rakennettuun ympäristöön, ihmisten elinoloihin ja kaupunkikuvaan

Kaupunki- / taajamakuva

Kaavalla on merkittäviä vaikutuksen hyvän kaupunkikuvan kannalta. Alueen varastomainen luonne muuttuu siistiksi ja vehreäksi asuinkortteliksi. Alueelle on mahdollista sijoittaa asumisen lisäksi myös liike- tai palvelutoimintoja ja toimistotiloja. Lähitienoo tarjoaa kokonaisuudessaan miellyttävän asuinympäristön ja viihtyisät maisemat. Entisen päiväkodin tontin käyttö muuttuu tehokkaammaksi ja rakennusoikeus kasvaa 1200 kerrosalaneliömetriin. Tontin kerrosluku kuitenkin säilyy kahdessa (II). Rakentamisella on kaupunkikuvaa muuttavaa vaikutusta, mutta muutos sopeutuu hyvin olevaan ympäristöön.

Sosiaaliset vaikutukset
Asemakaava mahdollistaa alueelle maksimissaan 6 600 kerrosalametriä uutta asuinrakentamista, mikä vastaa noin 140 uutta asukasta. Asukasmäärän lisäys on kohtalainen nykyiseen yhdyskuntarakenteeseen nähden. Täydennysrakentamisen mittakaava ei muuta alueen sosiaalirakennetta oleellisesti. Asemakaavan toteutus lisää hetkellisesti alueen rauhattomuutta rakentamisvaiheen aikana. Kaavan sosiaalisesti haitalliset vaikutukset on arvioitu vähäisiksi.

Yhdyskuntarakenne
Yhdyskuntarakenteen osalta kaava täydentää keskustan ruutukaava-alueen asuinkorttelirakennetta.

Rakennettu kulttuuriympäristö ja muinaismuistot
Kaavalla ei ole vaikutuksia muinaismuistoihin. Rakennetun kulttuuriympäristön kannalta sähkölaitos ja sen viereinen asuinrakennus suojellaan kaavamerkinnöillä sr-1 ja sr-2.

Tekninen huolto
Alue tukeutuu lähikatujen infrastruktuuriin. Alueella kulkevia sähkölinjoja joudutaan mahdollisesti siirtämään rakentamisen myötä.

Vaikutukset pohjaveteen
Kaupungin pohjaveden lämpötila on noussut keskustan alueella. Keskustassa tapahtuva pohjavesien imeyttäminen auttaa pohjaveden lämpötilan hallinnassa. Puhtaat hulevedet pyritään imeyttämään keskustan alueella ja likaiset hulevedet ohjataan erilliseen järjestelmään; joko hulevesiviemäriin tai sitten viivyttäen ja lopulta kohti Likolampea. Kaava-alueelle on laadittu

erillinen hulevesisuunnitelma ja puhtaat hulevedet johdetaan kasettikeräysjärjestelmään, joka on tarkoitus sijoittaa Runberginaukiolle ja Joos.Sajaniemenkadulle.

5.5.2 Vaikutukset luontoon ja luonnonympäristöön

Alueella olevat toiminnot ja rakennukset ovat olleet paikoillaan lähes vuosisadan. Kaavamuutoksella ei ole todennettavia vaikutuksia luontoon. Korttelialueen puustoa joudutaan kaatamaan rakentamisvaiheen aikana, mutta kaavassa on osoitettu istutettavia alueen osia, jolla lisätään alueen vehreyttä nykytilaan nähden. Maisema muuttuu asuinrakentamisen myötä miellyttävämmäksi.

Pienilmasto
Ei merkittävää vaikutusta pienilmastoon. Joos.Sajaniemenkadun toteuttaminen bulevardimaisena viheralueena parantaa osittain katualueen pienilmastoa.

Vesistöt ja vesitalous
Alue ei sijaitse pohjavesialueella tai sen muodostumisalueella.

Maa- ja metsätalous
Ei vaikutusta maa- ja metsätalouteen.

Luonnonsuojelu
Ei vaikutusta luonnonsuojeluun. Alueella ei ole luonnonsuojelukohteita.

5.6 Ympäristön häiriötekijät

Tehtyjen selvitysten perusteella ei ole todettavissa merkittävää pilaantumista suunnittelualueella. Vuonna 2016 tapahtunut öljyvuoto muuntajan vahingon yhteydessä kunnostettiin välittömästi. Vuonna 2011 tehdyssä historiaselvityksessä todetaan, että kohdealueella ei ole tapahtunut muita öljyvahinkoja ennen 2016 onnettomuutta.

5.7 Kaavamerkinnät- ja määräykset
Liite 3 näyttää asemakaavaehdotuksen. Merkinnät noudattavat pääosin ympäristöministeriön ohjeita.

5.8 Nimistö
Alueelle ei muodostu uutta nimistöä.

ASEMAKAAVAN TOTEUTUS

6.1 Toteutusta ohjaavat ja havainnollistavat suunnitelmat

Rakentamisen lopputilannetta on havainnollistettu suuntaa antavasti liitteessä 6.

6.2 Toteuttaminen ja ajoitus

Kaavan toteuttaminen on mahdollista, kun kaava on lainvoimainen.

6.3 Toteutuksen seuranta

Kaupunki seuraa kaavan toteutumista rakennusvalvonnan kautta.

Mikkelissä 28.10.2024

Kalle Räinä
asemakaavapäällikkö

LIITTEET

1009

MliDno-2022-5474 (10 02 03)

MIKKELI

Mikkelin kaupunki
Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue /
Kaupunkikehitys / Maankäyttö ja kaupunkirakenne
PL 33, 50101 Mikkeli

Kalle Räinä
Asemakaavapäällikkö p. 044 794 2525
S-posti: kalle.raina@mikkeli.fi

VUORIKATU 23 ASEMAKAAVAN MUUTOS

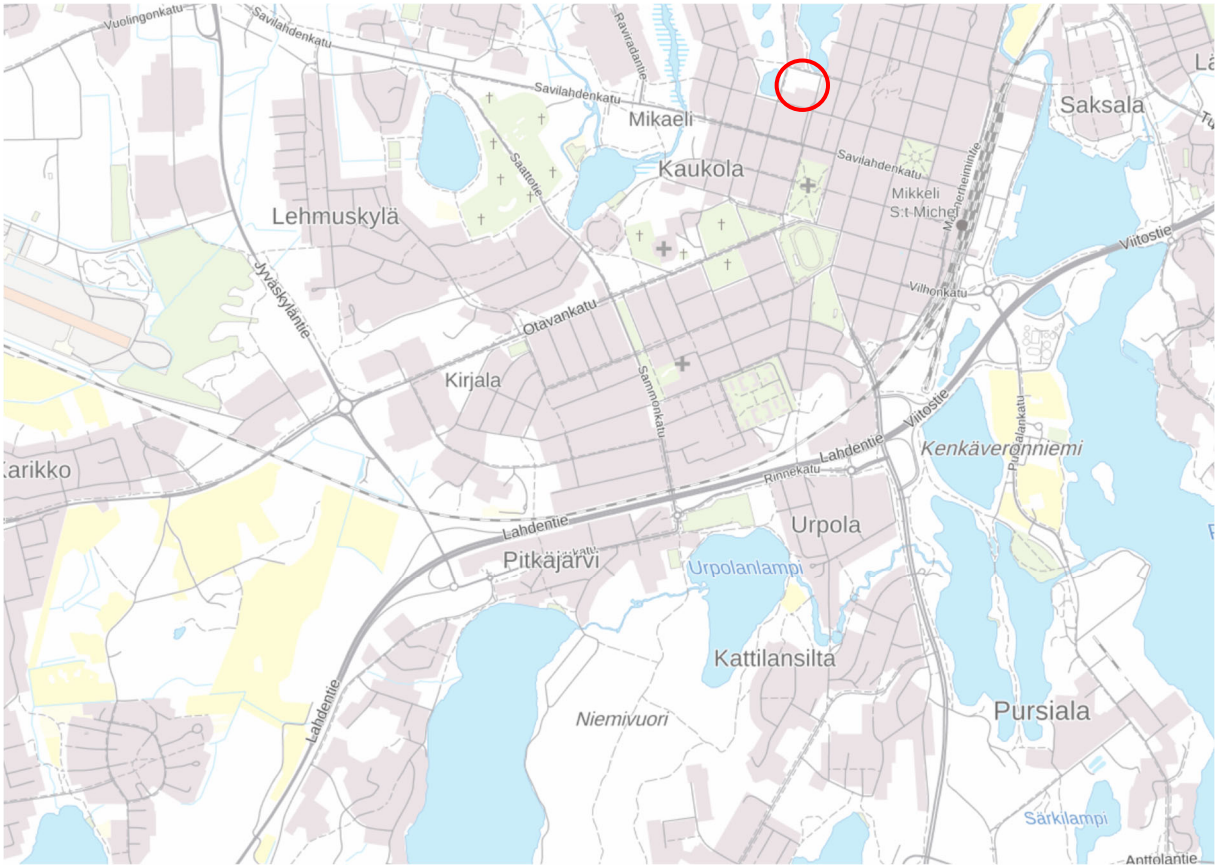
Osallistumis- ja arviointisuunnitelma 26.10.2022

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on lakisääteinen (MRL 63 §) kaavan laatimiseen liittyvä asiakirja, jossa esitetään suunnitelma kaavan laatimisessa noudatettavista osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyistä sekä kaavan vaikutusten arvioinnista.

1. SUUNNITTELUALUE

Asemakaavan muutosalue sijaitsee Mikkelin Kalevankankaan kaupunginosassa entisellä Sähkölaitoksen / ESE:n korttelialueella noin 600 metrin etäisyydellä Mikkelin keskustasta. Suunnittelualueeseen kuuluu kiinteistö 491-3-9-1228.

Suunnittelualueen sijainti maanmittauslaitoksen taustakartalla.

2. TAVOITTEET

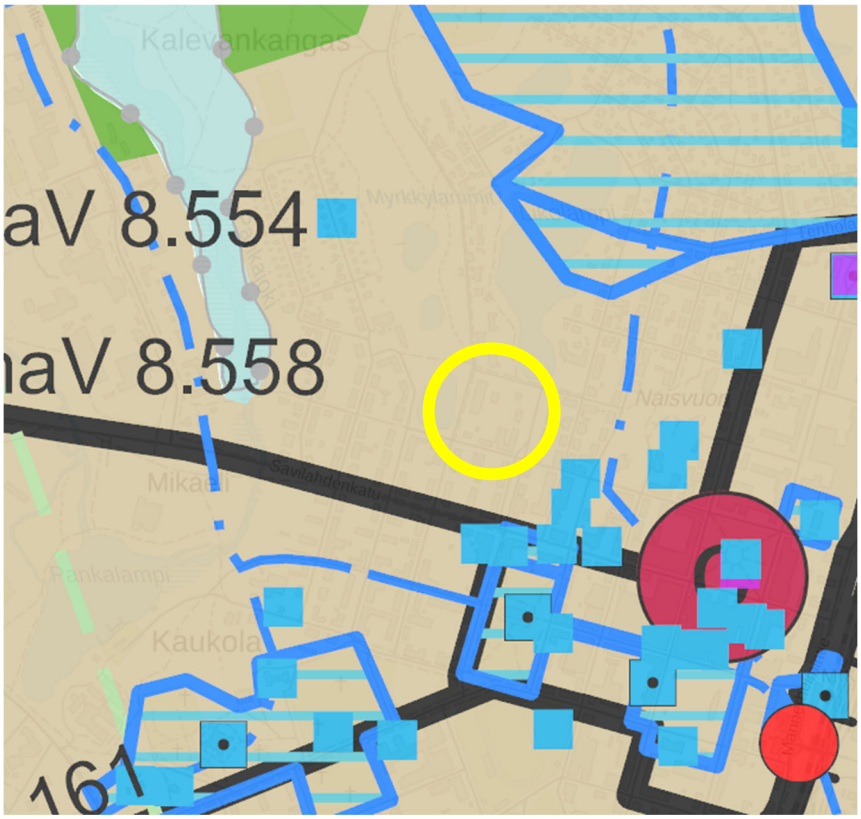
Asemakaavan muutos on lähtenyt käyntiin Mikkelin kaupungin aloitteesta. Vuorikadun varrella sijaitseva 50-luvulla rakennettu rapattu asuinrakennus on kärsinyt vakavasta vesivahingosta. Päiväkotina toiminut rakennus on tarkoitus purkaa ja tontin käyttötarkoitus muuttaa asuin-, liiketila- tai kerrostalorakentamiseen. Lisäksi korttelialueelle 9 laaditaan pienimuotoisia kaavateknisiä muutoksia. Tontinrajoja ja kerroslukuja tarkistetaan. Suojelumääräykset ja käyttötarkoitusmerkinnät jäävät voimaan entisen sähkölaitoksen ja puurakenteisen asuinrakennuksen osalta.

3. NYKYINEN SUUNNITTELUTILANNE

3.1 Maakuntakaava

Alueella on voimassa Etelä-Savon maakuntakaava (2010) sekä vaihemaakuntakaavat 1 ja 2 (2016). Oheisessa karttaotteessa on esitetty maakuntakaavojen yhdistelmä.

Maakuntakaavassa alue on osoitettu taajamatoimintojen alueeksi. Suunnittelualueella on voimassa myös Hiirolan varalaskupaikan suoja-aluetta osoittava merkintä. Lisäksi alueella on voimassa pv 8.724 Hanhikankaan pohjavesialue.

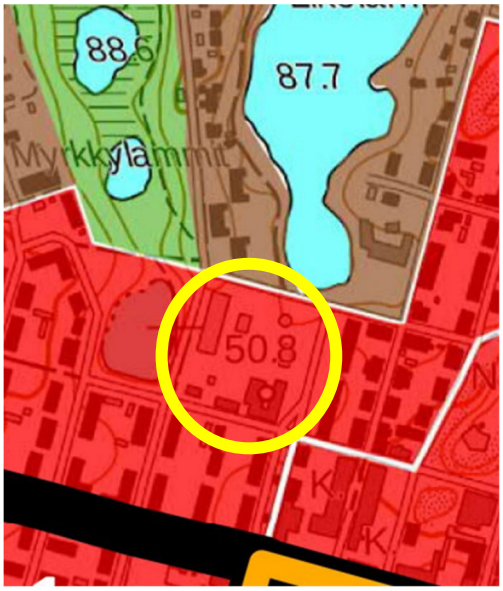

Ote Etelä-Savon maakuntakaavayhdistelmästä. Suunnittelualueen likimääräinen sijainti on merkitty karttaan keltaisella ympyrällä.

Kantakaupungin yleiskaava 2040

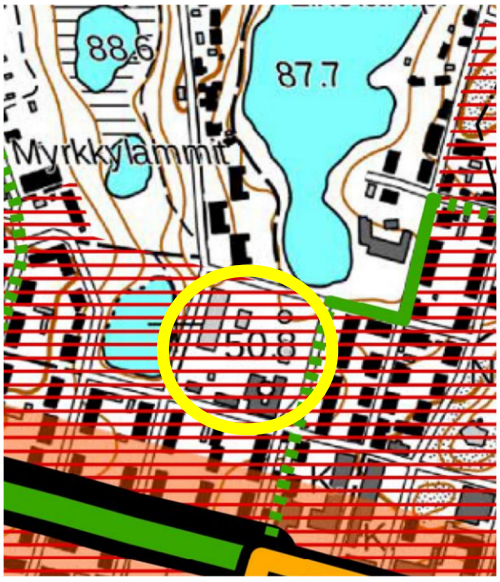
Alueella on voimassa vuonna 2019 hyväksytty Mikkelin kantakaupungin osayleiskaava 2040. Mikkelin kantakaupungin osayleiskaava koostuu seitsemästä oikeusvaikutteisesta teemakartasta. Asemakaavoituksessa tulee noudattaa karttojen 2-7 merkintöjä ja määräyksiä.

Suunnittelualueen sijainti kartoissa on osoitettu keltaisella ympyrällä.

1.Yhdyskuntarakenteen ohjaus -teemakartalla / Keskustatoimintojen alue / C-1 Keskusta-asuminen

Keskustatoimintojen alue, jolla kaupallisen rakentamisen, palveluiden ja asuinrakentamisen yhteensovittaminen tulee olla korkealuokkaista. Alueelle ei voida sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikköä. Alueen suunnittelussa tulee huomioida kulttuurihistorialliset ja virkistykselliset arvot sekä kaupunkikuvallinen laatu. Täydennysrakentamisen tulee olla ympäröivään kaupunkirakenteeseen sopeutuvaa materiaalin, korkeuden sekä julkisivujäsentelyn osalta. Alueen tarkemmat määräykset koskien rakentamistapaa, -laatua ja määrää osoitetaan asemakaavassa. Asemakaavoituksessa tulee noudattaa karttojen 2-7 merkintöjä ja määräyksiä

2. Liikenne ja verkostot -teemakartalla /

Pysäköintinormin tavoite on helpottaa maltillista täydennysrakentamista keskustatoimintojen alueella pysäköintipaikkoja koskevan rakentamisvelvoitteen osalta. Pysäköintinormi on ohjeellinen ja edellyttää aina tapauskohtaista harkintaa. Hotellien, elokuvateattereiden ja vastaavien, toiminnoiltaan erityispiirteisten kohteiden osalta pysäköintitarve tarkastellaan aina tapauskohtaisesti tarkemman suunnittelun yhteydessä. Vähintään 50 % kiinteistön pysäköintipaikoista tulee sijaita kiinteistöllä tai sen välittömässä läheisyydessä (enintään 50 m etäisyydellä). Kaikkien pysäköintipaikkojen tulee olla vähintään 300 m etäisyydellä kiinteistöstä. C-1, C-2 ja C-3 alueiden suunnittelussa tulee noudattaa seuraavaa pysäköintinormia: Asunnot: toteutus pihapysäköintinä 1 ap / 130 k-m2, toteutus maanalaisena pysäköintitilana tai erillisenä pysäköintilaitoksena 1 ap / 150 k-m2. Palveluasunnot: toteutus pihapysäköintinä 1 ap / 300 k-m2, toteutus maanalaisena pysäköintitilana tai erillisenä pysäköintilaitoksena 1 ap / 300 k-m2. Liikehuoneistot: toteutus pihapysäköintinä 1 ap / 50 k-m2, toteutus maanalaisena pysäköintitilana tai erillisenä pysäköintilaitoksena 1 ap / 65 k-m2. Toimistot, ravintolat ja kokoustilat: toteutus pihapysäköintinä 1 ap / 70 k-m2, toteutus maanalaisena pysäköintitilana tai erillisenä pysäköintilaitoksena 1 ap / 85 k-m2

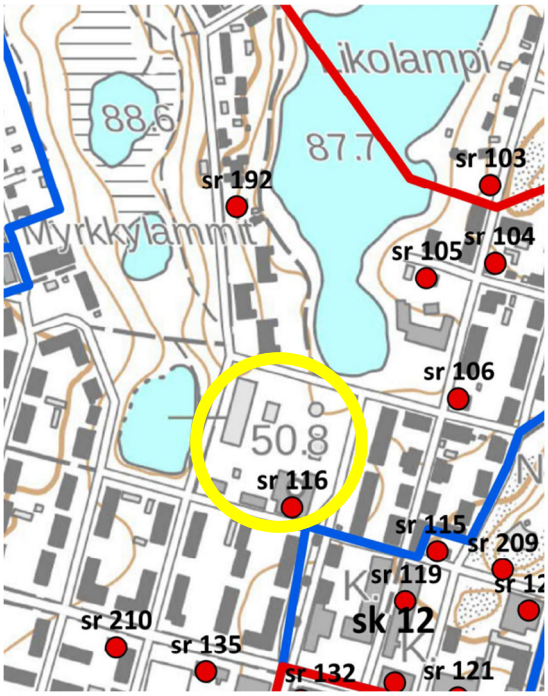

3. Viherrakenne -teemakartalla / Suunnittelualueelle ei kohdistu kaavamerkintöjä.

4. Vesitalous-teemakartalla/ Suunnittelualueelle on osoitettu seuraavat kaavamerkinnät:

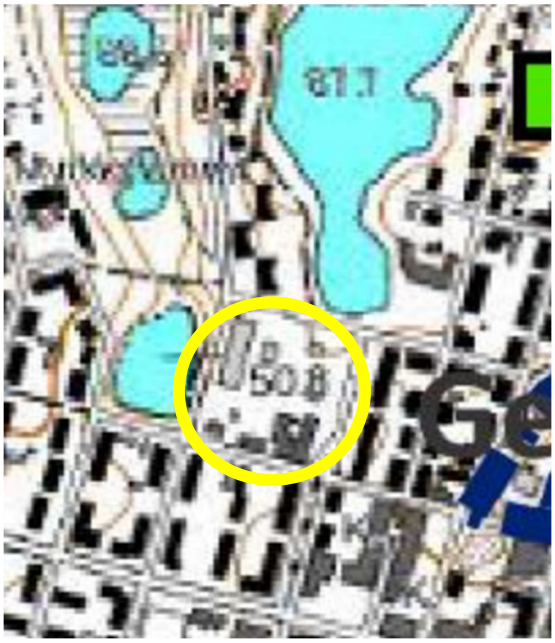
Hulevesien painealue: Alue, jolla hulevedet lisäävät riskiä vesistön pilaantumiseen,

5. Kulttuuriympäristö -teemakartalla /

Suunnittelualueelle on osoitettu suojelumerkintä sr 116. (Vuorikatu 19 ja 21, Sähkölaitos)

Rakennussuojelukohde, jonka arvokas rakennuskanta ja lähiympäristö tulee säilyttää. Suoritettavissa muutos-, korjaus- ja laajennustoimenpiteissä on säilytettävä kohteen kulttuuri- ja rakennushistorialliset arvot. Kohteiden arvo ja ominaispiirteet on esitetty kaavaselostuksessa. sr-alkuinen numerointi viittaa kaavaselostukseen. MRL 41.2 §

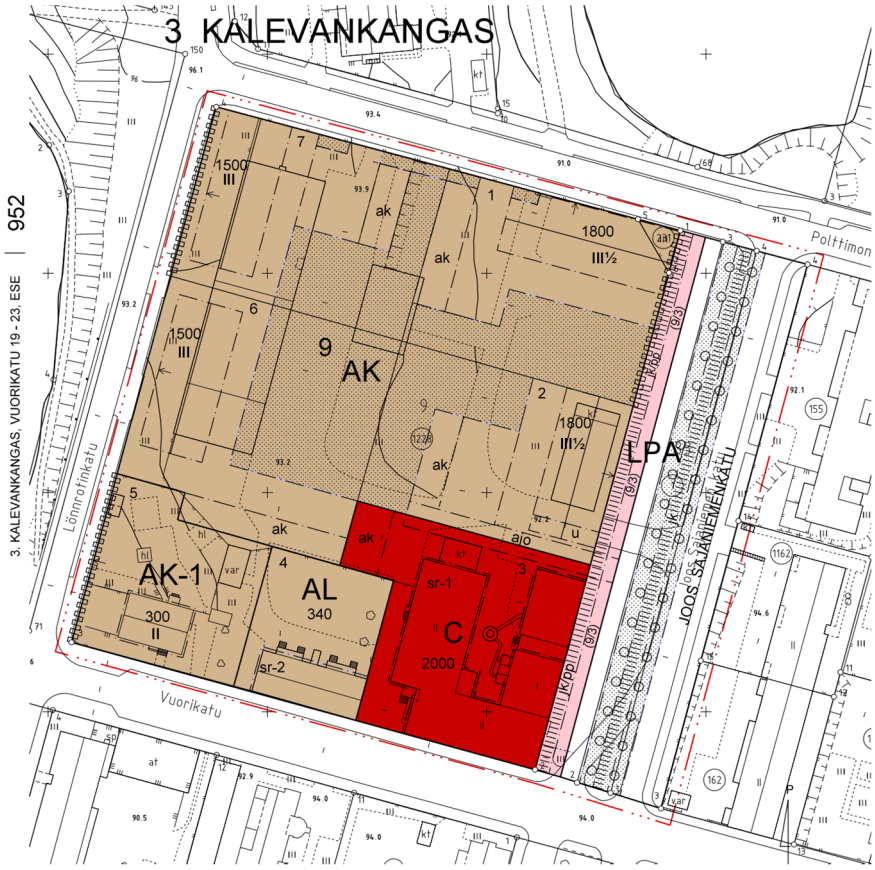
6. Maisema-teemakartalla /

Suunnittelualueelle ei kohdistu kaavamerkintöjä.

Kartta 7 esittää voimaan jäävät yleiskaavat. Suunnittelualueella ei ole voimaan jääviä yleiskaavoja.

3.2 Asemakaava

Voimassa oleva asemakaava on hyväksytty Mikkelin kaupunginvaltuustossa 20.5.2019. Suunnittelualueelle on osoitettu asemakaavassa käyttötarkoitusmerkinnät asuinkerrostalojen korttelialue (AK) ja asuin- ja liikerakennusten korttelialue (AL) sekä keskustatoimintojen korttelialue (C). Entisen päiväkodin tontille on osoitettu (AK-1) määräys asuinkerrostalojen korttelialue; korttelialueella sijaitseva kerrostalo muodostaa osan Vuorikadun varren kaupunkikuvallisesti ja kaupunkiympäristöllisesti arvokkaasta rakennuskannasta. Rakennusoikeuksien määrät on osoitettu kerrosalaneliömetreinä (1500). Autopaikkojen korttelialue on osoitettu merkinnällä LPA.

Ote ajantasakaavasta. Kaava-alueen likimääräinen rajaus on esitetty punaisella viivalla.

3.3 Muut aluetta koskevat suunnitelmat

Alueella on käynnissä yksityisen tahon uudisrakennushanke tontilla 2. C-korttelialueelta puretaan 1970-luvulla rakennetun lämpökattilan tilat.

3.4 Maanomistus

Mikkelin kaupunki omistaa pääosan korttelialueesta 9. Kiinteistön 491-3-9-1 ja tontin 2 omistaa rakennusliike Ola Oy. Tontit 6 ja 7 on varattu yksityiselle rakennusliike Kenora Oy:lle. Tontin neljä määräalan omistaa yksityinen maanomistaja.

3.5 Maankäyttösopimus

Asemakaavan muutoksesta tarvittaessa laaditaan maankäyttösopimuksia.

4. KAAVAN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI JA SELVITYKSET

4.1 Vaikutusten arviointi

Kaavaprosessin aikana arvioidaan kaavamuutoksen toteuttamisen merkittäviä välittömiä ja välillisiä vaikutuksia (MRL 9 § ja MRA 1 §). Vaikutusten arviointi perustuu selvityksiin ja muuhun kaavoitustyön aikana saatuun tietoon.

Vaikutuksia arvioidaan suunnittelutyön aikana koko kaavaprosessin ajan ja se perustuu riittäviin lähtötilanteen tietojen selvittämiseen. Arvioidut vaikutukset kuvataan kaavaselostuksessa.

4.2 Lähtötietoina olemassa olevat selvitykset

Kaavahankkeen kannalta tärkeitä tausta-aineistoja ovat:

- Kantakaupungin osayleiskaavan 2040 selvitystyöt
- Vuorikadun 19-23 asemakaavan (2019) selvitystyöt
- Rakennushistoriallinen selvitys (RHS), Selvitystyöt Teija Ahola

4.3 Kaavaa varten laadittavat selvitykset

Kaavaa varten laaditaan tarpeen mukaan muita selvityksiä, kun alueen suunnittelu edistyy.

5. SUUNNITTELUTYÖN OSALLISET

Kaavoitusmenettelyn tulee perustua riittävään vuorovaikutukseen osallisten kanssa ja myös tätä kautta saatavaan asiantuntemukseen (MRL 1 §). Osallisia ovat kaikki ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa sekä viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään. Alla on lueteltu suunnittelutyön keskeiset osalliset:

- Kaavan ja sen vaikutusalueen maanomistajat, asukkaat, yritykset ja elinkeinon harjoittajat
- Viranomaiset, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään:
    - Kaupungin hallintokunnat
        - rakennusvalvonta
        - ympäristöpalvelut
        - kaupunkiympäristö
    - Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (alueidenkäyttö ja kaavoitus)
    - Alueellinen vastuumuseo / Riihisaari – Savonlinnan museo
    - Etelä-Savon pelastuslaitos
    - Mikkelin vesilaitos
    - Etelä-Savon Energia Oy
    - Suur-Savon Sähkö Oyj
    - teleoperaattorit
    - Mikkeli-Seura ry

6. KAAVOITUKSESTA TIEDOTTAMINEN JA OSALLISTUMINEN

Kaavan vireille tulosta ja osallistumis- ja arviointisuunnitelman nähtävillä olosta ilmoitetaan osallisille kirjeellä. Aineisto on nähtävillä kaupungin verkkosivuilla (www.mikkeli.fi).

Kaavasuunnitelman nähtävillä olosta valmistelu- ja ehdotusvaiheissa ilmoitetaan kaupungin virallisissa ilmoituslehdissä sekä kaupungin verkkosivuilla (www.mikkeli.fi).

6.1 Aloitusvaihe

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) pidetään nähtävillä 30 päivän ajan Mikkelin kaupungin verkkosivuilla sekä maankäyttö- ja kaupunkirakenneyksikön tiloissa. Tuona aikana osalliset voivat jättää mielipiteitä osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta.

Kaupunki voi tarvittaessa neuvotella Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskuksen) kanssa osallistumis- ja arviointisuunnitelman (OAS) riittävyydestä ja toteuttamisesta. Osallisella on mahdollisuus esittää ELY-keskukselle neuvottelun käymistä OAS:n riittävyydestä ennen kaavaehdotuksen asettamista julkisesti nähtäville. Jos suunnitelma on ilmeisen puutteellinen, ELY-keskuksen on viivytyksettä järjestettävä kunnan kanssa neuvottelu suunnitelman täydennystarpeiden selvittämiseksi. Neuvotteluun on kutsuttava esityksen tehnyt osallinen ja tarpeen mukaan ne viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaan asia liittyy (MRL 64 §).

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa päivitetään tarvittaessa suunnittelutyön aikana. Jos osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan tulee oleellisia muutoksia, niistä tiedotetaan erikseen.

6.2 Tavoitevaihe

Tarkennetaan kaavaa koskevia tavoitteita mm. osallisilta saadun palautteen perusteella sekä täydennetään perusselvityksiä.

6.3 Valmisteluvaihe

Valmisteluvaiheessa suunnitellaan kaavaratkaisun periaatteet. Laaditaan tarvittaessa kaavaluonnos ja sen valmisteluaineisto pidetään nähtävillä Mikkelin maankäyttö- ja kaupunkirakenneyksikössä sekä kaupungin verkkosivuilla vähintään 30 päivän ajan. Kaavan nähtävillä olosta ja voimaan tulosta kuulutetaan kaupungin virallisissa ilmoituslehdissä sekä muussa kunnassa asuville maanomistajille tavallisella kirjeellä.

Nähtävillä oloaikana osallisella on mahdollisuus antaa mielipide kaavaluonnoksesta (MRA 30 §). Kaavaluonnoksesta pyydetään lausunnot viranomaisilta, kunnan hallintokunnilta sekä muilta tarpeelliseksi katsottavilta osallisilta.

6.4 Kaavaehdotus

Kaavaehdotus asetetaan julkisesti nähtäville Mikkelin kaupungin maankäyttö- ja kaupunkirakenneyksikköön sekä kaupungin verkkosivuille 30 päivän ajaksi. Nähtävillä oloaikana osallisella on mahdollisuus antaa muistutus (MRA 27 §). Kaavaehdotuksesta pyydetään lausunnot viranomaisilta, kunnan hallintokunnilta sekä muilta tarpeelliseksi katsottavilta osallisilta (MRL 65 §). Saatu palaute otetaan huomioon kaavaehdotuksen valmistelussa hyväksymiskäsittelyä varten. Muistutuksen tehneille, jotka ovat ilmoittaneet osoitteensa, ilmoitetaan kunnan perusteltu kannanotto esitettyyn mielipiteeseen.

6.5 Hyväksymisvaihe ja muutoksenhaku

Käsitellään muistutukset ja lausunnot sekä tarkistetaan kaavaehdotus tarvittaessa. Asemakaavan hyväksyy Mikkelin kaupunkikehityslautakunta. Kaavan hyväksymisestä ilmoitetaan MRL 67 § ja MRA 94 §:n mukaisesti. Kaavaehdotuksesta muistutuksen jättäneille ja siinä yhteydessä osoitteensa ilmoittaneille lähetetään vastine. Lautakunnan hyväksymispäätös lähetetään heille, jotka ovat sitä pyytäneet. Asemakaavan hyväksymistä koskevaan päätökseen voi hakea muutosta valittamalla päätöksestä Itä-Suomen hallinto-oikeuteen ja edelleen Korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Mikäli valituksia kaupunkikehityslautakunnan hyväksymispäätöksestä ei jätetä, kaava saa lainvoiman 30 vuorokauden kuluttua Mikkelin kaupunkikehityslautakunnan päätöksestä.

6.6 Viranomaisyhteistyö

Kaavaprosessin aloitusvaiheessa toimitetaan osallistumis- ja arviointisuunnitelma tiedoksi viranomaisosallisille ja tarvittaessa järjestetään Mikkelin kaupungin ja Etelä-Savon ELY-keskuksen kanssa aloitusvaiheen viranomaisneuvottelu- Kaavan valmisteluaineistosta ja kaavaehdotuksesta pyydetään lausunnot asianomaisilta viranomaisilta. Ehdotusvaiheessa järjestetään tarvittaessa viranomaisneuvottelu. Tarvittaessa kaavatyön edetessä järjestetään työneuvotteluja viranomaisten kanssa.

7. ALUSTAVA AIKATAULU

Kunkin kaavavaiheen osallistumismahdollisuudet on kuvattu edellisessä luvussa. Alla on esitetty kaavan tavoiteaikataulu, jota päivitetään tarvittaessa:

VALMISTELUVAIHE

10-12 / 2022 Osallistumis- ja arviointisuunnitelma nähtäville 30 päivän ajaksi.

EHDOTUSVAIHE

1-2/ 2022 Kaavaehdotus nähtäville 30 päivän ajaksi.

HYVÄKSYMINEN

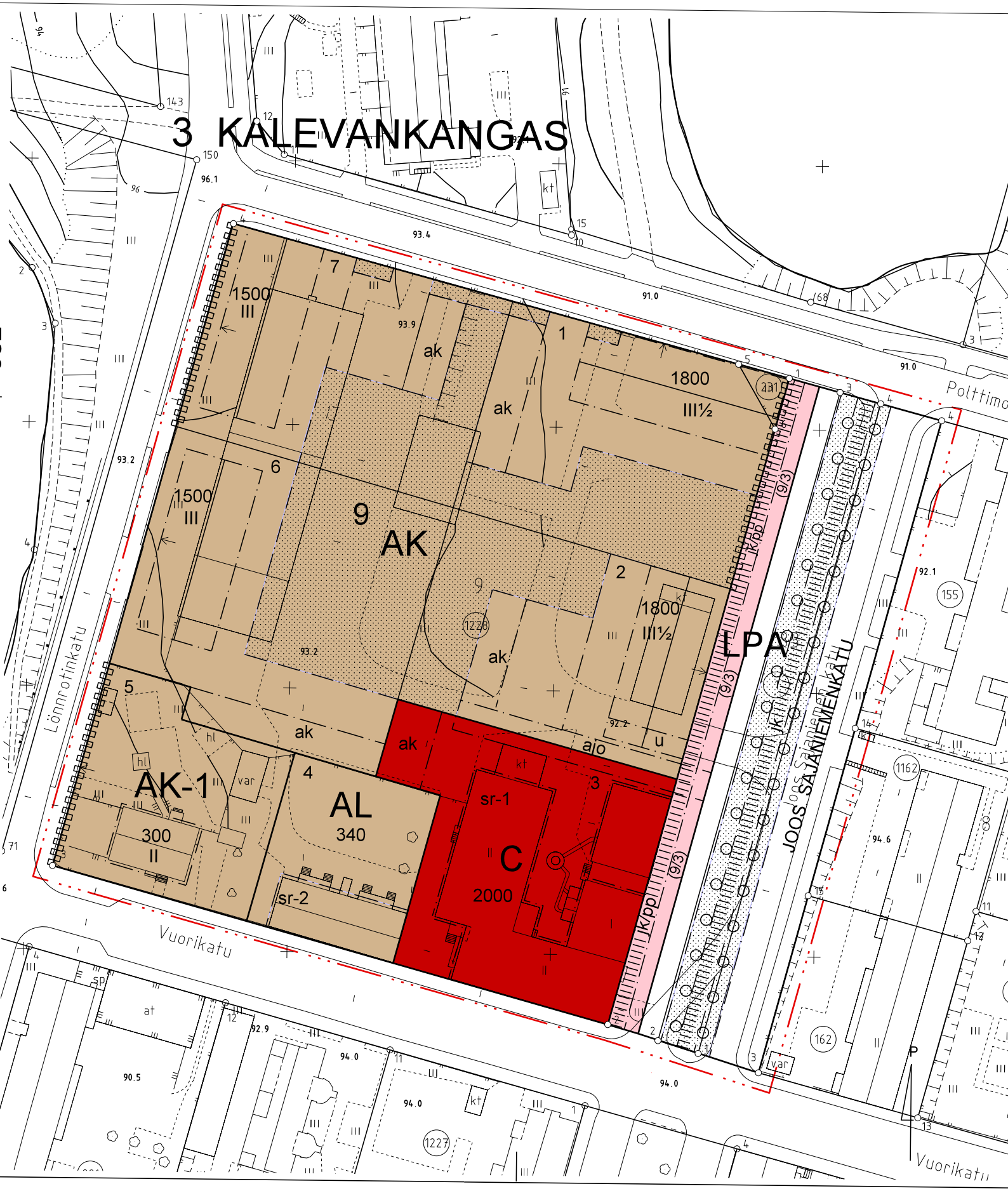
3 /4 / 2023 Kaavan hyväksyminen.

Mikkelissä 25.10.2022

Kalle Räinä
Asemakaavapäällikkö
p. 044 794 2525

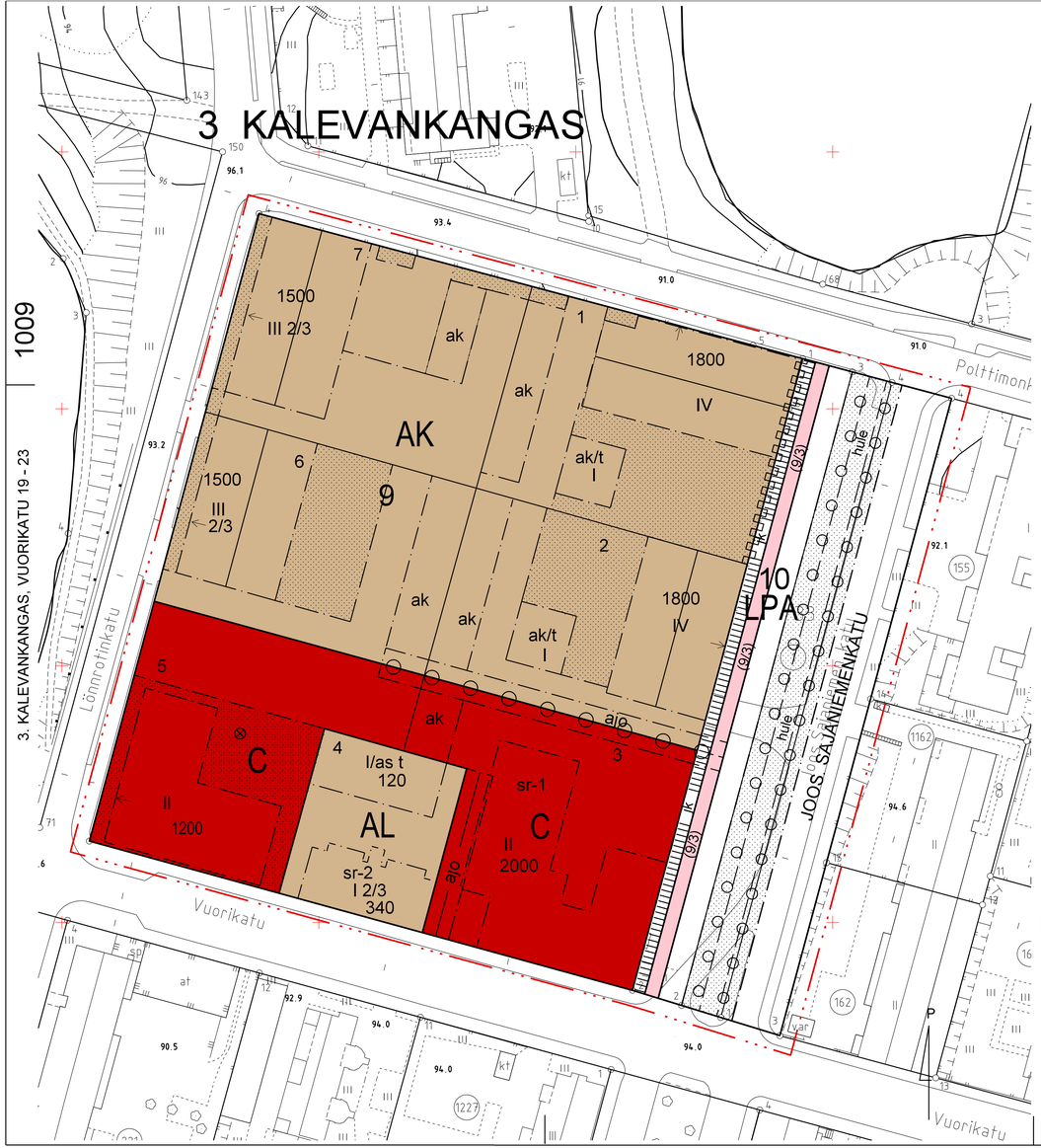
MIKKELIN KAUPUNKI

Verkkosivut: www.mikkeli.fi

AJANTASAOTE
VUORIKATU 19-23

LIITE 2

Asemakaavamerkinnät ja -määräykset:

C	Keskustatoimintojen korttelialue, jolle saadaan sijoittaa julkisia palveluja ja liike-, toimisto-, palvelutilaa sekä muuta soveltuvaa työpaikkatoimintaa.
AK	Asuinkerrostalojen korttelialue.
AL	Asuin-, liike- ja toimistorakennusten korttelialue.
LPA	Autopaikkojen korttelialue. Sulukssa oleva numero osoittaa korttelialueen 9 tontin 3 autopaikat
	3 m kaava-alueen rajan ulkopuolella oleva viiva.
	Korttelin, korttelinosan ja alueen raja.
	Osa-alueen raja.
	Ohjeellinen tontin raja.
3	Kaupunginosan numero.
KAL	Kaupunginosan nimi.
9	Korttelin numero.
1	Ohjeellisen tontin numero.
JOOS SA	Kadun nimi.
III	Roomalainen numero osoittaa rakennusten, rakennuksen tai sen osan suurimman sallitun kerrosluvun.
IV	Murtoluku roomalaisen numeron jälkeen osoittaa, kuinka suuren osa rakennuksen suurimman kerroksen alsta ullakon tasolla saa käyttää kerrosalaan laskettavaksi tilaksi.
2000	Rakennusoikeus kerrosalaneliömetreinä.
	Rakennusala.
	Nuoli osoittaa rakennusalan sivun, johon rakennus on rakennettava kiinni.
ajo	Ohjeellinen ajoyhteys
ak	Auton säilytyspaikan rakennusala.
	Istutettava puurivi.
	Istutettava alueen osa.
	Katu.
	Katualueen rajan osa, jonka kohdalta ei saa järjestää ajoneuvoliittymää.
jk	Yleiselle jalankululle ja pyöräilylle varattu alueen osa.
⊗	Säilytettävä puu.
	Maanalaista johtoa varten varattu alueen osa
sr-1	Suojeltu sähkölaitoksen rakennus tai sen osa, jota ei saa purkaa. Rakennukseen ei saa tehdä suojeluarvoja heikentävä korjaus- tai muutostöitä.
sr-2	Suojeltu rakennus tai sen osa, jota ei saa purkaa. Rakennukseen ei saa tehdä kulttuurihistoriallisesti alentavia muutoksia.
	Harjasuunta

YLEISMÄÄRÄYKSET:

1 § AUTO- JA POLKUPYÖRÄPAIKAT:

Autopaikkoja tulee varata seuraavasti:
- Asunnot 1 ap / 130 kem2
- myymälä-, liike- ja toimistotilat 1 ap / 100 kem2.

2 § Rakennuksen pysäköintialueelta ja sisäänkäyntien yhteyteen on varattava riittävästi polkupyöräpaikkoja ja liikuntaesteisille tarkoitettuja autopaikkoja.

4 § Pysäköintialueilla tulee kiinnittää erityistä huomiota jalankulkuliikenteen ohjaamiseen.

5 § Maanpäälliset pysäköintialueet on jäsennettävä rakentein tai puu/pensaistutuksin. Puita tulee olla tontilla vähintään 1 kpl/ 5 autopaikkaa.

6 § Auton säilytyspaikat saa rakentaa asemakaavassa sallitun rakennusoikeuden lisäksi. Autopaikkoja saa rakentaa toiselle tontille kiinteistöjen välisin sopimuksin.

AK-, C- JA AL KORTTELIALUEET

7 § Rakennuksen julkisivut on tehtävä yhtenäistä rakennustapaa noudattaen. Julkisivumateriaalina on pääasiassa käytettävä vaaleaa rappausta tai puuta.

8 § Uudisrakentamisen tulee olla arkkitehtuuriltaan korkealaatuista ja rakennusten ja rakennelmien tulee muodostaa yhtenäinen kokonaisuus.

9 § Tomutus-, jätehuolto- ja autopaikat tulee tontilla erottaa leikki- ja oleskelualueista tiiviillä pensaistutuksilla ja aitauksilla.

10 § Puiden ja pensaiden valinnassa on kuultava kaupungin puutarhuria.

11 § Asuintonteille tulee järjestää yhtenäistä tilaa leikki- ja oleskelualueeksi vähintään 25 m2 asuinkerrosalan 100 m2 kohti.

12 § Rakennuksen ulkoseinien ja ikkunoiden ja muiden rakenteiden ääneneristävyyden on oltava vähintään 35 dB. Asunnot on suunniteltava siten, että keskimääräinen sisämelutaso on alle35 dB(A) päivällä ja alle 30 dB(A) yöllä.

13 § AK-korttelialueiden välisiä tonttien rajoja ei saa aidata. Pensasistutukset tai istutukset sallitaan.

14 § Joos.Sajaniemenkadun puolella asuntojen lattiatasojen on oltava vähintään 80 cm katupintaa ylempänä. Uudisrakennukset on rakennettava ulkomuodoltaan mahdollisimman samantyyppisiin rakennuksiin.

15 § Korttelialueiden kattokulmien tulee muodostaa luonteva ja ehyt kokonaisuus. Kattokulman tulee olla välillä 1:.5 - 1:3.

KAAVAAN MERKITYN RAKENNUSOIKEUDEN LISÄKSI SAA RAKENTAA

16 § Merkityn kerrosalan lisäksi saa rakentaa ilmanvaihtokonehuoneilta ja muita teknisiä tiloja siten, että ne eivät riko kaavamääräyksiä, jotka koskevat kerrosluku a, rakennusalueen rajaa, vesikaton ylintä korkeusasemaa ja julkisivupinnan sekä vesikaton leikkauskohdan ylintä korkeusasemaa.

PIHA JA OLESKELUALUEET

17 § Rakentamattomat tontinosat, joita ei käytetä tontille välttämättömiin kulkuteihin, pysäköintiin tai oleskelu- ja leikkialueiksi, on istutettava ja pidettävä huolitellussa kunnossa.

18 § Pihan leikki- ja oleskelualueilla keskimääräinen ulkomelutason on oltava alle 55 dB(A) päivällä ja 50 dB(A) yöllä.

HULEVESIJÄRJESTELYT

19 § Kadut, aukiot, pysäköintialueet sekä korttelien pihat ja rakennukset on suunniteltava ja rakennettava luonnonympäristö huomioon ottaen niin, että pohjavesitasapaino säilyy ja pinta-/hulevedet voidaan johtaa niiden puhdistamiselle varatuille lähialueille. Maaston muotoilu ja istutukset tulee sopeuttaa luonnonympäristöön.

20 § Tontin pinta-alasta 10 % on oltava hulevesien imeytymiseen soveltuvaa aluetta. Alueelle on tonttikohtaisesti laadittava hulevesisuunnitelma, jonka hakijan tulee esittää rakennuslupaa haettaessa. Hulevesien virtausta tulee hidastaa ja imeyttää kattovedet tontilla. Muodostuvien hulevesien määrää tulee vähentää esimerkiksi käyttämällä yhtenäisiä istutusalueita ja mahdollisimman paljon läpäisevä pintamateriaaleja.

PILAANTUNEET MAAT

21 § Ennen rakennustöiden aloittamista on esitettävä rakennuslupa-asiakirjoihin liitettävä kirjallinen selvitys tonttien maaperän puhtaudesta ja sadevesien johtamisesta sekä rakennusten, katosten ja pihojen perustamistavasta. Etelä-Savon ympäristökeskuksen vaatimien maaperän pilaantuneisuusselvityksien mukaan laadittujen puhdistussuunnitelmien mukaiset toimenpiteet on tehtävä viimeistään rakentamisen yhteydessä.

RAKENNUSLUPA-ASIAKIRJOIHIN LIITETTÄVÄT ERILLISET SUUNNITELMAT

22 § Yleissuunnitelma kulvatuksesta/sadevesien johtamisesta ja käsittelystä ennen vesistöön laskemista, jätevesiviemäröinnistä ja rakennuksen perustamistavoista.

23 § Yleissuunnitelma tontin tai alueen kaikista liikennejärjestelyistä ja pysäköinnistä sekä käytöstä johtuvat jalankulun ja pyöräilyn esteettömyys- ja turvallisuusratkaisut.

24 § Rakennuslupa-asiakirjoihin on liitettävä pihasuunnitelma piharakenteineen ja yksilöidyin istutuksin.

25 § Asemapiirros ja yleisselvitys tontin tai alueen jätehuoltojärjestelystä.

26 § Liikerakennuksien yleiset mainos- ja opastusratkaisut tontilla ja julkisivuilla.

27 § AK-, AL- ja C-korttelialueille selvitys sammutusvesihuollon järjestämisestä pelastusviranomaisen hyväksymällä tavalla.

28 § Tonttien luiskat ja pientareet eivät saa ulottua yleisille alueille, ellei asiasta ole tehty rakennuslupahakemuksen liitteeksi sopimusta tontin haltijan ja kaupungin välillä.

29 § Paloteknisten määräysten vaatimasta palomuurin rakentamisvelvollisuudesta eri tonteilla sijaitsevien ja paloteknisesti erillisten rakennusten välillä saa poiketa rakennusvalvonta- ja paloviranomaisten hyväksymällä tavalla.

30 § Rakennukset ympäristöineen on suunniteltava, rakennusluvassa osoitettava ja rakennettava asianluntevasti niin, että näkymät liikennevälille ja ympäröiville alueille ovat tasapainoiset ja siistit.

31 § Ulkomainossuunnitelma on laadittava rakennusluvan yhteydessä.

YLEISTÄ

32 § Varastorakennuksen tai autokatoksen saa rakentaa keskinäisellä sopimuksella tontin rajaan/naapurin varastorakennukseen kiinni.

33 § Tälle asemakaava-alueelle laaditaan erillinen sitova tonttijako.

34 § Toiminta korttelialueilla ei saa aiheuttaa terveydelle, elinympäristölle ja asemakaavan mukaiselle maankäytölle rakennuslupaa haettaessa voimassa olevien säännösten mukaan haitalliseksi luokiteltavaa määrää melua tai päästöjä ilmaan, maaperään, pohjaveteen tai vesistöön.

MIKKELI	ASEMAKAAVAN MUUTOS 1:500
Asemakaava koskee: Mikkelin kaupungin 3, kaupunginosan (Kalevankangas) korttelia 9 sekä katu- ja viheralueita.	Asemakaavalla muodostuu: Mikkelin kaupungin 3, kaupunginosan (Kalevankangas) korttelit 9 ja 10 sekä katu- ja viheralueita.

POHJAKARTTA TÄYTTÄÄ MAANKÄYTTÖ- JA RAKENNUSLAIN 54A §:N VAATIMUKSET.

MIKKELI 18.10.2024

MAANKÄYTTÖINSINÖÖRI

JUKKA PIISPA

VIREILLE TULO

KAUPUNKIKEHITYSLAUTAKUNTA

NÄHTÄVILLÄ

KAUPUNKIKEHITYSLAUTAKUNTA HYVÄKSYNYT

LAIVOIMAINEN

MIKKELIN KAUPUNKI

ASUMISEN JA TOIMINTAYMPÄRISTÖN PALVELUALUE

MAANKÄYTTÖ JA KAUPUNKIRAKENNE

MUUTOS	MUUTOS	MUUTOS	MUUTOS
LAAT. K.R.	PIIRT.	TARK.	

MIKKELI 28.10.2024

ASEMAKAAVAPÄÄLLIKKÖ

KALLE RÄINÄ

NUMERO 1009

DNRO 2022-5474

LIITE 3

Asemakaavan seurantalomake
Asemakaavan perustiedot ja yhteenveto

Kunta	Mikkeli	**Täyttämispvm**	28.10.2024
Kaavan nimi	Vuorikatu 19-21		
Hyväksymispvm		**Ehdotuspvm**	
Hyväksyjä	L - lautakunta	**Vireilletulosta ilm. pvm**	26.10.2022
Pysyvä kaavatunnus		**Kunnan kaavatunnus**	1009
Kaava-alueen pinta-ala [ha]	1,7740	**Uusi asemakaavan pinta-ala [ha]**	
Maanalaisten tilojen pinta-ala [ha]		**Asemakaavan muutoksen pinta-ala [ha]**	1,7740

Ranta-asemakaava

	Rantaviivan pituus [km]		
Rakennuspaikat [lkm]	**Omarantaiset**	**Ei-omarantaiset**	
Lomarakennuspaikat [lkm]	**Omarantaiset**	**Ei-omarantaiset**	

Aluevaraukset	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m²]	Tehokkuus [e]	Pinta-alan muut. [ha ±]	Kerrosalan muut. [k-m² ±]
Yhteensä	**1,7420**	**98,20**	**9240**	**0,53**	**0,0000**	**1500**
A yhteensä	0,9562	54,9	5440	0,57	-0,2925	-300
P yhteensä						
Y yhteensä						
C yhteensä	0,4345	24,9	3800	0,87	0,2099	1800
K yhteensä						
T yhteensä						
V yhteensä						
R yhteensä						
L yhteensä	0,3513	20,2			0,0826	
E yhteensä						
S yhteensä						
M yhteensä						
W yhteensä						

Maanalaiset tilat	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m²]	Pinta-alan muut. [ha ±]	Kerrosalan muut. [k-m² ±]
Yhteensä	**0,0000**	**0,00**	**0**	**0,0000**	**0**

Rakennussuojelut	Suojellut rakennukset		Suojeltujen rakennusten muutos	
	[lkm]	[k-m²]	[lkm ±]	[k-m² ±]
Yhteensä	**0**	**0**	**0**	**0**

Alamerkinnät

Aluevaraukset	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m²]	Tehokkuus [e]	Pinta-alan muut. [ha ±]	Kerrosalan muut. [k-m² ±]
Yhteensä	**1,7420**	**98,20**	**9240**	**0,53**	**0,0000**	**1500**
A yhteensä	0,9562	54,9	5440	0,57	-0,2925	-300
AK	0,8607	90,0	5100	0,59	-0,2925	-300
AL	0,0955	10,0	340	0,36	0,0000	0
P yhteensä						
Y yhteensä						
C yhteensä	0,4345	24,9	3800	0,87	0,2099	1800
C	0,4345	100,0	3800	0,87	0,2099	1800
K yhteensä						
T yhteensä						
V yhteensä						
R yhteensä						
L yhteensä	0,3513	20,2			0,0826	
L					0,0826	
Kadut	0,3163	90,0			0,0322	
LPA	0,0350	10,0			-0,0322	
E yhteensä						
S yhteensä						
M yhteensä						
W yhteensä						

LIITE 5

Vuorikatu 19-21

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta (26.10 – 28.11.2022) saadut lausunnot

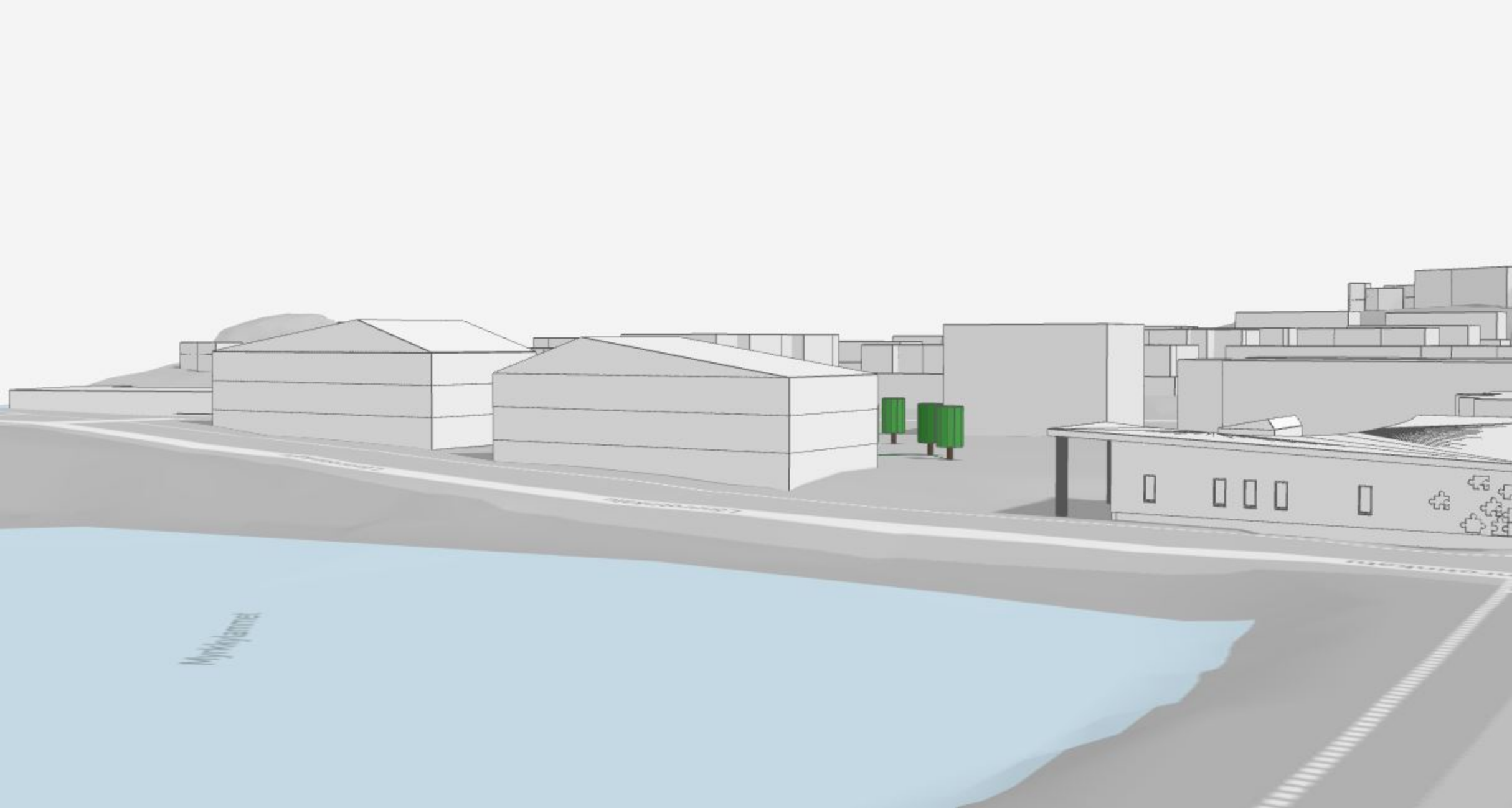
1. Savonlinnan kaupunki -Riihisaari – Savonlinnan museo	**Kaavoittajan vastine:**
1.1 Mikkelin kaupungin maankäyttö- ja kaupunkirakenneyksikkö on pyytänyt Savonlinnan museolta lausuntoa Mikkelin kaupungin 3.kaupunginosan (Kalevankangas) asemakaavamuutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. Suunnittelualueeseen kuuluu kiinteistö 491-3-9-1228.	1.1 -
1.2 Asemakaavamuutoksen tarkoituksena on muuttaa Vuorikadun varrella sijaitsevan päiväkodin käyttötarkoitusmerkintä (purkaa vesivahingosta kärsinyt päiväkoti ja muuttaa tontin käyttötarkoitus asuin-, liiketila- tai kerrostalorakentamiseen) ja rakennusoikeus sekä tehdä muualle korttelialueelle 9 vähäisiä kaavateknisiä muutoksia. Suojelumääräykset ja käyttötarkoitusmerkinnät entisen sähkölaitoksen ja puurakenteisen asuinrakennuksen osalta jäävät voimaan.	1.2 -
1.3 Kantakaupungin osayleiskaavassa (2019) sähkölaitoksella ja Vuorikatu 21:m asuinrakennuksella on sr 116 merkintä. Alue on keskustatoimintojen aluetta, jossa suunnittelussa tulee huomioida kulttuurihistorialliset ja virkistykselliset arvot sekä kaupunkikuvallinen laatu. Täydennysrakentamisen tulee olla ympäröivään kaupunkirakenteeseen sopeutuvaa materiaalin, korkeuden sekä julkisivujäsentelyn osalta. Voimassa olevassa asemakaavassa (2019) 1950-luvun rakennuksen tontilla on merkintä AK-1: Asuinkerrostalojen korttelialue. Korttelialueella sijaitseva kerrostalo muodostaa osan Vuorikadun varren kaupunkikuvallisesti ja kaupunkiympäristöllisesti arvokkaasta rakennuskannasta. 1950-luvulla rakennettua asuinrakennusta ei ole osoitettu suojeltavaksi omalla kaavamerkinnällä, mutta rakennusala ja rakennusoikeus ovat pitkälti samat kuin olevalla rakennuksella, josta voi vetää johtopäätöksen, että rakennuksen säilymistä on ollut tarkoitus passiivisesti	1.3 .

edistää. Vuorikatu 19:n tontti on C-aluetta ja sähkölaitoksen vanhalla osalla on merkintä sr-1. Vuorikatu 21:n tontilla on merkintä AL ja asuinrakennuksella sr-2. Muu alue on asuinkerrostalojen korttelialuetta, AK. 1.4 Kaava-alueelta on tehty hyvä rakennushistoriaselvitys vuonna 2016 (Ahola). Purettavaksi aiotulla 1950-luvun rakennuksella on kaupunkikuvallista arvoja ja rakennus omaa ulkoasunsa puolesta autenttisuusarvoja. Rakennuksen säilyttävä huomioiminen voimassa on ollut perusteltua ja tulevaan kaavaselostukseen onkin oleellista avata rakennuksen nykytilannetta ja mitä muutoksia kohde on kokenut sitten vuoden 2016. Arkeologisen kulttuuriperinnön osalta ei ole huomauttamista. Alueella mahdollisesti olleet kiinteät muinaisjäännökset ovat tuhoutuneet myöhemmässä maankäytössä eikä esim. arkeologiselle inventoinnille ole tarvetta.	1.4 Vuoden 2019 asemakaavassa säilyttämistä on tavoiteltu, mutta rakennukselle ei osoitettu varsinaista suojelumerkintää. Talven 2021 aikana tapahtuneesta patterivuoto aiheutti kosteusvaurioita ulkoseinärakenteissa. Rakennukselle on haettu purkulupa syksyllä 2024. Asemakaavan muutoksessa tontin kerrosluku säilyy (II) kahdessa, mutta rakennusoikeus kasvaa 1200 kerrosalaneliömetriin. Uudisrakennuksen massoittelussa on pyritty huomioimaan korttelialueen rakenne ja mittakaava. Kaavaselostuksen lisätietoihin on lisätty rakennushistoriallinen selvitys.
2. Järvi-Suomen energia OY 2.1 Ei lausuttavaa	**Kaavoittajan vastine:** 2.1 Merkitään tiedoksi
Asunto Oy Lamminseutu 3.1 Mikkelin maankäyttö- ja kaupunkirakenneyksikkö on pyytänyt lausuntoa asemakaavan muutoksesta Mikkelin 3.kaupunginosan (Kalevankangas) / Vuorikatu 23 kaavoittamisesta. Asunto Oy Lamminseutu haluaa lausua seuraavaa. 3.2 Tontille rakennettavien rakennusten kerroskorkeus ei saa ylittää naapuritalojen tasoa. Rakennusmassojen tulee olla sellaisia, että ne soveltuvat ympäröivään maisemaan ja tontilla olisi säilytettävä mahdollisimman hyvin olevaa viherympäristöä.	**Kaavoittajan vastine:** 3.1 - 3.2 Rakennusten massoittelu ja korkeudet II-IV sopeutuvat hyvin ympäröivään kaupunkikuvaan ja rakentamistehokkuus on keskustan rakentamiseen nähden maltillista. Tonteille ei toteuteta kansipihoja, joten pihat pystytään toteuttamaan viihtyisinä ja vehreinä. Rakennustehokkuus uusilla kerrostalotonteilla vastaa kaupunginosan mukaista tehokkuutta. e=0,69.

4	**Etelä-Savon Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus**	**Kaavoittajan vastine:**
	4.2 Asemakaavan muutoshankkeen OAS:ssa on riittävällä tavalla esitetty hankkeen lähtökohdat ja tavoitteet. OAS:ssa on hyvin kuvattu kaavaprosessin tavoitteellinen aikataulutus ja sen kulku kaavoituksen eri vaiheissa. OAS:sta selviää myös osallisten vaikutusmahdollisuudet kaavaprosessin eri vaiheissa. Kyseessä olevan kaavamuutoksen eri vaikutusten arviointikohteita ei ole erikseen mainittu, luonnollisestikin merkittävät välittömät ja välilliset vaikutukset tulevat arvioitavaksi ja viimeistään kaavaselostuksessa mainittaviksi. Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella (ELY-keskus ei ole huomautettavaa OAS:n takia.	**4.2** Merkitään tiedoksi
	4.3 Voimassa olevan koko korttelia koskevan melko tuoreen, vuonna 2019 hyväksytyn asemakaavan laadinnan yhteydessä kyseisellä korttelinosalla sijaitsevan kerrostalon kuvattiin muodostavan osan Vuorikadun kaupunkikuvallisesti ja kaupunkiympäristöllisesti arvokkaasta rakennusmassasta. Tämä asettaa luonnollisestikin oman laatuvaatimuksensa tontin jatkosuunnittelulle. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan lähtökohtaisesti on vaikea kuvitella, että muutamassa vuodessa voimassa olevassa kaavassa todettu arvo olisi tyystin hävinnyt. Kaavaselostuksessa tulee jatkossa esittää kaavamuutosalueella olevan rakennuksen osalta vuoden 2019 kaavamuutoksen yhteydessä laadittu rakennushistoriallinen selvitys ja myös selvitys OAS:Ssa mainitusta vakaasta vesivanhingosta.	**4.4 ks- 1.3.**
	Muiden OAS:Ssa mainittujen pienempien kaavamuutosten osalta ELY-keskuksella ei ole huomautettavaa.	**4.4** Merkitään tiedoksi
5	**Etelä-Savon pelastuslaitoksen lausunto osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta / Vuorikatu ESE**	**Kaavoittajan vastine:**
	Etelä-Savon pelastuslaitoksella ei ole huomautettavaa osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan.	Merkitään tiedoksi

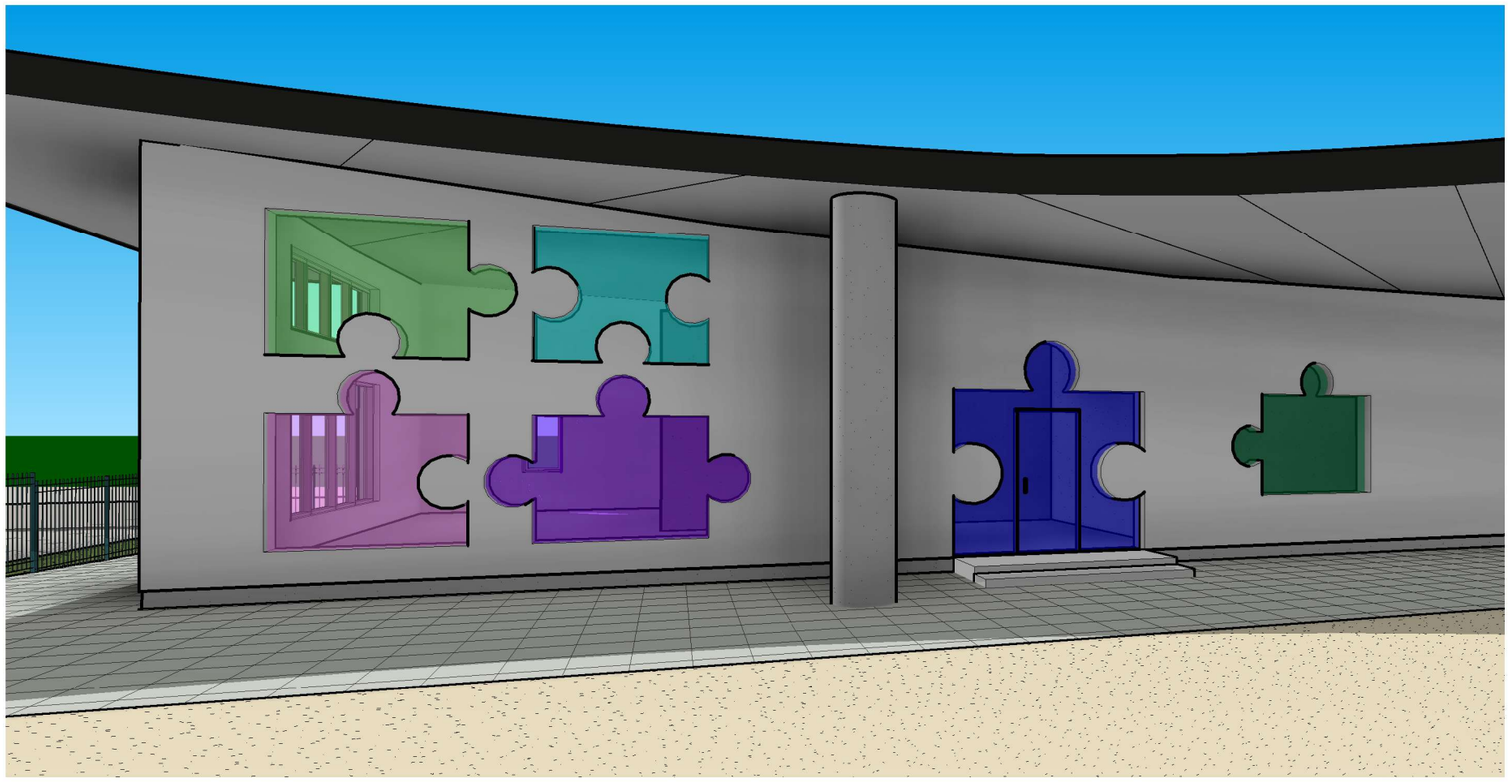
LIITE **6**

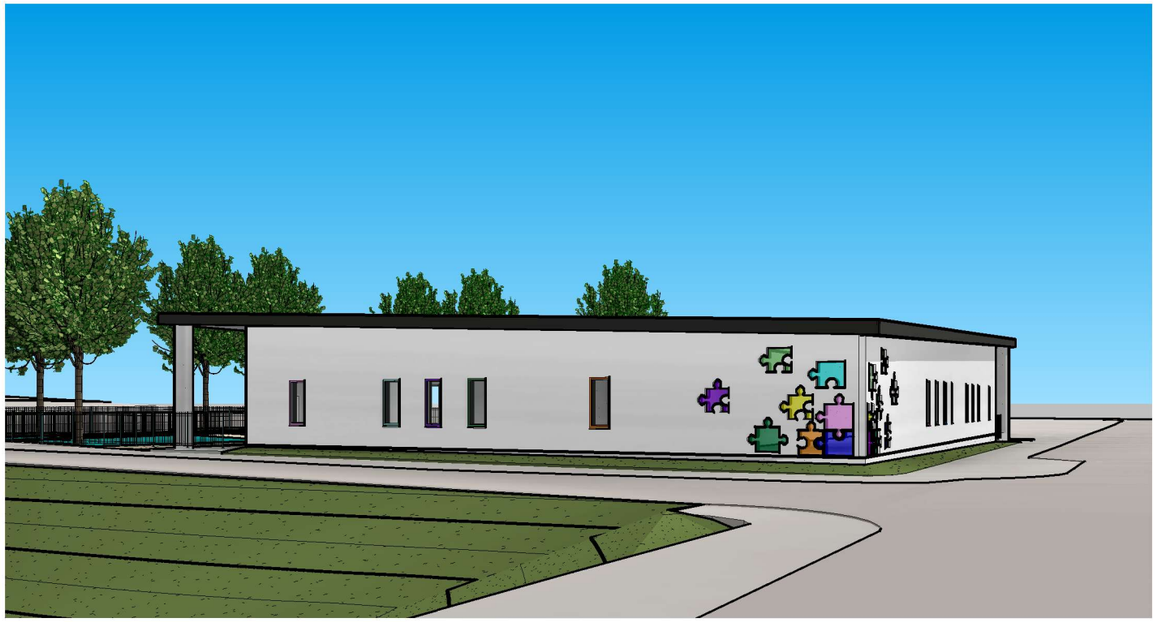

1500 k-m2
III
2/3
1500 k-m2
III
1800 k-m2
IV
1800 k-m2
IV
II
1200 k-m2
SUOJELTU
SUOJELTU
autokatos
autokatos
autokatos
PYSÄKÖINTI
PYSÄKÖINTI
PP
PP
P
Lönnrotinkatu
Vuorikatu
Polt
93.4
91.0
91.0
93.2
92.1
94.6
92.9
94.0
90.5
94.0
155
116.2
162
at
kt
var

Wijnhavenkanaal

Vuorikadun päiväkoti

Mikkelin kaupunki
16.8.2023 AK

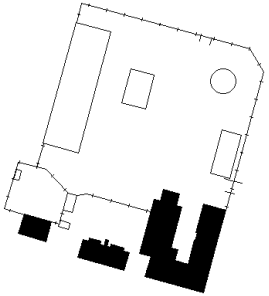
MIKKELI

VUORIKATU 19-23
entinen Mikkelin Sähkölaitos

Rakennushistoriaselvitys

RAPORTTI 27.6.2016

FM Teija Ahola
Selvitystyö Ahola, Mikkeli
Tilaaja: Mikkelin kaupunki

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO ... 3
1.1 Toimeksianto ... 3
1.2 Kohde ... 3
1.3 Sisältö ja menetelmät ... 4
2 KAAVAT JA SUOJELU ... 5
2.1 Erityislait ... 6
3 AIKAISEMMAT SELVITYKSET ... 6
3.1 Valtakunnalliset ... 6
3.2 Maakunnalliset ... 6
3.3 Paikalliset ... 6
4 YHDYSKUNTIEN ENERGIAHUOLLON KEHITYKSESTÄ ... 7
5 LIKOLAMMEN ALUEEN OMINAISPIIRTEITÄ ... 14
6 MIKKELIN SÄHKÖLAITOKSEN VAIHEITA ... 19
6.1 Yksityinen yhtiö perustaa sähkölaitoksen ... 19
6.2 Sähkölaitos siirtyy kaupungille ja rakennusta laajennetaan ... 20
6.3 Sähkölaitos valtakunnan verkkoon ... 21
6.4 Kaukolämmön tuotantoa ... 21
6.5 Energialaitoksen hallintorakennukseksi ... 22
7 KORTTELIN 9 RAKENNUSHISTORIAA ... 22
7.1 Tonttijako ... 22
7.2 Korttelin rakennusvaiheet ... 25
8 RAKENNUKSET ... 27
8.1 Sähkölaitos, Vuorikatu 19 ... 27
8.1.1 Suunnittelu ... 27
8.1.2 Rakenne, ulkohahmo ja julkisivut ... 27
8.1.3 Tilaohjelma- ja ratkaisut ... 30
8.2 Asuinrakennus, Vuorikatu 21 ... 32
8.2.1 Suunnittelu ja rakentaminen ... 32
8.2.2 Rakenne, ulkohahmo ja julkisivut ... 32
8.2.3 Tilaohjelma ja -ratkaisut ... 33
8.3 Asuinrakennus, Vuorikatu 23 ... 35
8.3.1 Suunnittelu ja rakentaminen ... 35
8.3.2 Rakenne, ulkohahmo ja julkisivut ... 35
8.3.3 Tilaohjelma ja -ratkaisut ... 36
8.4 Suunnittelijat ... 38
9 RAKENNUSKORTIT ... 40
9.1 Sähkölaitos, Vuorikatu 19 ... 40
9.1.1 Rakennushistorialliset erityispiirteet ... 40
9.1.2 Korjaushistoriaa ... 42
9.2 Asuinrakennus, Vuorikatu 21 ... 45
9.2.1 Korjaushistoriaa ... 46
9.3 Asuinrakennus, Vuorikatu 23 ... 47
9.3.1 Korjaushistoriaa ... 48
9.4 Muu rakennuskanta ... 49
10 JOHTOPÄÄTÖKSET ... 52
11 LÄHTEET ... 55

LIITTEET
1a. Päärakennus: julkisivumuutokset
1b. Päärakennus ja asuinrakennukset: julkisivukuvia
2. Päärakennus: huonetilamuutoksia ja alkuperäinen tilaohjelma (1949)
3. Valokuvia päärakennuksen ja kahden asuinrakennuksen sisätiloista

Kansikuvat: Vuorikatu 19, ESEn päärakennus
Vuorikatu 23 ja 21
Kuvat: Teija Ahola 2016

Kuva: Korttelin Vuorikadun puoleinen rakennusrivi. Kuvattu idästä länteen.

1 JOHDANTO

1.1 Toimeksianto

Rakennushistoriaselvitys on tehty Mikkelin keskustassa sijaitsevasta kaupungin energialaitoksen korttelin (3-9-1228) rakennuksista. Tontilla on toiminut sähkölaitos vuodesta 1901.

Selvityksen tarkoituksena on esittää riittävät perustiedot korttelin kulttuurihistoriallisesta luonteesta, rakennusten nykytilasta ja arvoista alueen kehittämistoimenpiteiden ja maankäytön suunnittelun lähtöaineistoksi. Tilaajina olivat Mikkelin kaupungin kaupunkisuunnittelu.

Rakennushistoriaselvityksestä rajattiin pois restaurointia varten tehtäviin selvityksiin kuuluvat huonekortit, yksityiskohtaiset säilyneisyyskaaviot ja piirustusluettelot. Työhön sisällytettiin sähkölaitoskorttelin kulttuurihistoriallisten piirteiden ja niiden merkittävyyden analyysi.

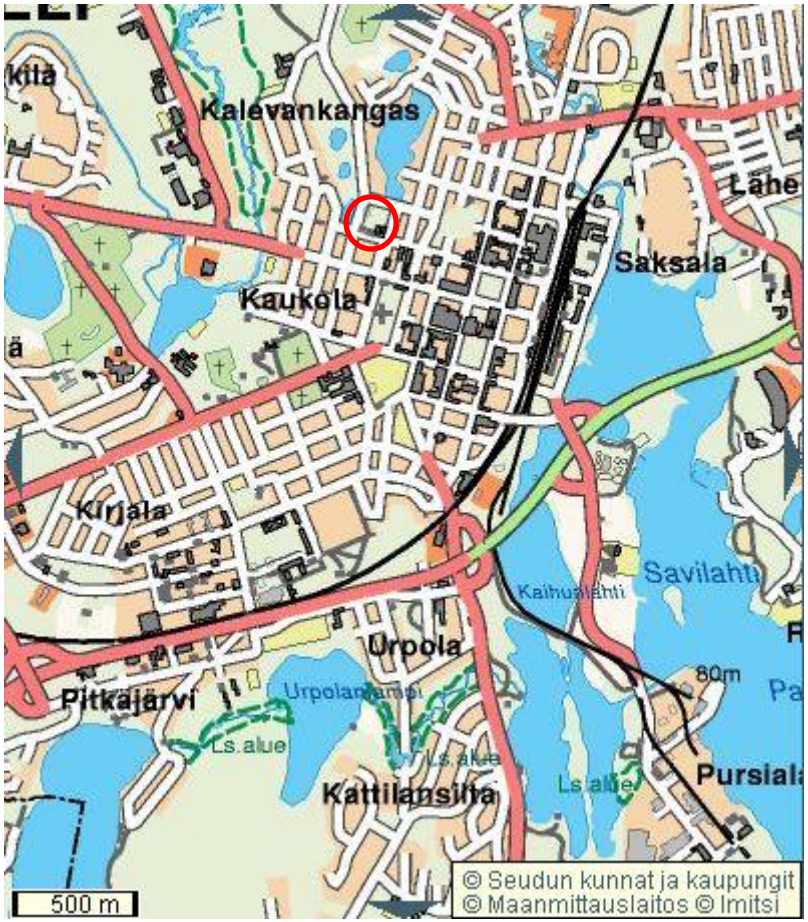
1.2 Kohde

Mikkelin 3. kaupunginosassa (Kalevankangas), korttelissa 9 ja tontilla 1228 (entinen 228a ja sitä ennen tontit 228–233) sijaitsee Etelä-Savon Energia (ESE) Oy:n hallinto ja asiakaspalvelu, ESE-Verkko Oy ja ESE-Tekniikka Oy.

Rakennushistoriaselvityksen kohteita ovat korttelissa sijaitsevat kaupungin sähkölaitos, sähkölaitoksen työntekijöiden asuinrakennus ja kaupungin rakennuttama virka-asunto. Lisäksi tarkastellaan koko korttelin rakennusvaiheita.

Ensimmäisen sähkölaitoksen rakennutti yksityinen osakeyhtiö, joka aloitti toimintansa 1901. Sähkölaitos ostettiin kaupungille 1911. Vuonna 1981 laitoksen nimeksi tuli Mikkelin energialaitos, ja vuoden 1994 asusta energialaitoksen toimintaa jatkoi osakeyhtiömuotoinen Etelä-Savon Energia Oy (ESE). Sähköntuotanto Vuorikadun laitoksessa päättyi vuoden 1960 lopulla. Tilat jäivät hallinnon käyttöön.

Kun sähkölaitos perustettiin, oli Likolammen alue ydinkeskustan reunalla. Alueelle oli kaavoitettu asuntotontteja ensisijaisesti työväestölle, lisäksi jo 1800-luvulta lähtien oli lammen rannoilla toiminut alkoholitehtaita. Nykyään ESEn kortteli sijaitsee liikekeskustan ja asuntokortteleiden vaihettumisvyöhykkeellä. Kaupunkikuvaa luonnehtivat puistomaiset viheralueet lampien ympärillä ja avokorttelien kerrostalot.

Kuva: Kortteli 9 on merkitty karttaan punaisella renkaalla.

1.3 Sisältö ja menetelmät

Vuorikatu 19-23:n rakennushistoriaselvitys sisältää tietoa kohteen rakennushistoriasta ja taustoista sekä rakennuskannan nykytilasta. Tutkimustiedon pohjalta on tehty myös historiallisten ja ympäristöllisten ominaispiirteiden määritys ja säilyneisyyden arviointi. Selvitys palvelee alueen kehittämissuunnittelua ja rakennusten kulttuurihistoriallisen merkittävyyden arviointia, ja sitä kautta mahdollisten suojelutavoitteiden rajaamista.

Rakennuskohtainen selvitys tehtiin sähkölaitoksen päärakennuksesta ja kahdesta asuinrakennuksesta sekä yleispiirteisempi kuvaus koko korttelin rakennusvaiheista ja nykytilasta.

Työn suunnittelussa nojauduttiin Museoviraston laatimaan ohjeelliseen rakennushistoriaselvitysoppaaseen.[1]

Luku 1) Kuvataan toimeksianto ja menetelmät.
Luku 2) Tiedot mahdollisista kohdetta koskevista oikeusvaikutteisista suojeluvarauksista kaavoissa MRL:n nojalla tai erityislakeihin perustuen.
Luku 3) Tiedot kohdetta koskevista aikaisemmista selvityksistä.
Luku 4) Esitellään lyhyesti yhdyskuntien energiahuollon kehitystä yleisesti ja etenkin Etelä-Savon kaupungeissa. Yhteenveto Etelä-Savoon rakennetuista kaupunkien kunnallisista sähkölaitosrakennuksista.
Luku 5) Tarkastellaan sähkölaitoksen korttelia osana Likolammen kaupunginosan kehitystä ja kaupunkikuvan muutoksia.
Luku 6) Käydään läpi sähkölaitoksen toiminnan historiaa.
Luku 7) Korttelin rakentamisvaiheiden ja rakennuskannan nykytilan esittely kartoin ja kuvin.
Luku 8) Kuvataan kolmesta kohderakennuksesta niiden alkuperäinen tilaohjelma, rakenne ja arkkitehtuuri, lyhyesti julkisivumuutokset ja nykytila. Lukua täydentävät kaaviot sekä valokuvat julkisivuista ja sisätiloista, jotka havainnollistavat rakennuksessa tapahtuneita muutoksia.
Luku 9) Sisältää rakennuskortit, jossa tiivistetysti kohderakennusten tekniset tiedot ja niiden nykytila sekä korjaushistoria, lisäksi on sisältään suppeat rakennuskortit korttelin muista rakennuksista.
Luku 10) Esitetään yhteenveto kohteen kulttuurihistoriallisista tunnuspiirteistä, ja johtopäätökset rakennusten historiallisista, rakennustaiteellisista ja ympäristöllisistä arvoista sekä siitä, mikä on ollut toteutettujen muutosten merkitys ja vaikutus kohteen kulttuurihistorialliseen merkittävyyteen.

Lopputuote sisältää myös raportissa esitettyjä kuvia laajemman valokuva-aineiston rakennuksista sekä ympäristöstä. Valokuvat luovutettiin muun digitaalisen aineiston ohella tilaajalle.

LIITTEET:

1a. Päärakennus: julkisivumuutokset
1b. Pärakennus ja kaksi asuinrakennusta: Julkisivukuvia
2. Päärakennus: huonetilamuutoksia ja alkuperäinen tilaohjelma (1949)
3. Valokuvia päärakennuksen ja kahden asuinrakennuksen sisätiloista

Työssä käytettiin mm. seuraavia lähtöaineistoja:

- vanhat kartat ja asemakaavat
- arkkitehtipiirustukset ja muut eri rakennusvaiheiden piirustukset, suunnitelmat, työselitykset
- historiateokset ja ESEn historiikit
- alueelta tehdyt inventoinnit, kuntoarviot
- oma valokuvadokumentaatio
- haastattelut.

2 KAAVAT JA SUOJELU

Maakuntakaava

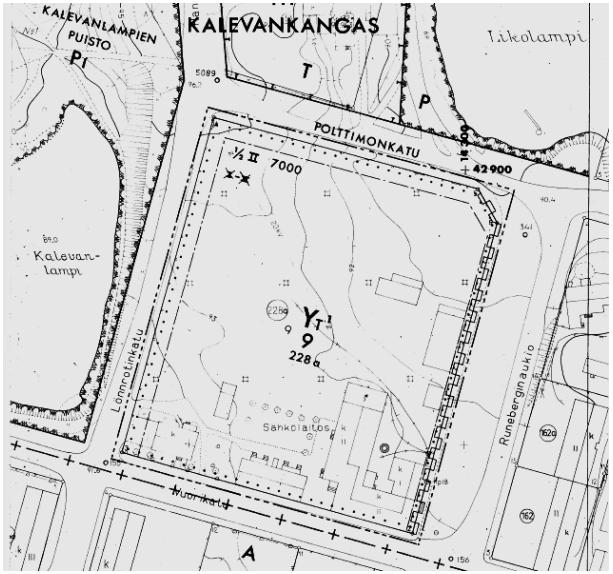
Etelä-Savon maakuntakaava on 29.5.2009 hyväksytty maakuntavaltuustossa ja vahvistettu ympäristöministeriössä 4.10.2010. Sähkölaitoksen kortteli sijaitsee taajamatoimintojen alueella (A 8.1), ja pohjavesialueella (pv 274).

Yleiskaava

Sähkölaitoskorttelia koskee oikeusvaikutukseton Mikkelin yleiskaava 1990-2010, jonka kaupunginvaltuusto on hyväksynyt kokouksessaan 2.7.1990. Kortteli on yleiskaavassa julkisten palvelujen ja hallinnon aluetta (PY).

Asemakaava

Korttelia koskeva voimassa oleva asemakaavamuutos on vahvistettu sisäasiainministeriössä 23.9.1975. Kortteli on merkitty kunnallisteknillisten rakennusten ja laitosten korttelialueeksi (YT-1).

Kuva: Korttelia 9 koskeva asemakaavamuutos (SAM 23.9.1975). / Osasuurennos kaavakartasta © Mikkelin kaupunki.

Kuva: Kortteli 9 on merkitty karttaan punaisella renkaalla. **/** Etelä-Savon maakuntakaavasta (YM 4.10.2010) © Etelä-Savon maakuntaliitto.

Kuva: Kortteli 9 on merkitty karttaan punaisella renkaalla. **/** Mikkelin yleiskaava (KV 2.7.1990) © Mikkelin kaupunki

2.1 Erityislait

Korttelin rakennuksia ei ole suojeltu millään erityislailla, kuten lailla rakennusperinnön suojelemisesta (498/2010) taikka sitä edeltäneellä rakennussuojelulailla (60/1985).

Muinaismuistolaki (295/1963) suojelee sekä esihistoriallisia että historiallisen ajan kiinteitä muinaisjäännöksiä. Museoviraston ylläpitämän Muinaisjäännösrekisterin (25.2.2016) mukaan korttelin alueelta ei ole tiedossa kiinteitä muinaisjäännöksiä eikä myöskään irtolöytöjä.

3 AIKAISEMMAT SELVITYKSET

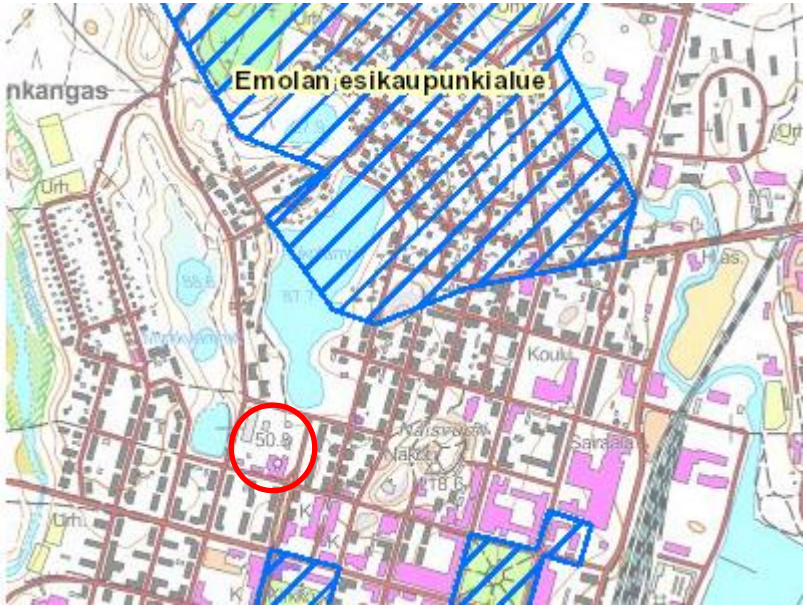
3.1 Valtakunnalliset

Museoviraston päivittämä inventointi valtakunnallisesti merkittävistä rakennetuista ympäristöistä (RKY) on valtioneuvoston päätöksellä 22.12.2009 otettu maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi kulttuuriympäristöjen osalta 1.1.2010 alkaen.

Kortteli 9 ei sisälly Museoviraston laatimaan inventointiin. Lähin valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristökohde on Emolan esikaupunkialue pohjoisessa ja Mikkelin hallitustori ympäristöineen etelässä, liikekeskustan suunnalla.

3.2 Maakunnalliset

Mikkelin sähkölaitoksen vanhat rakennukset eivät ole sisältyneet seudullisiin kulttuurihistoriallisten ympäristöjen ja rakennusten inventointeihin, joita on tehty 1970-luvulta lähtien ensin Etelä-Savon seutukaavaliiton ja sittemmin Etelä-Savon maakuntaliiton toimesta seutu/maakuntakaavoja varten.

Kuva: Kortteli 9 on merkitty punaisella renkaalla. /Osasuurennos RKY-sivuston kohdekartasta. Museovirasto. Pohjakartta © Maanmittauslaitos.

3.3 Paikalliset

Sähkölaitos on inventoitu vuonna 1992 Etelä-Savossa järjestetyn rakennusinventointikurssin yhteydessä. Sähkölaitosta ja sen vieressä olevaa puurakennusta on myös dokumentoitu valokuvaamalla 2005 ja 2012. Rapattua asuinrakennus ei ole inventoitu.

Etelä-Savon kulttuuriperintötietokantaan KIOSKI:iin tallennetussa Inventointikortissa sähkölaitosrakennuksella on arvioitu olevan rakennushistoriallisia ja maisemallisia arvoja, ja puisella asuinrakennuksella rakennushistoriallisia arvoja.

4 YHDYSKUNTIEN ENERGIAHUOLLON KEHITYKSESTÄ

Suomen teollisuus oli ottanut ensi askeleensa sähkön käytössä jo 1800-luvun lopulla. Valo teki sähköä tunnetuksi, ja teollisuudessakin sähköä käytettiin aluksi valaistukseen. Suomen ensimmäinen sähkövalaistuskokeilu tehdään Helsingissä VR:n konepajalla 10. joulukuuta 1877, kun ratapiha valaistiin kaarilampuilla. Vuonna 1882 Finlaysonin kutomossa Tampereella otettiin käyttöön sähkövalo, ensimmäisenä Pohjoismaissa ja ensimmäisten joukossa koko Euroopassa.[2]

Kaupallista sähkön jakelutoimintaa oli Helsingissä vuodesta 1884 lähtien. Ensimmäinen kunnallinen kaupunkisähkölaitos otettiin käyttöön Tampereella 1888. Monet kaupungit tulivat sähkövoiman piiriin yksityisten perustamien sähkölaitosten kautta. Sen sijaan kunnallisia sähkölaitoksia perustettiin hitaammin. Mikkelissä yksityinen sähkölaitos siirtyi 1911 kaupungille. Tätä ennen saatiin kunnallinen sähkölaitos perustettua Tampereen lisäksi mm. Ouluun, Joensuuhun, Hämeenlinnaan, Raumalle, Kuopioon ja Poriin.[3] Katuvalaistus oli sähkölaitostoiminnan alkuvaiheessa sähkön tärkein julkinen käyttösovellus (kaupunkeja oli valaistu ennen pääasiassa kaasulla). Kaupunkien sähköistyminen eteni ensin julkisissa laitoksissa, ja laajeni sitten kauppaliikkeisiin ja yksityisasuntoihin.[4]

Ensimmäinen eteläsavolainen kaupunkisähkölaitos aloitti toimintansa Mikkelissä 1901. Kaupunki oli aluksi mukana vain osakkaana, mutta vuodesta 1911 laitos toimi kunnallisena sähkölaitoksena. Savonlinnan kaupungin oma sähkölaitos aloitti muutama vuosi aikaisemmin eli vuonna 1908. – Etelä-Savon maaseudun varhaisimmat sähköistymisyritykset ajoittuvat samoihin aikoihin. Ensimmäiset sähkölaitokset perustettiin teollisuuden tai hoitolaitosten, kuten parantoloiden ja mielisairaaloiden, yhteyteen. Niissä voimanlähteenä oli koskivoima tai höyrykone. Vuoden 1918 jälkeen Suomi alkaa sähköistyä. Sähköyhtiöitä perustetaan liikemiesten ja kauppiaiden sekä sähköosuuskuntien toimesta. Sen sijaan maalaiskunnat eivät perustaneet kunnallisia sähkölaitoksia vaan lähtivät osakkaiksi maakunnalliseen Suur-Savon Sähkö Oy:n, joka perustettiin vuonna 1946, ns. maaseudun sähköistyksen toisessa suuressa aallossa, jota edellytti sotavuosien jälkien korjaaminen.[5]

Suomen sähköntuotanto kasvoi erittäin ripeästi 1880-luvun alusta vuosisadan vaihteeseen. Kasvu saatiin aikaan investoimalla runsaasti voimalaitoksiin ja pitkiin voimansiirtoverkkoihin. Alkuvaiheessa Suomessa rakennettiin kortteli- tai talokohtaisia valaistussähkölaitoksia. Laitoskohtaiset, tai paikalliset sähkölaitokset laajenivat alueellisiksi 1920-luvulle mennessä, jolloin pieniä sähkölaitoksia oli Suomessa noin 200. Lähes kaikissa kaupungeissa oli omat niin sanotut sähkötehtaat, kun taas pienemmissä teollisuustaajamissa teollisuusyritykset rakensivat ympäröivälle lähialueelle sähköverkon ja toimittivat sähköenergian, joka usein oli vesivoimalla tuotettua.[6]

Yksityistalouksien sähköistys oli alkanut Suomen suurimmissa kaupungeissa jo 1800-luvun lopulla. Vuosisadan alussa sähkölaitteita oli kodeissa kuitenkin vielä melko vähän. Sähkön käyttö oli kallista: kilowattitunnin hinta oli noin kolmannes työmiehen päiväpalkasta. Helppous ja siisteys olivat sähkön kiistattomia etuja, ja yksityinen sähkönkulutus lisääntyi vääjäämättä varsinkin 1910-luvulta alkaen. Kaupunkikotien sähköistyminen alkoi virkamiesten ja toimihenkilöiden kodeista, mutta jo 1920-30-luvulla tekivät työläistaloudetkin vilkkaasti sähkösopimuksia. Sähkövalo oli 1930-luvulla kaupungeissa jo yleinen.[7]

Kuva: Sähkölaitoksen pihassa on pariin pylvääseen kiinnitetty vanhoja 1930- ja 50-lukujen katulyhtyjä, vanhin on entinen kaasulamppu.

Etelä-Savon kaupunkeihin perustetut kunnalliset sähkölaitokset

Etelä-Savon kaupunkeihin, Savonlinnaan ja Mikkeliin, perustettiin kunnalliset sähkölaitokset 1910-luvun paikkeilla. Kolmas eteläsavolainen kaupunkikunta on Pieksämäki, josta tuli kauppala vuoden 1930 alussa ja kaupunki 1962. Kunnallinen sähkölaitos aloitti toiminnan 1930-luvun alussa.

Tiedot maakunnan kunnallisista sähkölaitoksista ja niiden päärakennusten säilyneisyydestä ja nykykäytöstä ovat tarpeellisia arvioitaessa Mikkelin kaupungin sähkölaitoksen asemaa seudun kaupunkiyhdyskuntien kehityksen historiassa ja säilyneiden rakennusten merkittävyyttä laitostyypin edustajana ja toiminnan kehittymisvaiheiden kuvastajina.

Kaupunki	**Perustamisvuosi**	**Päärakennus**
Savonlinna	1908	1908 (vl)
Mikkeli	1911 (osti oy:n)	1901,1912–13, 1949 (vl)
Pieksämäki	1931	1986 (vanha purettu, ei vl:sta)

vl = voimalaitos, jossa tuotettiin sähköä

Mikkelin kaupungin sähkölaitos (nykyään ESE)[8], aloitti osakeyhtiönä 1901, ja muuttui kunnalliseksi 1911. Vanhin osa rapatusta tiilirunkoisesta sähkölaitoksesta on vuodelta 1901, rakennusta laajennettiin 1910–20-luvuilla ja nykyiseen kokoonsa talo valmistui 1949, jonka jälkeen sitä jatkettiin vielä uudella lämmityskeskuksella 1979. Alun perin sähköä tuottava höyryturbiinilaitos, jossa polttoaineena käytetty halkoja, myöhemmin öljykäyttöinen lämpökeskus (kaukolämmitys).

Savonlinnan kaupungin sähkölaitos[9], aloitti toimintansa 1908. Käyttövoimana oli 75 hv:n höyryturbiini. Polttoaineena käytettiin ilmeisesti ensin puuta, sitten kivihiiltä ja dieseliä. Alkuperäinen punatiilinen sähkölaitosrakennus uudistettiin tämän vuosituhannen puolella viiden huoneiston rivitaloksi.

Pieksämäen kaupungin sähkölaitos[10], aloitti toimintansa 1931. Kyseessä oli jakelusähkölaitos, sillä keskustassa ei ollut voimalaitosta vaan alkuun sähkö saatiin Liunan vesivoimalaitokselta (varalla Siilin vesimylly). Jakeluverkon kaupunki osti yksityiseltä Pieksämäen Mylly- ja sähkölaitokselta. Vuonna 1936 Imatran Voima alkoi toimittaa sähköenergiaa kaupungin verkostoon. Pieksämäen sähkölaitoksen toimitalo sijaitsi alkuun Keskuskatu 13:ssa. Vuonna 1973 sähkölaitos muutti uuteen kaupungintaloon ja 1986 takaisin Keskuskadulle, uusiin tiloihin.

Kuva: Mikkelin sähkölaitos, nykyinen ESE:n hallintorakennus.

Kuva: Savonlinnan kunnallinen sähkölaitos Haislahden rannalla, peruskorjattu asunnoiksi.

Kuva: Savon Voiman konttori, 1973. Pieksämäen sähkölaitoksen vanha toimitalo, toimisto ja myymälä, Keskuskatu 13:ssa on purettu (oikealla).

Mikkeli kaukolämmityksen eturintamassa

Mikkeli aloitti kaukolämmityksen vuonna 1958, neljäntenä kaupunkina Suomessa. Kolme aikaisemmin vesikaukolämmityksen aloittaneita kaupunkeja olivat Helsinki, Joensuu ja Espoo. Mikkelissä kaukolämpötoimintaa varten perustettiin Kiiskinlämpö Oy, joka ensi alkuun toimitti lämpöä kahteen kerrostaloon (Sinitorni ja Haukanpesä) ja kolmeen omakotitaloon Kiiskinmäen uudella asuntoalueella. Lämpökeskuksen rakennussuunnittelun teki arkkitehti Eero Jokilehto ja teknillisestä suunnittelusta vastasi DI Paavo Pyhälahti Mikkelin Vesi- ja Lämpöjohto Oy:stä. Vuonna 1961 toteutetun toisen rakennusvaiheen jälkeen lämpökeskuksessa oli kaksi lämpökattilaa. Samana vuonna luovuttiin haloista ja otettiin hake lämpökeskuksen pääpolttoaineeksi, öljyyn siirryttiin 1964. Kiiskinlämpö Oy oli aravalainoitettuna kaukolämpökeskuksena pioneerilaitoksia koko maassa.

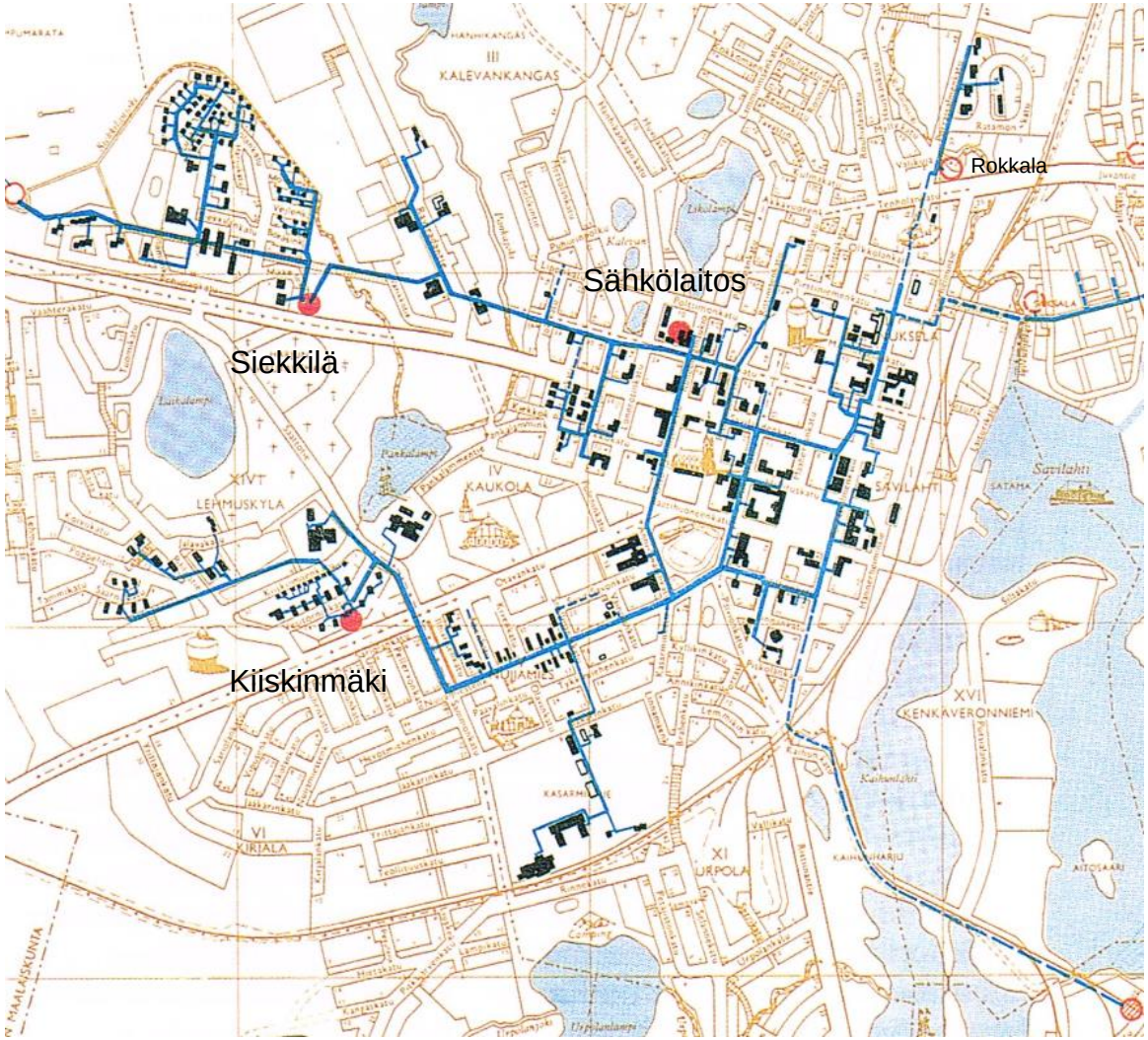
Kuva: Kiiskinlämpö Oy:n ensimmäinen lämmönjakelukohde oli As Oy Sinitorni lämpökeskuksen vieressä.

Mikkelin sähkölaitos aloitti kaukolämpötoiminnan rakennuttamalla Siekkilän uudelle asuntoalueelle öljykäyttöisen lämpökeskuksen vuonna 1966. Rakennussuunnittelun laati helsinkiläinen Arkkitehtitoimisto Kauko Kokko & Co. Teknillisestä suunnittelusta vastasi Lämpöteknillinen Insinööritoimisto Oy. Kolmas lämpökeskus perustettiin 1971 Vuorikadulla tarpeettomaksi käyneelle voima-asemalle. Toisen höyrykattilan paikalle hankittiin Kymin Oy:n Högforsin tehtaalta 9,3 MW:n vesikattila, ja jo seuraavana vuonna tuli asennetuksi toinenkin lämmityskattila.

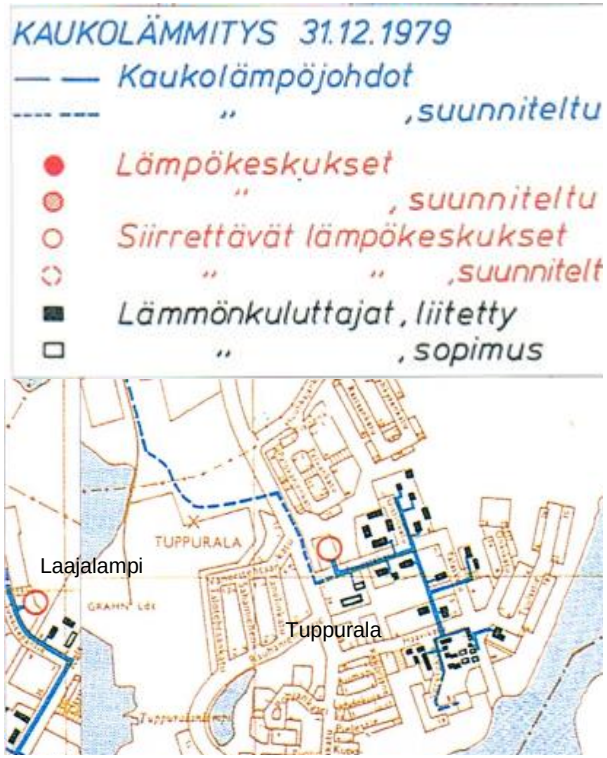

Kuva: Vuonna 1978 Kiiskinlämpö Oy lakkautettiin ja yhdistettiin pääverkkoon lämmönsiirtimellä. Vuonna 1995 Kiiskinmäen lämpökeskus jäi pois käytöstä ja kattila siirrettiin Oravinmäen lämpökeskukseksi Olavi Räsänen Oy:n tehdasalueelle. Kiiskinmäen lämpökeskus ja sen tiilipiippu on sittemmin purettu ja tilalle rakennettu kerrostalo. / ESEn valokuvat.

Vuonna 1979, jolloin vanhaa Vuorikadun sähkölaitoksen lämpökeskusta päätettiin laajentaa, oli kaupungissa käytössä kaksi aluelämpökeskusta, Kiiskinmäki ja Siekkilä, sekä siirrettäviä lämpökeskuksia.

Vuodesta 1972 lähtien kaukolämmityksen piiriin otettiin uusia kaupunginosia siirrettävien lämpökeskuksien avulla, ensimmäisinä Tuppurala, Laajalampi, Rokkala ja Peitsari. Vuoden 1979 lopulla oli käytössä kymmenen siirtokeskusta. Samaan aikaan laajennettiin kaukolämpöjohtoverkostoa. Kaupungin kaukolämpöjohtojen yhteispituus oli yli 10 km vuonna 1975, ja 100 km:n raja ylitettiin vuonna 1994.

Karttakuvat julkaisusta: Mikkeli kaukolämmityksen eturintamassa. ESE. 1998.

Kuva: Siekkilässä on edelleen käytössä oleva 1970-luvun aluelämpökeskus.

Rakennuksessa on paikalla valettu teräsbetoninen pilari-palkki-runko, seinissä on käytetty myös kahi-tiilimuurausta. Julkisivuissa on profiilipeltiä ja kahi-tiiltä sekä leimaa antavimpana elementtinä suuret lasi-pinnat.

Kuva (alh.): Siekkilän keskuksen tontille raken-nettiin lämpökeskuksen lisäksi konemestarin asunto ja öljysäiliö.

Sähkölaitoksen 1980–81 Pursialaan rakentama turvekäyttöinen 20 MW:n lämpökeskus oli laitoksen ja samalla kaupungin siihen saakka suurin yksittäisinvestointi. Laitoksessa käytettiin polttoaineina turvetta, haketta, kuorta ja sahausjätettä; [11] noin 17 vuoden tauon jälkeen, Mikkelin sähkölaitoksella oli palattu kotimaisiin polttoaineisiin. Pursialan lämpökeskusta laajennettiin 1983–84. Turpeen osuus kasvoi puolella 150 000 kuutiosta 300 000 kuutioon vuodessa.[12] Vuosikymmenen lopulla Pursialaan valmistui myös vastapainevoimala, joka otettiin käyttöön lokakuussa 1990.

Uusin aluelämpökeskus valmistui Rokkalan kaupunginosaan 2004. Rakennussuunnittelusta vastasi Arkkitehtitoimisto Heikki Kirjalainen Oy Mikkelistä. Tontille rakennettiin teräsrunkoisen lämpökeskuksen lisäksi öljysäiliö.

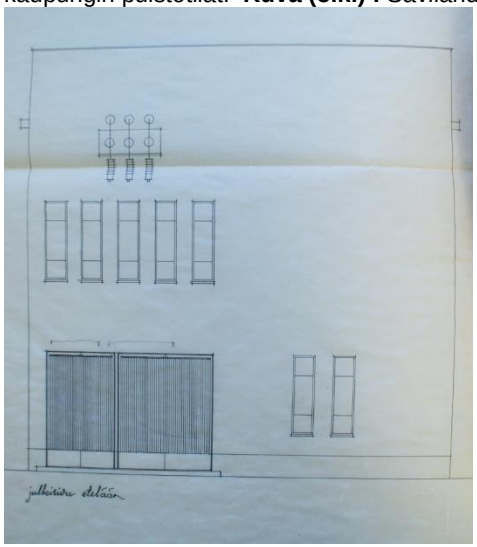
Kuva: Siirtolämmityskeskuksia säilytyksessä Rokkalan lämpökeskuksen pihalla.

Mikkeliin tuli IVOn verkko 1940-luvun lopulla. Samaan aikaan rakennettiin kaupungin ympärille 20 kV rengasverkko Mikkeli- Suojalampi-Koirakangas-Pitkäjärvi-Pursiala.[13] Alkuperäisiä funktionalistisia kytkinlaitoksia on jäljellä enää Pursialassa ja Kalevankankaalla, mahdollisesti myös Kattilasillassa ja Koirakankaalla. Pursialan teollisuusalueen muuntoaseman piirustukset on signeerannut kaupunginarkkitehti Eero Jokilehto vuonna 1947. Niiden mukaan tai hieman koon, aukotuksen ja kattomuodon osalta muunneltuina oli nähtävästi rakennettu kaikki rengaslinjan asemat. Savisiltaan rakennettiin punatiilinen sähköasema 1948. Kaupunginarkkitehti Martti Riihelän suunnittelemia 1950-luvun pieniä rapattuja tornimuuntamoja on jäljellä Emolassa, Urpolassa ja Moision sairaala-alueella.

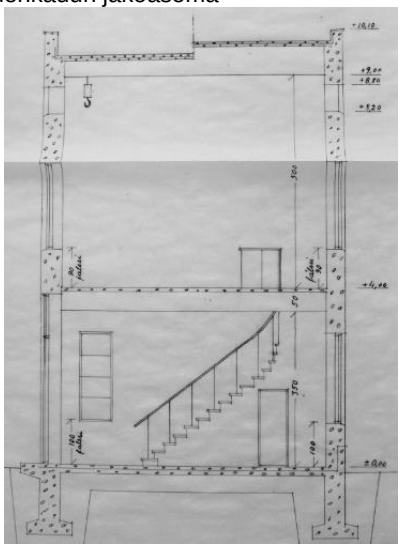

Kuva (vas.): Pursialan muuntoasema. Ensimmäisiä käyttäjiä olivat Vapo:n saha ja kaupungin puistotilat. **Kuva (oik.) :** Savilahdenkadun jakoasema

Kuva: Pursialan teollisuusalueen muunto-asema. / 14.3.1947 Piirt. Eero Jokilehto. MTA

Kuva: Savilahdenkadun jakoasema. / 21.5.1947 Piirt. Eino Huhta, Mli:n kaup. rak.tsto. MTA

Kuva: Rokkalan lämpökeskus valmistui vuonna 2004.

Maakunnallinen sähkölaitos[14]

Mikkelin keskusta-alueella sijaitsee myös maakunnallisen sähköyhtiön Suur-Savon Sähkö Oy:n vanha hallintorakennus. Yhtiö perustettiin vuonna 1946. Vuonna 1951 valmistuneen kivitalon suunnitteli kaupunginarkkitehti Eero Jokilehto, joka siis muutama vuosi aikaisemmin laati Mikkelin kunnallisen sähkölaitoksen muutos- ja laajennussuunnitelman. Rakennusurakka annettiin Rakennusliike Mehtälä & Seppälä Oy:lle. Yhtiön konttori tuli 1. kerrokseen ja henkilökunnan asuntoja, yhteensä kymmenen, 2. ja 3. kerrokseen. Kellariin sijoitettiin taloustilojen lisäksi arkistotilat ja holvi. Päärakennukseen liittyy kaksikerroksinen siipi, johon tuli autotallit, autohuolto ja -korjaamo, paja ja tilat muista raskaita töitä varten sekä varastoja.

Kuva: Suur-Savon Sähkön vanha hallintorakennus ja siihen liittyvä siipi (yht. 8 500 m^3) on 50-luvun funkista edustava rakennus, joka sijaitsee vain muutaman korttelin päässä nykyisestä ESEn korttelista. Rakennus on peruskunnostettu, mm. ikkunat ja katto (ennen betonitiiltä) on uusittu, mutta tyyli on säilynyt ennallaan. Sisätiloissa muutoksia on tehty enemmän, koska kaikki asunnot on uudistettu toimistokäyttöön sopiviksi. Ensimmäinen käyttötarkoitusremontti tehtiin toisessa kerroksessa jo 1969.

Suur-Savon Sähkö Oy lähti mukaan kaukolämpötoimintaan 1970-luvun puolivälissä. Maaseudulla kaukolämpöasiat nousivat laajemmin harkintaan 1973 puhjenneen maalaajuisen öljykriisin myötä. Kriisi osoitti lämmityksen keskittämisen hyödyt.

Kuva: Suur-Savon Sähkö Oy:n nykyinen tekninen tukikohta valmistui 1975 Mikkelin Lehmuskylään. / Valokuva Mikkelin Mainos Oy, Suur-Savon Sähkö oy:n historia, s. 129 (1996).

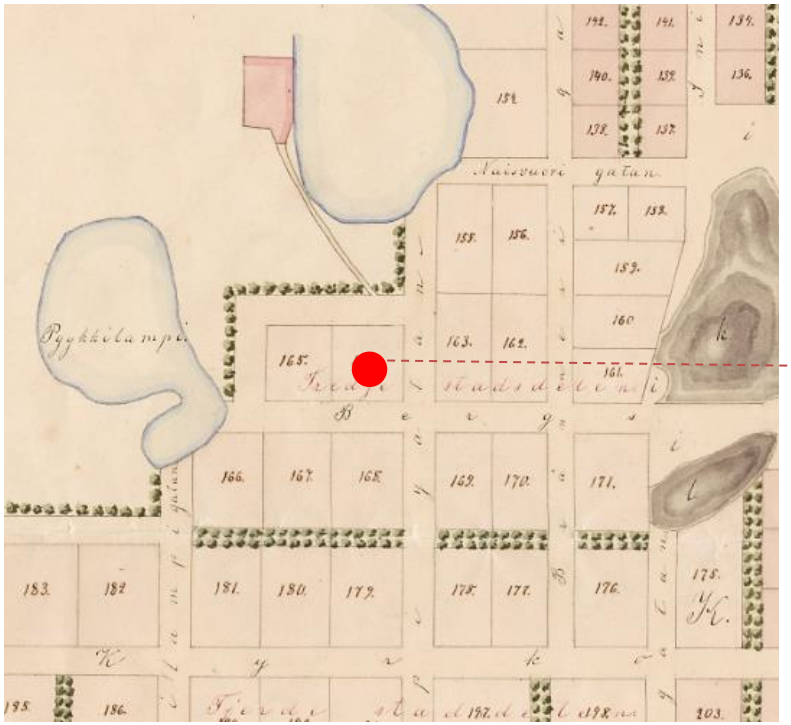
Miten kaupungin ja maakunnan energiahuollon rakentaminen näkyy Mikkelin kaupunkikuvassa?

- *Korkeina savupiippuina (hallintokaupungin ainoita): Vuorikatu, Rokkala, Siekkilä ja Pursiala*
- *Funktionalistisena 1940–50-luvun arkkitehtuurina: arkkitehti Eero Jokilehdon uudistama Vuorikadun sähkölaitos, Pursialan ja Kalevankankaan muuntamot sekä Jokilehdon Suur-Savon sähkön hallintorakennus*
- *Moderneina, teräsrakenteisina voimalarakennuksina: Siekkilä, Pursiala ja Rokkala*

5 LIKOLAMMEN ALUEEN OMINAISPIIRTEITÄ

1800-luvun ruutukaava-aluetta

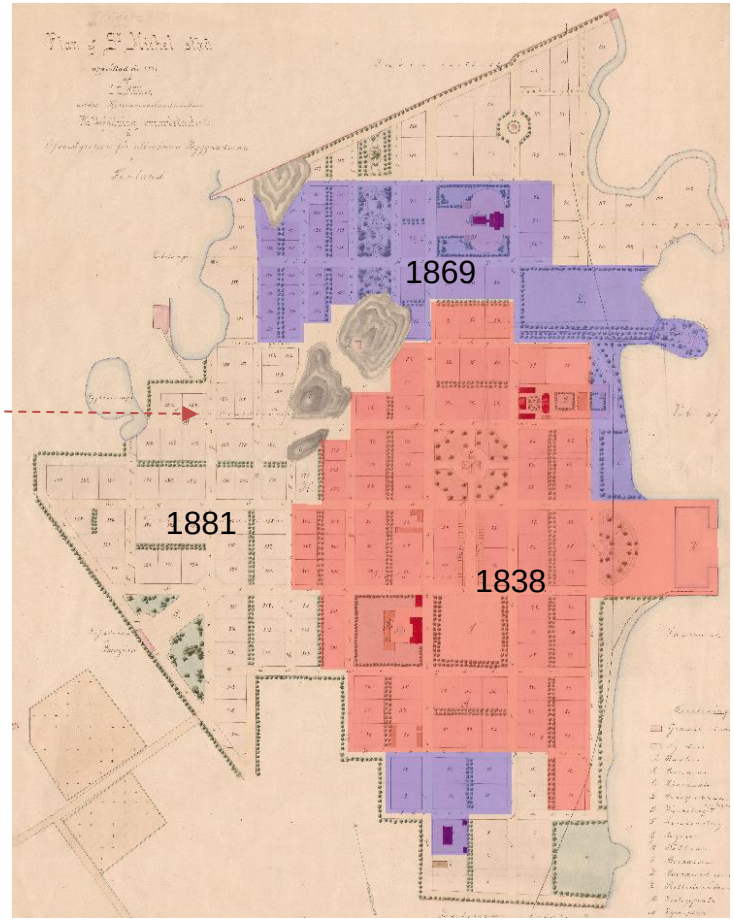
Sähkölaitoksen kortteli, tarkemmin rajattuna sen Vuorikatuun rajautuva puolisko (vanhat tontit 229-230), muodostettiin vuonna 1883. Tontit, tuolloin n:ot 165-164, sijaitsivat uuden kaavaa-alueen luoteisrajalla, kolmannessa kaupunginosassa. Tämä C. E. Müllerin laatima asemakaava laajensi kaupunkia pohjoiseen, länteen ja hieman eteläänkin; - jo edellisen vuosikymmenen aikana oli kaupunki alkanut laajentumaan Likolammen suuntaan.[15] Ruutukaava säilyi suunnitteluperiaatteena, mutta tonttien koossa ja muodossa oli aikaisempaa enemmän vaihtelua.

Kuva: Sähkölaitos merkitty karttaan punaisella. / Osa C. E. Müllerin laatimasta asemakaavasta, 1881, korjattu 1883.

Kaupungin varhaista tehdasaluetta

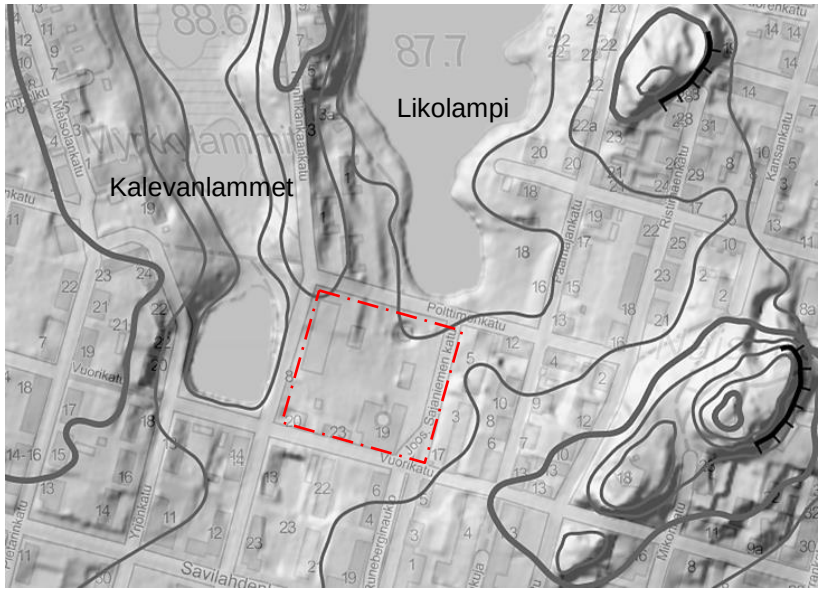
Tulevan sähkölaitoksen tontit sijaitsivat kahden lammen tuntumassa. Niistä suuremman eli Likolammen länsirannalle oli jo 1860-luvulla perustettu C. Petroffin olutpanimo, jossa 1900-luvulla tuotettiin myös virvoitusjuomia nimellä Mallas- ja virvokejuomatehdas. Tulipalo tuhosi tehtaan 1950 (Mikkelin Mallas- ja Virvokejuomatehdas Oy). Sähkölaitoksen lähellä toimi toinenkin alkoholitehdas, vuonna 1871 tilan omistaja J. G. Liukkosen perustama viinatehdas, jonka yhteyteen valmistui kauppiaiden Miller ja Pulkkinen vuonna 1891 rakennuttama oluttehdas.[16] 1900-luvun alussa perustetun sähkölaitoksen myötä Likolammen eteläpään kaupunkikuvaa hallitsivat pitkään eri aikakausien tehdasrakennukset.

Kuva: Sähkölaitoksen tontti osoitettu nuolella. / Vuosien 1838 ja 1869 asemakaava-alueet asemoituna vuoden 1883 kaavan päälle.

Lammen rannalla, mäen juurella

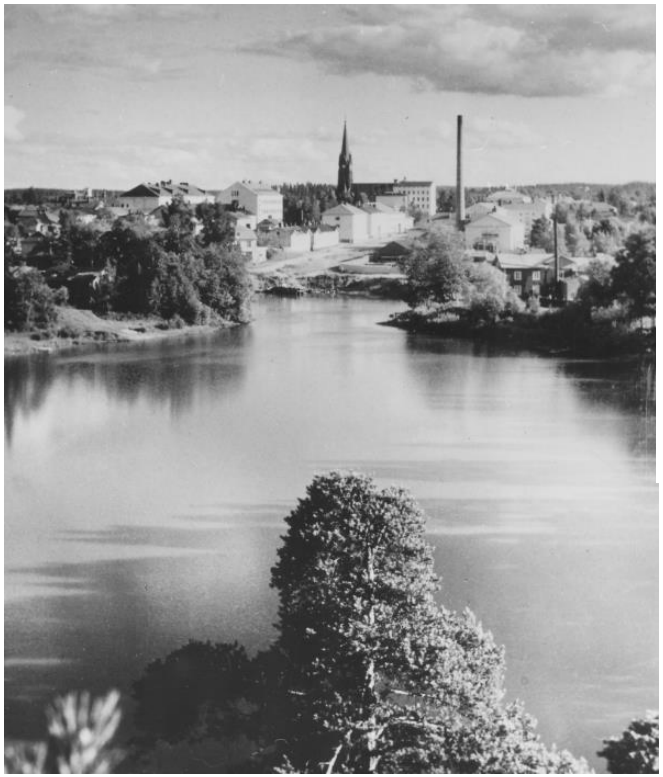
Sähkölaitos sijaitsee ruutukaava-alueen reunalla ja mäkien välisessä notkelmassa. Kortteli ei ole aivan tasainen, vaan maasto nousee luonteen suuntaan. Päärakennuksella ja asuinrakennuksilla ei suoraa maisemallista yhteyttä Likolammen kanssa, koska niiden ja lammen väliin jää tontin takapiha varasto- ja huoltorakennuksineen sekä 1950-luvun asemakaavamuutoksen jälkeen levennetty Polttimonkatu. Sen sijaan yhdessä pienen Myrkkylammen kanssa sähkölaitoksen kortteli muodostaa pienen kaupunkimaiseman, joka avautuu Yrjönkadulle ja Vuorikadulle.

Kuva: Sähkölaitoksen kortteli on harjuselänteen ja kalliomäkien reunustamassa laaksossa. Likolammen rantaviivaa on ajan saatossa muokattu. 1900-luvun alussa lampi peitti vielä osan sähkölaitoksen korttelista. /Taustakartta, Vinovalovarjoste © MML (4.3.2016)

Nykyisen korkean teräspiipun voi havaita niin lampea kiertäviltä kaduilta, mutta myös kauempaa, kuten kaupungin keskustaan saapuvalta Ristiinantieltä (kallioleikkauksen jälkeen). Tämä 1970-luvun lopulla tiilipiipun korvannut teräspiippu on muuttanut rakennelman visuaalista ilmettä, vähemmän esteettiseen suuntaan.

Sähkölaitoksen kortteli rajautuu osittain kaupungin puisto- ja lähivirkistysalueisiin. Kalevanlampiin kuuluva Myrkkylampi (ent. Pyykkilampi) liittyy Kalevankankaan laajaan ulkoiluun ja retkeilyyn osoitettuun metsäalueeseen. Likolampi on ollut jo 1800-luvulla suosittu virkistysalue kaupunkilaisille ja tänäkin päivänä lammen rannalla on puistoja ja polkuja.[17] Pitkä historia kaupunkilaisten virkistysalueena näkyy lampien rantaympäristöjen puistomaisuutena. Sen sijaan teollisuushistoriallisen aikavaiheen kerrostuma on näkyvimmin sähkölaitoksen varassa. Likolammen itärannalla on säilynyt vain osia paikalla toimineen viina- ja olutehtaan polttimorakennuksesta (1871) ja uudemmasta tehdasrakennuksesta (1892).

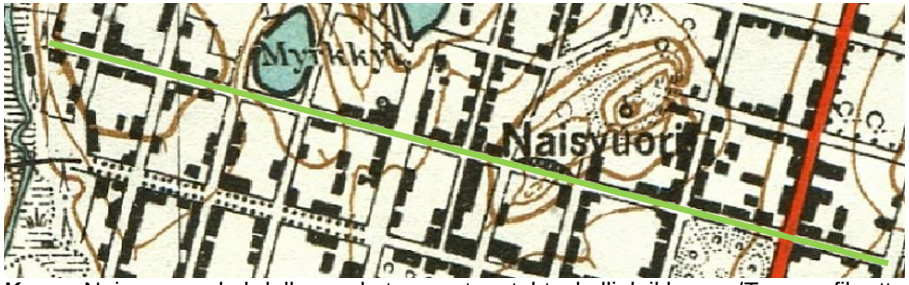

Kuva: Näkymä Emolan suunnalta Likolammen yli Sähkölaitoksen suuntaan.

Kuvassa on sekä sähkötehdas että vanha viinatehdas lammen länsirannalla (oikealla) ja viina- ja olutehtaan rakennuksia itärannalla.
/ Suur-Savon museon valokuvat.

Vuorikatu, vanha poikittaiskatu

Maaston pääsuuntausta leikkaava Vuorikatu on ruutukaavakeskustan vanhoja, pitkiä poikittaiskatuja, joka alkaa idässä Mannerheimintieltä ja päättyy Pankajokeen. Sen varrelta löytyy paljon kaupungin historiallisia kohteita, kuten entisen lääninsairaalan rakennukset, kirkkopuisto ja laululava, 30-luvun elokuvateatteri, puhelinyhdistyksen talo, Naisvuoren kesäteatteri ja Päämajamuseo. Pankajoen rannassa on kävelysilta, joka vie Kalevankankaan ulkoilureiteille. Sillan luona jokirannassa sijaitsi kaupungin pesula 1800-luvun loppupuolelta lähtien (purettu).

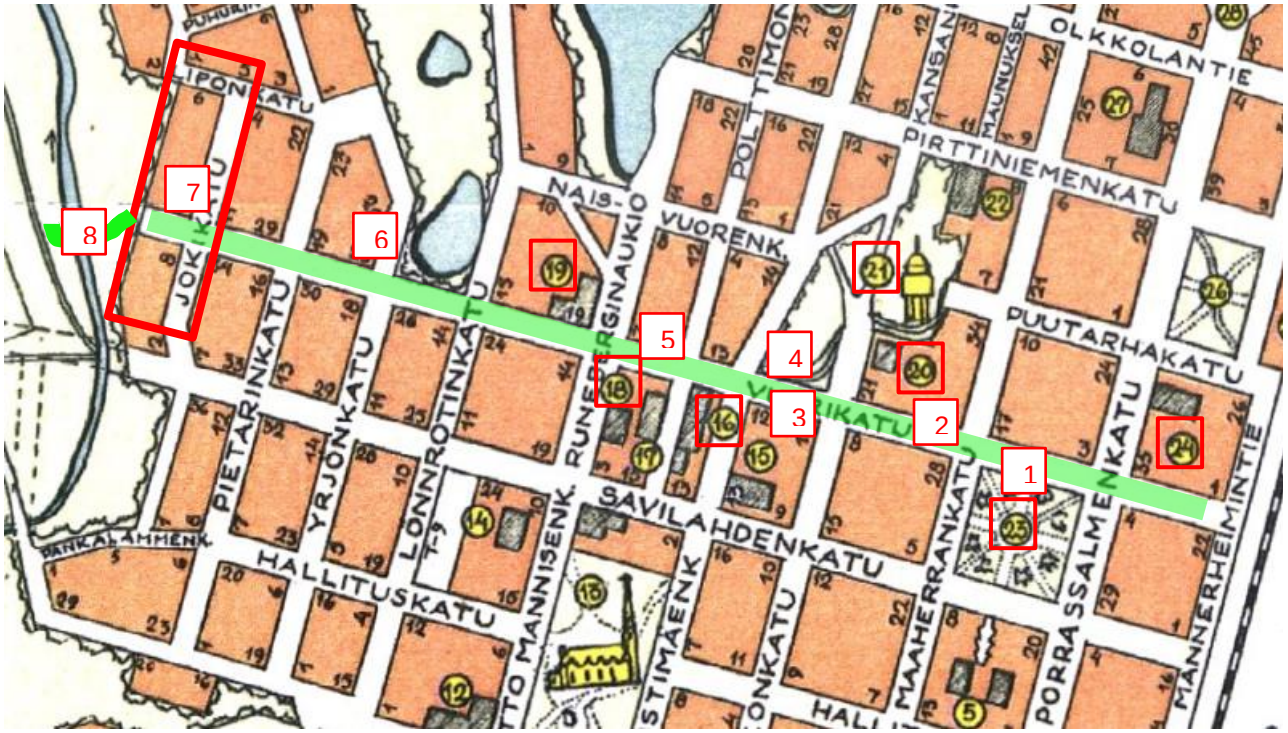
Kuva: Naisvuoren kohdalla on katua varten tehty kallioleikkaus. /Topografikartta vuodelta 1944 (julkaistu 1947).

Mikkelin kaupungin 1956 julkaisema matkailukartta opasti turisteja tutustumaan seuraaviin Vuorikadun varrella tai ympäristössä oleviin kohteisiin:

16 Keskuskansakoulu (nyk. päämajamuseo) inv.
18 Urheilutalo inv.
19 Sähkölaitos inv.
20 Työväentalo inv.
21 Naisvuoren vesi- ja näkötorni inv.
23 Kirkkopuisto inv.
24 Lääninsairaala inv.

Kaikki edellä luetellut kohteet ovat edelleen jäljellä. Karttakuvaan on lisätty seuraavat kadun varrella sijaitsevat, inventoidut kulttuuriperintökohteet ja niiden lisäksi Naisvuorella toimivan kesäteatterin.

1 Kirkkopuiston laululava inventoitu
3 Kinolinna inventoitu
3 MPY:n talo inventoitu
4 Kesäteatteri -
5 Vuorikatu 13 inventoitu
6 Yrjönkatu 22 inventoitu
7 Vuorikadun ja Jokikadun puu- ja kivitalojen ryhmä inventoitu
8 Yhteys Pankajoen sillan kautta Kalevankankaan ulkoilureiteille

Kuva: Mikkelin matkailukartta. Mikkelin kaupungin rakennustoimisto 1956.

Uudistunut kaupunkikuva

Ruutukaavaan perustuva kaupunkirakenne on säilynyt Vuorikadulla, mutta kaupunkikuvaa on uudistanut rakentamisen volyymin kasvu ja käyttöön otetut funktionalistiset suunnitteluperiaatteet. Matalat puutalot ovat korvautuneet kivikerrostaloilla, jotka sijaitsevat tonteilla pääty Vuorikadulle päin muodostaen siten puoliavoimia kortteleita.

Laakson pohjalla sijaitsevassa ESEn korttelissa vanha sähkölaitos ja viereiset kaksi asuinrakennusta rajaavat hyvin Vuorikadun katutilaa, koska niiden pitkät sivut ovat kadun suuntaisesti, katulinjassa kiinni. Tämä rakennustapa on tyypillinen perinteiselle ruutukaavakeskustalle ja umpikortteleille. Vastaavaa tilallista selkeyttä on säilynyt Runeberginaukion varrella.

Rakentamisen mittakaavan ja rakennustavan uudistuminen ei ole heikentänyt kadunkulmauksessa sijaitsevan sähkölaitoksen kaupunkikuvallista vaikuttavuutta. Kulmatalot ovat yleensäkin säännöllisen ruutukaavakeskustan näkymäpisteiksi nousevia rakennuksia, ja sähkölaitoksen kulman näkyvyyttä lisää Runeberginaukion - Joos. Sajaniemen kadun leveys.

Kuva: Pienoismalli kuvaa 1930-luvun Mikkeliä. Tuohon aikaan Vuorikatu on ollut Likolammen luona väljästi rakentunutta. / Mikkelin kaupungin virastotalo.

Kuva: ESEn korttelin katujulkisivu Vuorikadun suuntaan.

Kuva: Pienoismallin kuvaama ympäristö 2010-luvulla. Sähkölaitoksen kortteli muodostaa nyt säännöllisen nelikulmaisen korttelin, jota ympäröivät lamellitalojen puoliavoimet korttelit.

Rakennettu ympäristö sähkölaitoksen ympäristössä on uudistunut voimakkaasti 1900-luvun puolivälin jälkeen. Rakennuskannan ikähaitari on noin 50 vuotta eli rakennuksia on 1950–90-luvuilta. Ajallista kerroksellisuutta on myös sähkölaitoksen korttelissa. Vuorikadun varrella sijaitsevat rakennukset ovat 1910-luvulta ja 1940- ja 50-luvuilta. Varikkopihan korjaamo- ja varastorakennukset ovat pääasiassa tätä nuorempia.

Likolammen ympäristöön 1900-luvun jälkipuolella syntynyttä, kerrostalovaltaista kaupunkikuvaa rikastuttavat muutamat sähkölaitoksen kanssa tyylillisesti ja mittakaavallisesti samankaltaiset kivitalot:

Yrjönkatu 22: Myrkkylammen rannalta nousevassa rinteessä sijaitsevat kaksi keltaista kerrostaloa ovat esimerkki mikkeliläisen Mehtälä & Seppälä Oy:n tuotannosta 1950-luvulta. Inventoitu.

Runeberginaukio 5: Aumakattoinen, rapattu kerrostalo 1950-luvulta sijaitsee sähkölaitoksen kanssa kulmittain. Ei inventoitu.

Kuva: Runeberginaukio 5 on vasemmalla ja sähkölaitos taaempana, keskellä. Kuva on otettu Vuorikadulta.

Kuva: Yrjönkatu 22 sijaitsee Myrkkylammen länsirannalla.

Kuva: Sähkölaitoksen erottaa kuvasta korkeasta tiilipiipusta. on kuvan oikeassa reunassa. / Suur-Savon museon valokuvat.

6 MIKKELIN SÄHKÖLAITOKSEN VAIHEITA

6.1 Yksityinen yhtiö perustaa sähkölaitoksen

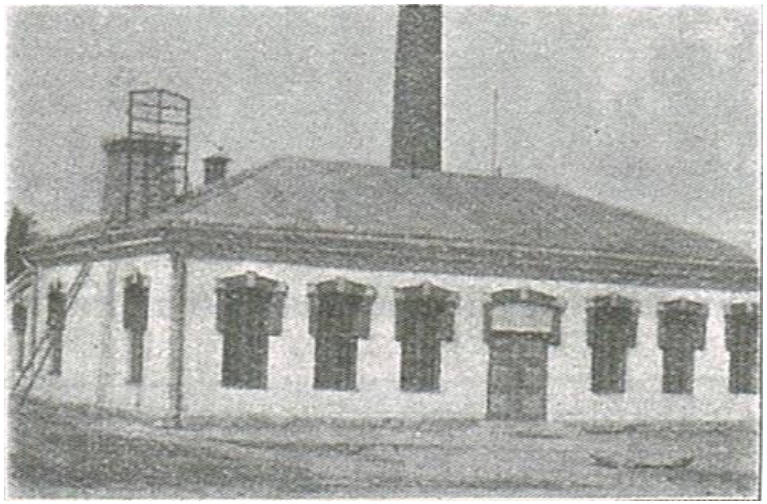
Mikkelin sähkövalaistuslaitos Osakeyhtiö syntyi yksityisenä yhtiönä syksyllä 1900. Edellisenä vuonna oli kaupungin valtuustossa päätetty luopua kaupungin oman sähkölaitoksen perustamishankkeesta. Nyt kaupunki tuki eri tavoin yksityisen laitoksen perustamista lahjoittamalla sille tontit 229 ja 230 sekä lunastamalla yhtiön osakkeita, jotka maksettiin Mikkelin Anniskelu- ja Vähittäismyynti Oy:n voittovaroista.

Sähkölaitos tarvitsi vettä höyrykoneiden jäädytyksessä, joten paikka Likolammen rannalla oli tarkoitukseen hyvin sopiva. Tämän lisäksi pidettiin tärkeänä, että sähkölaitos tulisi olemaan kaupungin keskustassa.[18] Rakennuspaikaksi valitun tontin lähialueella oli jo myös teollisuutta, alkoholitehtaita.

Kevättalvella 1901 yhtiö järjesti tarjouskilpailun ja rakennuksen urakka annettiin paikalliselle urakoitsijalle rakennusmestari K. Oilalle.[19] Jo samana vuonna, lokakuun 23. päivänä, sähkön jakelu voitiin aloittaa. Kauan odotettu katuvalaistus sytytettiin samana iltana; tätä ennen, syksystä 1883 lähtien oli kaupungissa valaistu katuja petroliöljylampuilla. Katuvalopylväitä varten oli kaupunki lahjoittanut metsistään 150 pylvästä. Valaistusta oli ensi alkuun rajoitettu niin, että osa lampuista sammutettiin klo 22.00 ja vain osa hehkulampuista paloi klo 01:een saakka. Jo 1906 katuvalot paloivat syksyllä jo koko yön siihen saakka, kunnes maahan tuli pysyvä lumipeite. Ajateltiin, että lumen antama valoisuus kyllä riitti.[20]

Vuoden 1901 syksyllä käyttöön otetun laitoksen koneistona oli aluksi 75 hv:n höyrykone (kaksi 27 kW tasavirtageneraattoria), mutta kuluttajien määrän noustua hankittiin 1908 edellistä tehokkaampi, 100 hv:n höyrykone ja uusi kattila. Sähkön valmistukseen käytettiin halkoja. Sähköjännite oli suuri, 2x220 volttia, pitkien jakeluetäisyyksien vuoksi.[21] Vuonna 1912 oli johtoverkon laajuus 18,5 km.

Ensimmäisenä vuonna sähkölaitoksella oli kaupungin katuvalaistuksen lisäksi vain 28 kuluttajaa. Vähitellen kuluttajien määrä kasvoi vuosi vuodelta niin, että vuosikymmenen lopulla oli sähkölaitosta laajennettava. Kaupunki myönsi yhtiölle lainan, jolla hankittiin toinen höyrykattila ja uusi voimakone.[22]

Kuva: Sähkölaitos ilmeisesti alkuperäisessä hahmossaan ennen 1910-luvun laajennuksia.

Kuva: Sähkölaitos vuosina 1913 ja 1915 tehtyjen laajennusten jälkeisessä asussa 1920-luvulla. / Suur-Savon museo, T. Wirilanderin kokoelma.

6.2 Sähkölaitos siirtyy kaupungille ja rakennusta laajennetaan

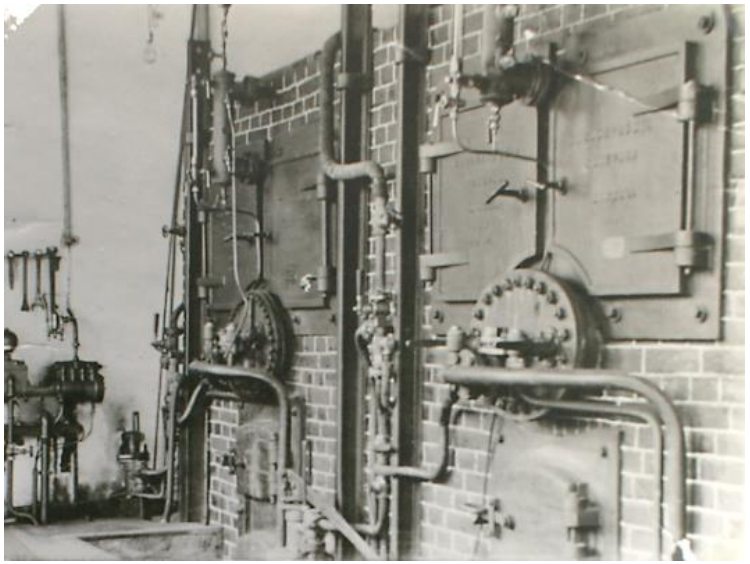
Kymmenen vuotta sähköyhtiön perustamisesta, helmikuussa 1911, laitos siirtyi kaupungin omistukseen 126 000 markan kauppahinnasta. Tuona vuonna kuluttajia oli jo 230, ja määrä lisääntyi nopeasti vuosikymmenen aikana.

Vuonna 1913 rakennusta jatkettiin länsipäädystä. Seuraavana vuonna päätettiin laitoksen koneistuksen uusimisesta, rakentaminen tehtiin vuonna 1915 ja tammikuussa 1916 toimitettiin sähkölaitoksen laajennuksen ja uuden koneiston vastaanottotarkastus.[23] Laajennus (korotus ja levennys) tehtiin rakennuksen pohjoispäähän. Sähkölaitoksen toinen tontti, 229, otettiin käyttöön vuonna 1913, jolloin käynnistettiin asuinrakennuksen rakentaminen sähkölaitoksen henkilökuntaa varten.[24] Seuraavana vuonna valmistuneen puutalon asunnot tarkoitettiin erityisesti sähkölaitoksen hoitajaa, koneenkäyttöjää ja kahta asentajaa varten, joiden saaminen tarvittaessa nopeasti työpaikalle oli tärkeää. Kaupunki luovutti näihin aikoihin koko korttelin sähkölaitoksen käyttöön.

1920-luvulla oli jälleen laitoksella laajentamispaineita. Kaupunki harkitsi erilaisia lisäenergiansaantimahdollisuuksia, kuten vesivoimalaitoksen rakentamista. Vuosina 1921–26 kaupunki osti sähkövoimaa Tuppuralassa toimivalta Mikkelin Puutavara Oy:n höyryvoimalaitokselta. Sähkön osto loppui, kun maaliskuussa 1926 saatiin käyttöön sähkölaitoksen oma uusi 400 kW:n höyryturbiinigeneraattori. Uudelleen ostosähköön jouduttiin turvautumaan vuonna 1931, jolloin tehtiin sopimus Hirvensalmen Kissakoski Oy:n kanssa.

”*Kissakosken vesivoimalaitoksen generaattorit kehittävät 3-vaihevirtaa 600 kW:n tehoon asti, mikä siirretään 2000 voltin jännitteisenä 42 km pitkää linjaa pitkin sähkölaitokselle. Täällä muuntavat Kissakoski Oy:n 20000/6000 V. muuntajat virran 6000 voltin jännitteelle, jollaisena sähkölaitos sen vastaanottaa ja mittaa. Jakolaitteittensa avulla sähkölaitos toimittaa tämän 6000 voltin virran seuraaviin muuntoasemiin: Kaupungintalo, Hauska, Lähemäki, Vesijohtolaitos, Sotilaskasarmi, Vuolinko, Rantakylä, Koivikko, Savon Valssimylly, Salosaari, Moisio, Tuukkalan kasarmi, Tuukkalan kylä, Annila ja sähkölaitos sekä lisäksi Rämälän sähköosuuskunta, jolla on 8 omaa muuntoasemaa. Näillä muuntoasemilla muunnetaan 6000 voltin virta pienjännitevirraksi, eli 380 voltin voimavirraksi ja 200 voltin valovirraksi.” [25]*

Vuonna 1934 siirryttiin sähkönjakelussa kokonaan tasavirrasta vaihtovirtajärjestelmään. Kulutuksen lisääntyminen johti vuosikymmenen lopulla jälleen laitoksen laajentamiseen. Ensin tilattiin Juurikosken tehtaalta uusi savupiippu. Syksyllä 1939 valmistuneesta tiilipiipusta tulikin silloisen kaupunkikuvalle leimaa antava, olihan se 45 m korkea ja huipussakin ulkoläpimitta yli 2 metriä.[26] Talvisota keskeytti uudistustyöt. Vuonna 1940 tammikuun 5. päivän pommituksissa myös arvojohtoverkko vaurioitui, mutta sähkölaitosrakennukseen ei tullut osumaa. Vuonna 1943 laitokselle hankittiin uusi 1500 kW-tehoinen Stal-höyryturbiini.[27]

Kuva: Kaksi muurattua höyrykattilaa 1900-luvun alusta, vasemmanpuoleinen hankittu 1908. / ESEn arkisto, Vanhat valokuvat.

VESIHYÖRY MUUTTUU MEKAANISEN ENERGIAN AVULLA SÄHKÖENERGIAKSI

Höyrykattilavoimalaitoksessa, paineistettua vettä höyrystetään höyrykattilassa ja yleensä se myös tulistetaan. Tulistettu höyry ohjataan turbiiniin, jossa höyryn lämpö- ja paine-energiaa muutetaan turbiinin pyörimisenergiaksi. Turbiini pyörittää generaattoria, joka synnyttää sähkövirran.

6.3 Sähkölaitos valtakunnan verkkoon

Sodan jälkeen sähkönkulutusta säännösteltiin Mikkelissäkin, vaikka ei kuuluttu valtakunnanverkkoon. Sähkölaitos oli sodan jälkeen voimanpuutteessa, mutta laajenemismahdollisuuksia ei ollut. Toukokuussa 1946 Mikkelin kaupunki teki Imatran Voima Oy:n kanssa sopimuksen sähkön hankinnasta. Säännöstelyn avulla sinniteltiin vuoteen 1949. Samana vuonna saatiin valmiiksi sähkölaitoksen laajennustyöt kaupunginarkkitehti Eero Jokilehdon suunnitelmien mukaisesti. Oikeastaan oli kyseessä uudisrakennustyö, sillä rakennus sai vanhaa kattilahuonetta lukuun ottamatta täysin uuden hahmon ja tyylin.

Syksyllä 1949 Imatran Voima Oy sai Mikkelin pohjoispuolelle valmiiksi muuntamonsa, jonka jälkeen sähköä riitti myös suuremmalle teollisuudelle. Mikkelin oma höyryvoimalaitos Vuorikadulla oli tämän jälkeen toiminnassa vain talvisaikaan, kunnes sen käyttö lopetettiin joulukuussa 1960. Imatran Voima Oy:n kanssa oli saatu aikaan sopimus, että IVO myy sähkölaitokselle höyryenergian kWh-hinnalla sen latvaenergian, minkä sähkölaitos olisi itse kehittänyt. [28]

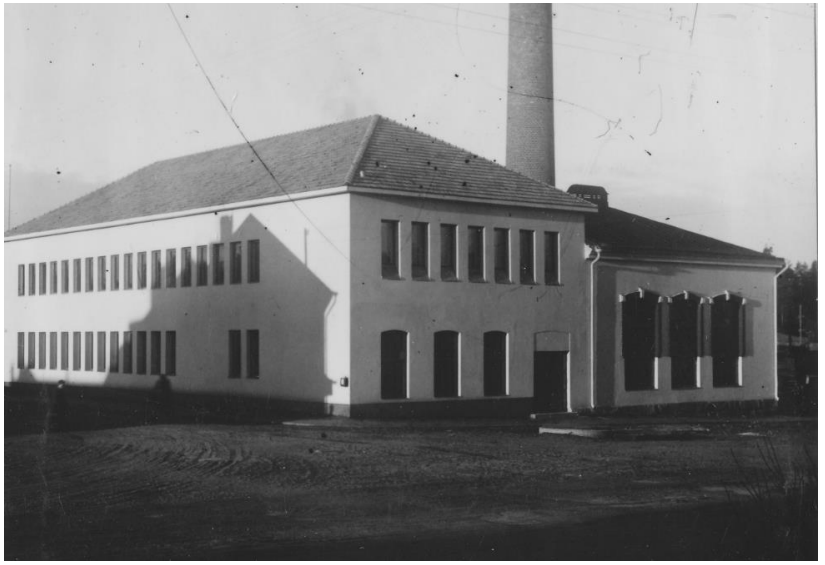

Kuva: Sähkölaitos vuonna 1946 ennen rakennustöiden alkamista. Sitten 1910-luvun laajennusten, vuonna 1931, oli rakennusta jatkettu kahta kuorma-autoa varten tehdyllä autotallilla. Tilat vasemmalta oikealle: autotallit, myymälä, turbiinihuone ja kattilahuone./ ESEn valokuvat.

6.4 Kaukolämmön tuotantoa

Kun voima-asema vuonna 1971 otettiin kaukolämmityskäyttöön, myytiin turbiini, höyrykattilat ja Stal-höyryvoimageneraattori, jälkimmäisen osti Schauman-konsernin Joensuun tehtaat. Vuonna 1943 hankitulla 1500 kW:n tehoisella höyryvoimalaitoksella ei ollut enää vuosikymmeneen ollut käytännössä merkitystä edes varavoimalaitoksena. Iso turbiinihalli otettiin sähkölaitoksen toimistotiloiksi rakentamalla siihen toinen kerros. Kattilahuoneeseen tuli kaksi öljykäyttöisen kaukolämmityksen vesikattilaa.[29]

Öljyn hintakriisin ja energiasäästöohjelman päättymisen jälkeen vuonna 1975 lähti sähkön kulutus jälleen nousuun. Mikkeliin päätettiin rakentaa uusi lämpövoimala. Vuoden 1978 lopulla haettiin rakennuslupaa Vuorikadun lämpökeskuksen laajentamiselle. Lokakuussa 1979 valmistuneeseen halliin asennettiin Högforsin tehtaan valmistava 25 MW:n öljykäyttöinen kattila.[30]

Kuva: Sähkölaitos vuonna 1949 valmistuneen lisärakentaminen jälkeen. Kulmauksessa sijaitsevan konehuoneen vieressä (vasemmalla) oli sähkölaitoksen toimisto ja toisessa kerroksessa kaupungin virastoille vuokrattuja toimistotiloja. Uudisosaan tehtiin betonitiilikatto. / Suur-Savon museon valokuvat.

Vuoden 1981 alussa sähkölaitoksen uudeksi nimeksi tuli Mikkelin Energialaitos. Nimenmuutosta pidettiin perusteltuna, koska kaukolämmön tuotanto ja myynti olisi tulevaisuudessa entistä suurempi osa energiahuoltoa.[31]

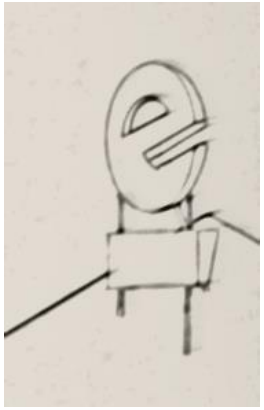
Vuorikadun lämpökeskuksen toiminta jatkui varalämpökeskuksena vuoden 1985 loppuun. Vuonna 2004 toinen kahdesta vanhimmasta kattilasta siirrettiin Tikkakoskelle.[32] Kattila saatiin pois tiiliseinään tehdystä aukosta. Sama kohta oli avattu ainakin jo kertaalleen 1970-luvun alussa, kun tilaan asennettiin öljykäyttöinen kattila. Vuonna 2007 tontilla sijaitseva öljysäiliö tyhjennettiin.

6.5 Energialaitoksen hallintorakennukseksi

Vuoden 1994 alusta energialaitoksen toimintaa jatkoi osakeyhtiömuotoinen Etelä-Savon Energia Oy (vakiintunut lyhenne ESE).

Vuorikadun korttelin vanha päärakennus on edelleen yhtiön hallintorakennuksena, jossa ovat ESEn talousosasto, energialiiketoiminta ja asiakaspalvelu sekä ESE-Verkko Oy. Vuorikatu 21:n vanhassa puutalossa on ESE-Tekniikka Oy:n toimipiste. Varikkopihan pitkässä varasto- ja korjaamorakennuksessa on Voimaliiketoiminnan toimisto.

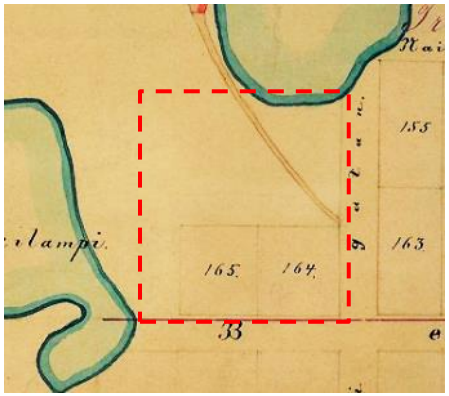
Kuva: Vuorikadun sähkölaitos on nykyään ESE:n hallintorakennuksena.

7 KORTTELIN 9 RAKENNUSHISTORIAA

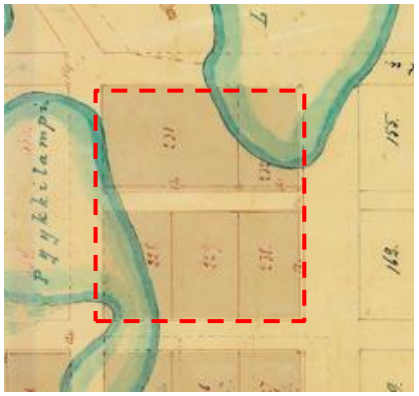
7.1 Tonttijako

Mikkelin asemakaava 1881, C. E. Müller.

Osa kortteli 9:n alueesta tulee asemakaavoituksen piiriin 1881. Tässä vaiheessa Pyykkilammen eli Myrkkylammen ja Likolammen välille, Vuorikadun varteen kaavoitetaan kaksi tonttia 164 ja 165. Likolammessa kulkee Mikkelin pitäjän ja kaupungin raja.

1881

1897

Mikkelin asemakaava 1897, O. A. Orman.

Ennen 1800- ja 1900-lukujen vaihdetta laaditussa ruutuasemakaavassa korttelille 9 osoitetaan nykyinen koko jaettuna tonteiksi 228–232. Tontille on merkitty myös palokuja. Nykyisen Polttimonkadun kohdalle on suunniteltu katulinjaus, joka edellyttää Likolammen eteläisen pohjukan täyttämistä.

Kuva (oikealla): Kuvaan merkitty vanha tonttijako sekä aita, jonka pohjoispuolelle jäävä alue korttelista oli teiden risteysaluetta ja sitä ennen vesialuetta. Pohjakarttana vuonna 1975 vahvistettu asemakaava, jonka mukaan koko kortteli on tonttia 228a. Vuonna 1974 korttelin pohjoiskulmalta luovutettiin osa VPK:n käyttöön.

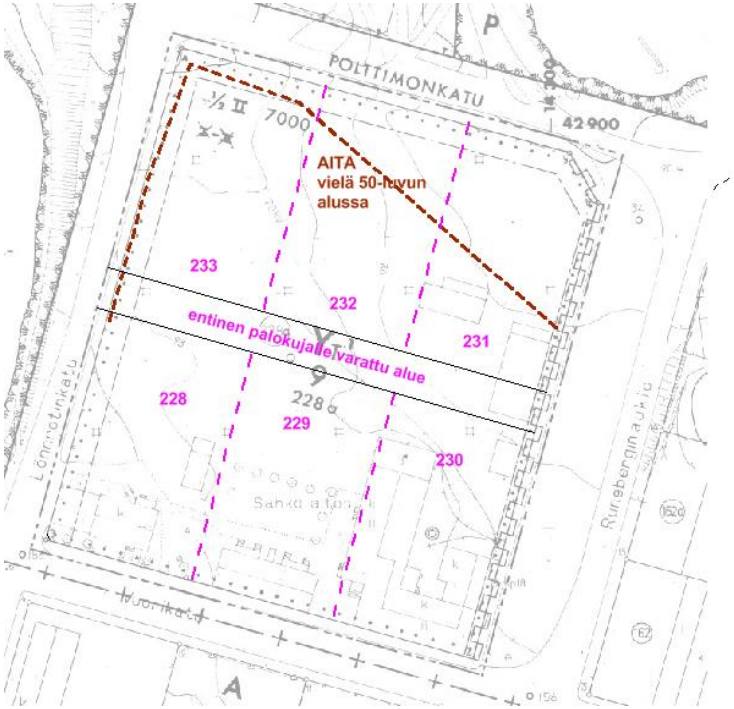
Mikkelin asemakaava 1919, E. A. Piponius.

Uudessa koko ruutukaava-aluetta koskevassa asemakaavassa kortteli 9 sai kuusi tonttia 228–233. Korttelin ja Likolammen väliin on suunniteltu Naisvuorenkatu. Jo edellisissä kaavoissa leveyttä saanut Runeberginkatu on nyt osoitettu kahden puurivin bulevardiksi.

Piponiuksen asemakaavan valmistuttua oli sähkölaitoksen käytössä kaksi tonttia, joista tontilla 230 sijaitsi sähkölaitos ja tontilla 229 vuonna 1914 valmistunut asuinrakennus sähkölaitoksen työntekijöille. Ulkotilat kävivät ahtaiksi, koska polttopuupinot, pylväskasat ja muut tarvikkeet ottivat tilansa. Kaupunki luovuttikin omistukseensa hankkimalleen sähkölaitokselle koko korttelin eli myös tontin 228 Vuorikadun varrelta ja tontit 231–233 kaupungin lahjoitusmaan eli entisen palokujalle varatun maakaistaleen takaa.

Vuonna 1945 oli kortteliin vahvistettu tonttijako, jonka mukaan tontit 228–233 ja entinen palokujan alue (lahjoitusmaa) oli tarkoitettu yhdistettäväksi yhdeksi tontiksi 228a. Tontinmittaustoimitus tehtiin vasta vuonna 1972. Nykyinen voimassa oleva tonttinumero on 1228.

Korttelin pohjoisen osan ja Likolammen välillä kulkevat epäviralliset tiet länsirannan oluttehtaalle suunniteltiin korvattavaksi nykyistä Polttimonkatua vastaavalla kadulla jo vuoden 1897 kaavassa, mutta vielä 1950-luvun puoliväliin mennessä kulkuväylät oikaisivat korttelin koilliskulman kautta. Viimeistään 1960-luvun alussa oli Polttimonkatu perustettu myös Likolammen eteläpuoliselta osalta.[33]

Kuva (oikealla alh.): Nuorin korttelia rajaavista kaduista on Polttimonkatu, jonka perustamisen yhteydessä Likolammen ranta-aluetta täytettiin ja pengerrettiin. Kadulta on yhteys Likolammen länsirannan kävelytielle.

Kuva: Kadun leveys ja katujen reunustama puistikko entisellä Runebergin kadulla (nykyinen Runeberginaukio–Joos.Sajaniemen katu) perustuu kaupunginosan ensimmäiseen asemakaavaan. Sähkölaitoksen korttelin kohdalla puolet alkuperäisestä kadusta on ollut pitkään pysäköintialueena.

Kuva: Sähkölaitoksen kortteli kuvattuna Myrkkylammen rantapuistosta.

KORTTELI KAURPUNKIRAKENTEEN VAIHETTUMISALUETTA

Sähkölaitoksen kortteli 9 kuuluu 1800-luvulla kaavoitettuun ruutukaavakeskustaan, mutta sen reuna-alueisiin, mikä vaikuttaa edelleenkin korttelin kaupunkikuvassa.

Kortteli sijaitsee vaihettumisalueella, jossa siirrytään

- *liike- ja palvelukeskustasta pientalokaupunginosiin*
- *ruutukaava-alueelta orgaanisemman rakenteen omaavaan kaupunginosaan*
- *tiiviisti rakennetusta ydinkeskustasta laajojen viheralueiden ympäröimiin kaupunginosiin*

Kortteli 9 rajautuu kahteen lampeen ja on perustettu osittain täyttömaalle. Siitä tuli vasta 1960-luvun alkuun mennessä ruutukaavan mukainen suorasivuinen kortteli, joka on kuitenkin ollut aina väljästi rakennettu.

Korttelia rajaavista kaduista vanhimpia ovat Vuorikatu ja Joos. Sajaniemen katu. Kalevankankaalle vievä Lönnrotinkatu perustettiin ennen sotia ja Polttimonkatu valmistui korttelin osalta 50–60-lukujen vaihteen tienoilla.

KORTTELIN KYTKEYTYMINEN YMPÄRISTÖÖNSÄ

Sähkölaitoksen ympärille tullut kolmi–nelikerroksinen kerrostalorakentaminen on vähentänyt laitosrakennuksen kokoon perustunutta näyttävyyttä, ainoastaan korkea piippu kiinnittää kauempaakin huomiota.

Leveä Rungerginaukio ja sen jatkeena oleva Joos. Sajaniemen katu ja pysäköintialue tuovat avaruutta sähkölaitoksen edustalle, mikä korostaa kulmalla sijaitsevan päärakennuksen kaupunkikuvallista asemaa.

Lönnrotinkadun puoleinen rapattu pienkerrostalo kytkeytyy rannoiltaan vehreän Myrkkylammen ja mäen rinteillä sijaitsevien pientalokortteleiden miljöökuvaan. Vanhempi yksikerroksinen puutalo on viimeinen Vuorikatuun rajautuneiden korttelien aikaisemmasta puutaloasutuksesta Likolammen ympäristössä.

7.2 Korttelin rakennusvaiheet

RAKENNUSKANNAN KERROKSELLISUUS

RAKENNUKSET
Ennen vuotta 1945 rakennettu
olemassa oleva
olemassa oleva (ositt. vain runkona)
Vuoden 1945 jälkeen rakennettu
olemassa oleva, 1949 laajennus
olemassa oleva 1950-luvulta
Vuoden 1960 jälkeen rakennettu
olemassa oleva

Purettu rakennus

Kuvat (oikealla): Ilmakuva noin 1955. ESE:n kuva-arkisto.

Ennen varikkopihan tilalla oli kaupungin ja sähkölaitoksen halkoplaani. Sen luota johti raide sähkölaitoksen turbiinihuoneen kellariin, jossa oli halkovarasto.

Noin 50-luvun puolivälissä otetussa ilmakuvassa näkyvät puretut varastorakennukset, halkoplaani ja raide. Teollisuustonttia ympäröi lauta-aita. Asuinrakennuksen pihapiiriin on istutettu lehmuksia, joista vielä pari puuta on jäljellä.

KORTTELIN RAKENNUSKANTA VUONNA 2016

Sähkölaitos, voimalaitos- ja konttorirakennus
Rakennusvuodet 1901, 1913, 1915, 1931, 1949, 1979.
Suunnittelijat: 1901 [ei tiedossa];
1947 Kaupunginarkkitehti Eero Jokilehto

Asuinrakennus, puu, 1 krs
Rakennusvuosi 1913-14
Suunnittelijat: Kaupungininsinööri Lennart von Fieandt

Asuinrakennus, puu, rapattu, 2 krs
Rakennusvuosi 1952-53
Suunnittelijat: Arkkitehti Martti Riihelä, Hämeenlinna (valittiin 1952 Mikkelin kaupunginarkkitehdiksi)

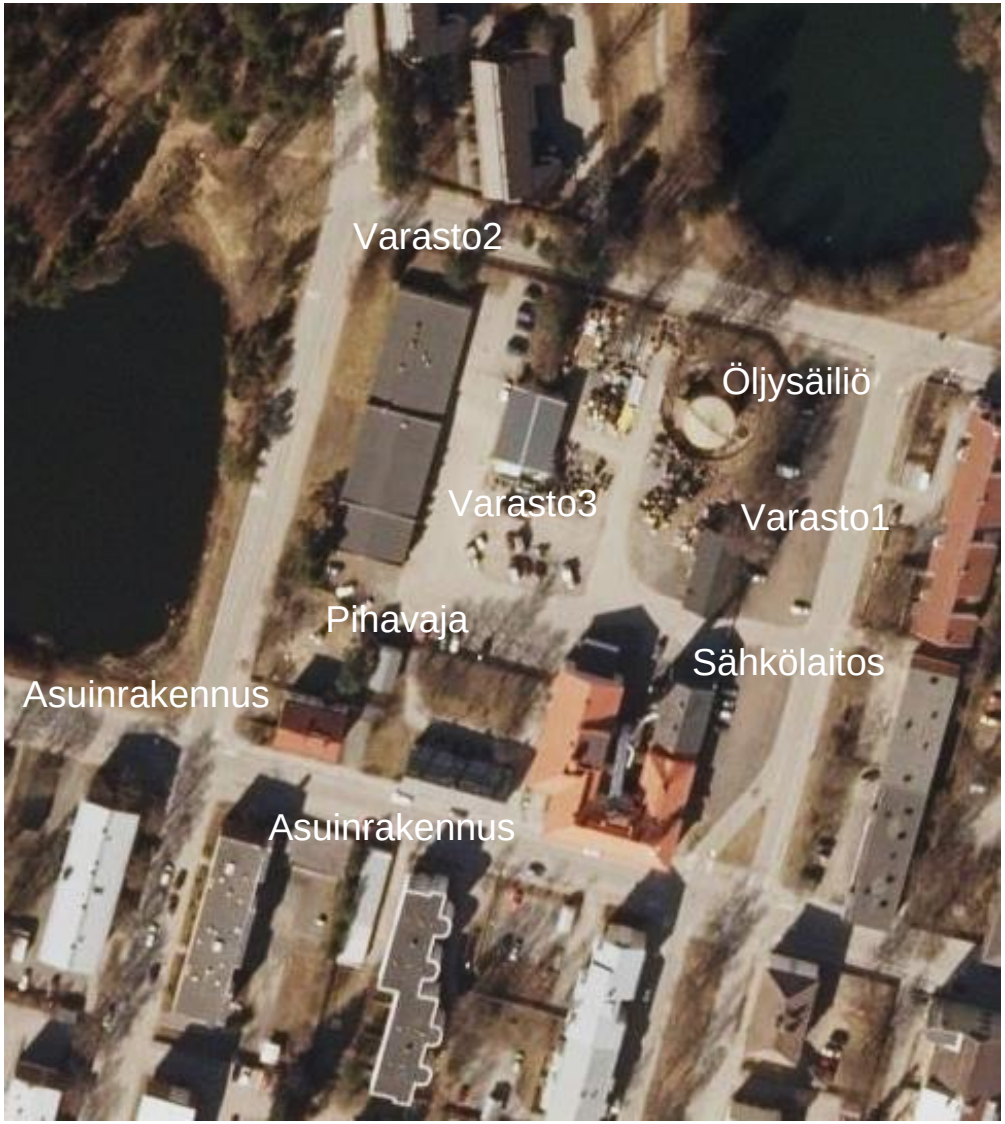
Pihavaja
Rakennusvuosi: Siirretty ennen vuotta 1938 nykyiselle paikalle tontilta 229. 1950-luvulla pienennetty vanhasta nykyiseen kokoon.

Varasto1, puu
Rakennusvuosi: 1931–32

Varasto2 eli sähkölaitoksen varasto ja VPK:n toimitila, puu
Rakennusvuosi: 1973-74
Suunnittelija: Kaupunginarkkitehti Pauli Lehti, Mikkelin kaupungin rakennusvirasto, arkkitehtiosasto

Varasto3 eli auto- ja varastokatos, muototeräsrakenne, pelti
Rakennusvuosi: 1991
Rakennettu sen jälkeen kun VPK muutti pois, väliaita purettiin pois

Öljysäiliö ja pidätysallas
Rakennusvuosi: 1979
Rakennettu korttelin koilliskulmalle, joka oli jäi vielä 50-luvulla sähkölaitoksen aidatun piha-alueen ulkopuolelle.

Ortokuvat 2014 © Maanmittauslaitos

8 RAKENNUKSET

8.1 Sähkölaitos, Vuorikatu 19

8.1.1 Suunnittelu

Arkistoista ei löytynyt vuonna 1901 valmistuneen sähkölaitoksen rakennuspiirustuksia eikä myöskään 1910–30-luvuilla tehtyjä laajennus- ja muutospiirustuksia. Näiden rakennusvaiheiden suunnittelijaa ei mainita asiakirjoissa.

Vuonna 1915 rakennuksen pohjoispäähän tehdyn laajennusosan suunnittelijana mainitaan olleen kaupungininsinööri Lennart von Fieandt, joka oli aloittanut virassaan 1911, ja todennäköisesti hän vastasi siitä lähtien sähkölaitoksen muutossuunnitelmista.[34]

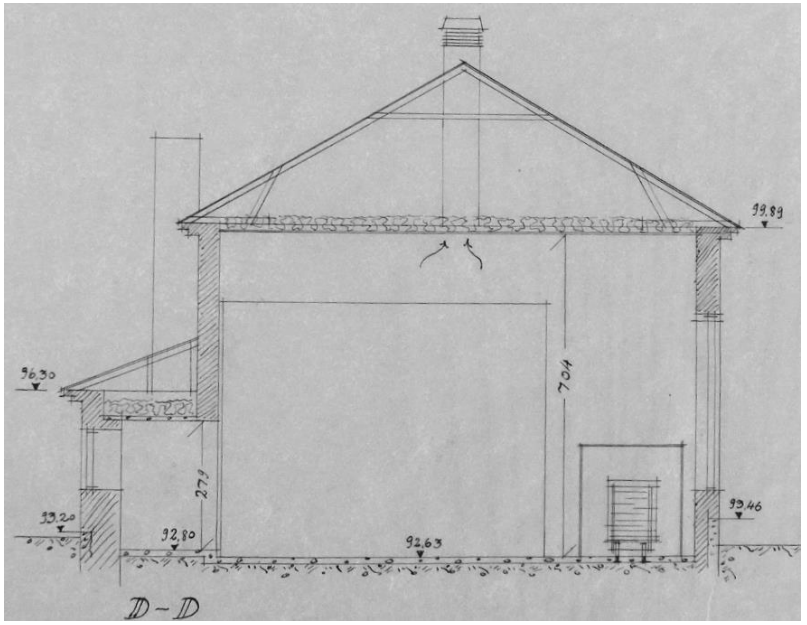
Vuonna 1949 valmistuneet lisärakennus- ja muutostyöt toteutettiin kaupunginarkkitehti Eero Jokilehdon laatimien piirustuksien mukaan.

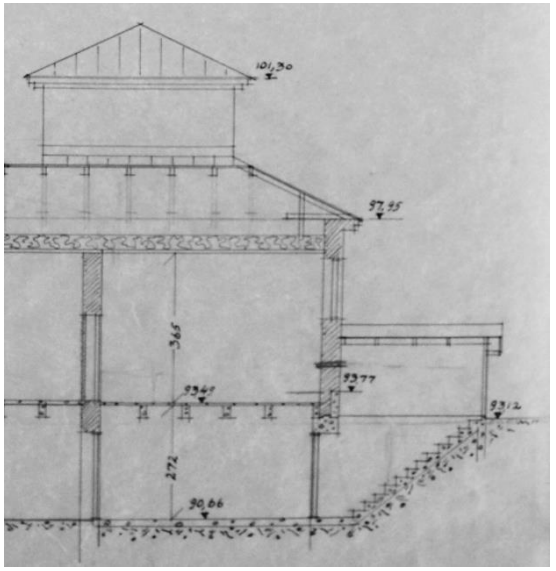
8.1.2 Rakenne, ulkohahmo ja julkisivut

Seuraavat kuvaukset perustuvat vuonna 1947 ja sen jälkeen laadittuihin rakennuspiirustuksiin, vuonna 1990 laadittuun kuntoarvioon, haastatteluihin ja tekijän havaintoihin.

Vaiheittain ajalla 1901–1931 rakennettu yksikerroksinen sähkölaitos perustettiin maanvaraisesti perusmuurien ja anturoiden varaan, perustus oli näkyviltä osin hakattua graniittia. Kantavat seinät muurattiin poltetusta savitiilestä, arviolta 2–2,5 kiven vahvuisena. Julkisivut saivat kalkkirappauksen. Aumakaton rakenteena oli puinen kattotuoli, ja vesikatto tehtiin nähtävästi heti rautapellistä.

Luonnonvaloa laitoksen tiloihin tuli suurista, korkeista ikkunoista, jotka oli jaettu pieniin ruutuihin. Kaariaukkoisten ikkunoiden korokekehys oli puhtaaksimuurattu vaalein lakikivi- ja nurkkakoristein. Klassismin aiheisiin kuului myös voimakas räystäsmuoto. Alun perin hyvin kompakti pohjaltaan suorakaiteen muotoinen aumakattoinen rakennus muuttui vähittäisen lisärakentamisen myötä kokonaishahmoltaan monimuotoisemmaksi.

Kuva ylhäällä:
Leikkauskuva Joos. Sajaniemen kadun suuntaisesta siivestä, 1910-luvulla korotetun kattilahuoneen kohdalta.

Kuva vasemmalla:
Leikkauskuva 1910-luvun laajennusosasta, jossa kantava väliseinä on tehty ulkoseinän tavoin tiilimuurirungolle. Pääkerroksen alapohja on betonia (alalaatta-palkisto), yläpohja puuta.

Eero Jokilehto. MTA

Vuoden 1949 laajennus- ja muutostyöt

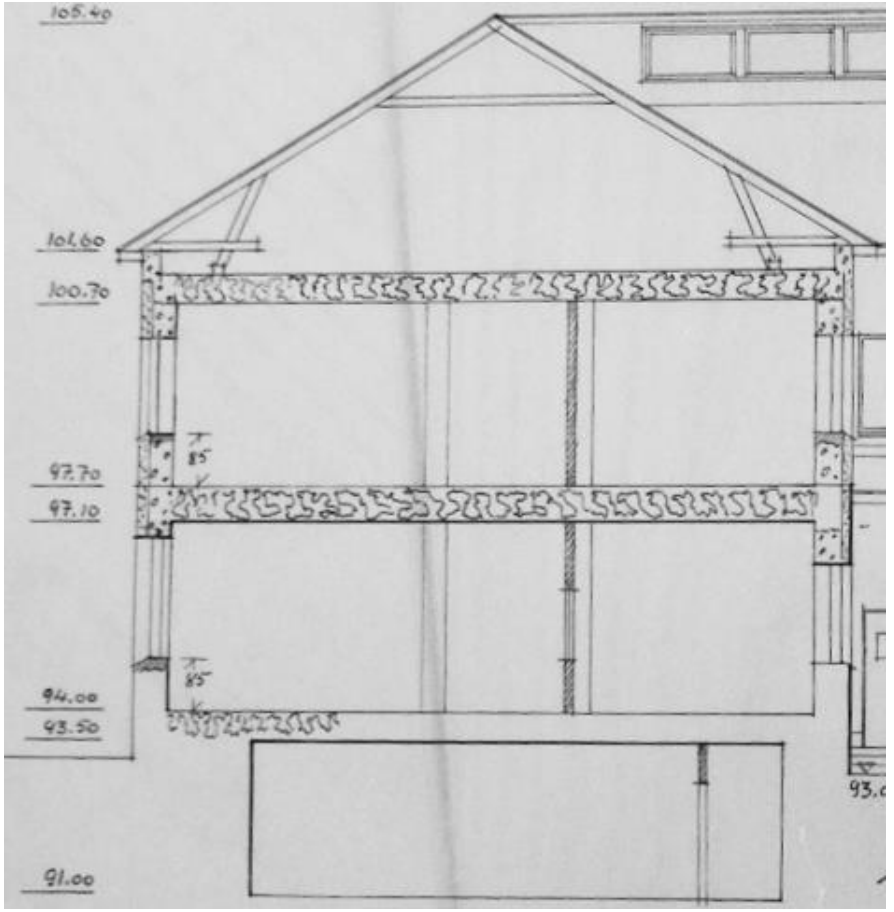
Sähkölaitoksen muutos- ja lisärakennuspiirustukset ovat vuodelta 1947. Rakentaminen kesti parisen vuotta. Kyseessä oli kokonaisvaltainen muutostyö, jossa sähkölaitos käytännössä rakennettiin uudelleen hyödyntämällä vanhasta pääasiassa yksikerroksisesta rakennuksesta ulkoseinien kantavia tiilimuuriseiniä ja kellaritilat[35] (kokonaan purettiin mm. muuntamo ja saunan käsittänyt ulkonema kattilahuoneen sivusta). U-muotoon laajennettu laitos sai ajanmukaisen pelkistetyn ulkoasun. Vanhasta rakennustyylistä jäi kertomaan vain alkuperäiseen käyttöönsä jäänyt kattilahuone. Toinen vanhasta rakennuksesta säilynyt ja entiseen käyttöön jäänyt tila oli turbiini- eli konehuone, mutta sen ulkoasu uudistui.

Sähkölaitoksen, joka korotettiin kaksikerroksiseksi ja laajennettiin siivellä, rungon muodostivat vaakarakenteina paikalla valetut teräsbetonilaatat ja laattapalkit sekä pystysuorina rakenteina kantavat betonipilarit ja muuratut seinät. Uuteen siipeen tuli kellarikerros. Katon rakenteena säilyi entisenlainen kattotuolirakenne. Julkisivut rapattiin sileiksi. Rakennuspiirustusten mukaan rappaus tuli tehdä kalkkirappauksena, sokkeli graniitista ja vesikate betonitiilestä.

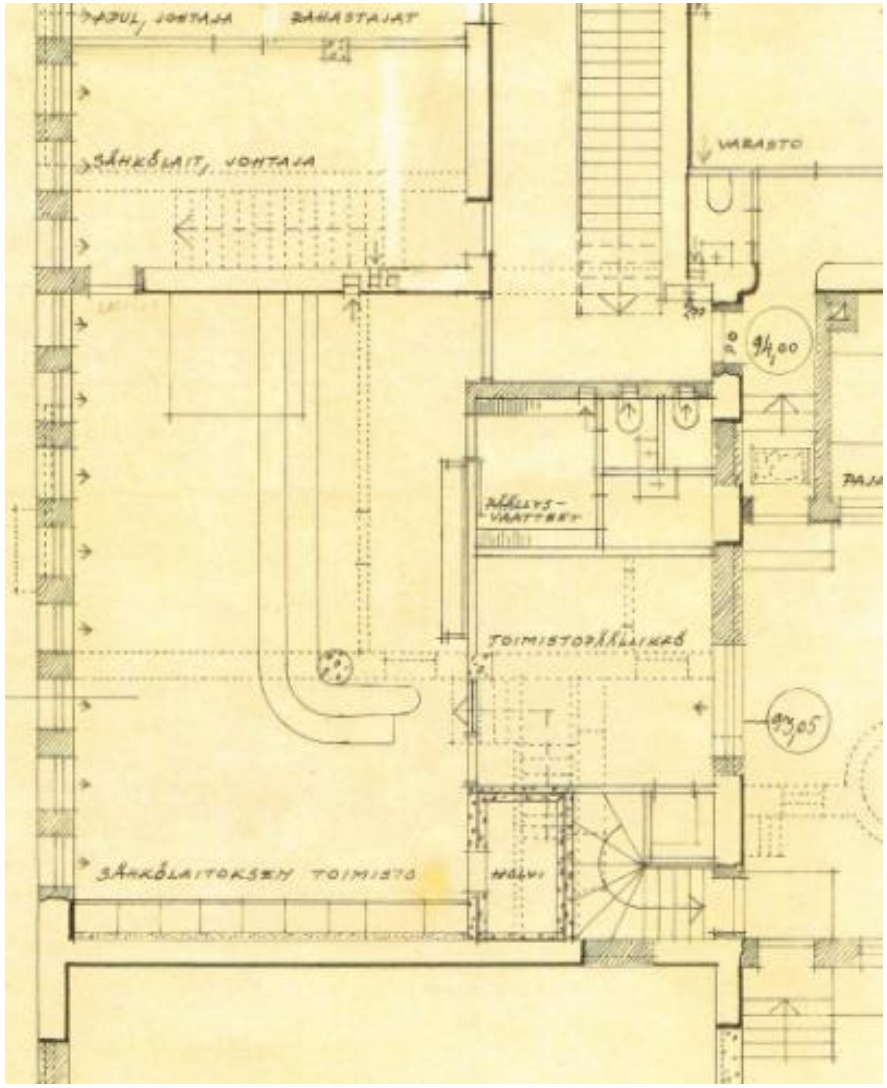
Rakennusaikanaan melko tavanomaista tehdasrakentamista, joskin jugendiakin mukaileva, tiilirakennus sai sotien jälkeen tehdyssä uudistuksessa modernimman ulkomuodon. Koristeelliset elementit jätettiin pois. Ikkunoiden koko ja puitejako vaihteli nyt sisätilojen käytön mukaan, mutta eroa oli myös katu- ja pihafasadien välillä. Vuorikadulle avautuvan toimistosiiven pelkistetty pääjulkisivu edusti selkeimmin funktionalismia kapeine jaottomine ikkunoineen. Pihan puolella ikkunat olivat suurempia ja tehdasrakennuksille tyypillisesti jaettu pieniin ruutuihin. Kattomuoto säilyi ennallaan ja rappaus ulkoseinien pintamateriaalina.

Lukuun ottamatta vanhaa kattilahuonetta, ei sähkölaitosrakennuksen ulkoasusta enää erottanut alkuperäistä 1900-luvun alun rakennusvaihetta, koska siitä jäi 40-luvun uudistuksissa jäljelle vain kantavia tiilimuurirunkoisia seiniä. Jokilehto kuitenkin hyödynsi vanhojen muuriseinien jykevyyttä ja ideoi ikkunoiden sisäänvedoilla ja aukon alapinnan viisteellä katujulkisivuihin kaksiulotteisen pintavaikutelman, jota tehosti ikkunoiden kapeus ja tiheys. Ratkaisu antaa laitosrakennukselle sen arkkitehtonisen erityisluonteen.

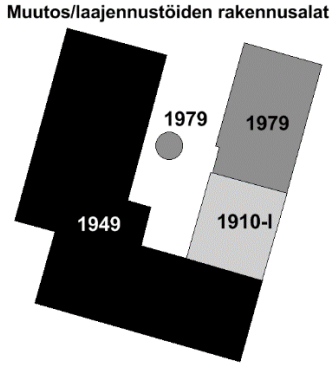
Sisäänvedetyn pääsisäänkäynnin asemaa korostettiin ulkotilalla eli kahden toisiinsa niveltyvän päädyn muodostamalla eduspihalla, joka alkuperäisissä pohjakuvissa on reunustettu pensasistutuksilla.

Kuva (vasemmalla): Leikkauskuva Vuorikadun suuntaisesta siivestä, jonka alaosa on vanhaa tiilimuurirunkoa ja välipohjasta (ikkunoista) ylöspäin 1949 valmistunutta tiili-betonirunkoista osaa. Kattotuolirakenteet ovat 40-luvulta. / Laajennuspiirustus Eero Jokilehto. MTA.

Kuva: Laajennuspiirustuksen pohjakuvaan on merkitty katkoviivalla vanhat purettavaksi tulevat tiilimuuriseinät. Uutta seinää tehtiin sekä tiilestä muuraamalla että betonisena, lisäksi kantaviksi rakenteiksi tuli teräsbetonipilareita. / Pohjapiirustus, Mli:n kaup. rak.tsto, 5.3.1947 Eero Jokilehto.

Lämpökeskuksen laajennus

Vuonna 1979 valmistunut lämpökeskuksen laajennus tehtiin kustannustehokkaasti aikakauden rakennustekniikalla: betonimassatäytteinen teräspilari, Sandwich-tyyppinen lämpöeristetty betonielementti, teräsrunkoon tehty lämpölasiseinä, teräsbetoniset välipohjat ja maanvarainen lattia. Tyyli ja materiaalit poikkesivat vanhasta arkkitehtuurista, ainoastaan käyttötarkoituksesta juontuva kuutiomainen hahmo ja kattilahuoneen päädyn laaja ikkunapinta ilmentää jatkuvuutta voimalaitosrakentamisessa (vrt. vanha kattilahuone, modernit lämpökeskukset). Laajennuksen yhteydessä ja 1980-luvulla siipien väliin tehtiin nykyinen teräspiippu ja teknisiä rakennelmia.

Kuva: Ullakolla näkyviä katto-rakenteita 1940-luvulta. Osalle yläpohjaa on eristeeksi vaihdettu puhallusvilla.

Ulkoasu vuonna 2016

Nykyään energialaitoksen hallintorakennuksena toimivan kivitalon ulkoarkkitehtuuri on säilynyt kohtuullisen hyvin arkkitehti Eero Jokilehdon piirustuksien mukaan toteutetussa asussa, vaikkakin pieniä kokonaisuudesta erottuvia muutoksia on tehty eri puolelle rakennusta. Kerroksellisuudesta ei kuitenkaan ole tullut julkisivujen hallitsevinta piirrettä.

Merkittävimmät muutokset katujulkisivuissa ovat:

- uudenlaiset ikkunat ja ovi, Vuorikadun ja Joos. Sajaniemen kadun kulmalla
- lämpökeskuksen rakentaminen kiinni vanhan kattilahuoneen päätyyn (klassistisen päädyn hävittäminen)
- yhden suuren ikkunan muuraaminen umpeen kattilanhuoneen julkisivusta
- 1940-luvulla lisärakennetun osan betonitiilikatteen vaihtaminen saumapeltiin.

Sähkölaitoksen eri-ikäisissä osissa julkisivumateriaalit ovat kulloisenkin rakennusvaiheen mukaisia. Rakennuksen vanhassa osassa (1901, -15 ja -49) julkisivupintana on karkearappaus, jota on myöhemmin pinnoitettu ohutrappauksella. Graniittikivijalkaa on näkyvissä vanhan kattilahuoneen kohdalla, muilta osin sokkeli on rappauspintaista maalattua betonia. Vanhaa kattilahuonetta ja 1970-luvun lämpökeskusta yhdistävän väliosan julkisivut ja sokkeli ovat käsittelemätöntä, muottipintaista betonia. Lämpökeskuksen (1979) julkisivuissa on pesubetonipintaiset betonielementit ja metallirunkoiset lasiseinät.

Vanhimmassa kattilahuoneessa on edelleen saumapelti, mutta 1940-luvulla tehdyn kaksikerroksisen osan betonitiilikatto on vaihdettu saumapeltiin. Ullakkokerroksessa olevan kahvion kohdalla on nykyään huopakate. Lämpökeskuksen vesikate on huopaa.

Liite 1a. Päärakennus. Julkisivumuutokset

8.1.3 Tilaohjelma- ja ratkaisut

Sähkölaitoksesta ei ole säilynyt alkuperäisiä pohjapiirustuksia eikä myöskään 1910-, 20- ja 30-luvuilla tehtyjä laajennuspiirustuksia. 1940-luvulta on säilynyt Eero Jokilehdon sähkölaitoksesta tehdyt pohjakuvat ennen laajennusta sekä laajennussuunnitelmat.

Sähkölaitos oli valmistuessaan 1901 toiminnoiltaan yksinkertainen. Rakennuksessa oli vierekkäin konehuone ja kattilahuone sekä näiden vieressä, rakennuksen ulkopuolella oli tiilinen savupiippu. Oletettavasti oli myös pieni työhuone ja varasto. Vuorikadun suuntaiseen laajennussiipeen tuli myymälä, työhuone, autotalleja, paja ja varasto. Pihanpuolelle rakennetun muuntamotornin toiseen kerrokseen tuli muuntamohuone ja autotallien yläpuolelle mittarien tarkastushuone ja ylimöntöörin työhuone. [36] Sähkölaitoksen toimisto sijaitsi ensi alkuun kaupungintalolla, josta se siirtyi sosiaaliviraston kanssa vuokratiloihin armeijan käytöstä vapautuneeseen vanhainkotiin (Pietarinkatu 9).[37]

Sähkölaitoksen laajentaminen tuli ajankohtaiseksi sotien jälkeen, Valtakunnanverkkoon liittymisestä ja sähkölaitoksen oman jakeluverkon kehittämisestä johtui, että sähkötehtaalle piti rakentaa huomattavan iso kytkinhuonerakennus. Pidettiin edullisena yhdistää saman katon alle myös toimisto- ja muut tarpeelliset tilat. Kun kaupungilla oli puutetta toimistotiloista, päätettiin rakennukseen tehdä myös toinen kerros, josta vuokrattaisiin tiloja kaupungille.[38]

Sotien jälkeen uudistetussa sähkölaitoksessa tilaratkaisun peruspiirteenä oli sähkölaitoksen ja kaupungin virastojen erottaminen omiin rakennusosiin ja eri kerroksiin. Rakennukseen ei tehty asuntoja. Vuonna 1949 valmistuneen laajennuksen ja muutostöiden jälkeen rakennuksen tilavuus oli 7 887 m^3.[39] Käyttötiloja oli tiloja kolmessa kerroksessa eli kellarissa, ensimmäisessä eli pohjakerroksessa ja toisessa kerroksessa. Ullakko oli kylmää tilaa.

Rakennuspiirustusten mukaan oli **ensimmäinen kerros** sähkölaitoksen käytössä, samoin kellari. Konehuone ja kattilahuone sijaitsivat entisillä paikoillaan Joos. Sajaniemen kadun puoleisessa siivessä. Vuorikadun suuntaisessa osassa oli sähkölaitoksen johtajanhuone, apulaisjohtajan/rahastajien huone, myymälä eli toimisto ja konehuone. Pihanpuoleisessa siivessä oli mittariosasto ja muita työhuoneita, varastotiloja sekä kytkinhuone.

Toiseen kerrokseen, Vuorikadun varteen, tuli piirustusten mukaan kaupungin kansanhuollon toimisto, kansanhuollon johtajan huone, polttoainetoimisto ja polttoainepäällikön huone (pihalla oli kaupungin halkoplaani) sekä konehuoneen yläpuolelle tilitoimisto ja arkisto. Pihanpuoleisessa siivessä oli toimistohuoneita, joihin muutti ainakin kunnallisverotusta hoitanut taksoitustoimisto kuin myös valtion verotusta hoitanut toimisto,[40] oletettavasti myös sosiaalivirasto ja mahd. voudinkonttori eli ulosottovirasto). Lisäksi siivessä oli henkilökunnan ruokailuhuone, työläisten ruokailuhuone, keittokomero ja sosiaalitiloja (pukuhuone, pesuhuone, WC:eet). Huoneet ryhmittyivät keskikäytävän ympärille.

Myöhempi toiminta

Rakennuksessa toimi jonkin aikaa, 1950-luvun lopun pohjapiirustuksen mukaan, tuberkuloositoimisto (2 kerros, piirustus 1959). Myöhemmin, ainakin 1970-luvulla, kaupungin sosiaalivirasto, koulutoimisto ja lastensuojeluyksikkö olivat sijoittuneet toiseen kerrokseen, Vuorikadun suuntaiseen siipeen.

Pari vuosikymmentä myöhemmin, 1990-luvulla, ensimmäisessä kerroksessa olleet varastotilat oli muutettu energialaitoksen toimistotiloiksi ja sähköasema oli jaettu väliseinien pienempiin huonetiloihin. Sen korkea osa oli sähkölaitoksen varastotiloina. Toisen kerroksen tilat olivat edelleen sosiaaliviraston ja huoltotoimen käytössä: Vuorikadun puolella sosiaaliviraston yleinen osasto ja hallinnollinen osasto, pihan puoleisessa siivessä huolto-osasto.

Nykyään koko rakennus on energialaitoksen hallinto- ja asiakaspalvelutiloina sekä varastona.

Sisätilojen nykytila

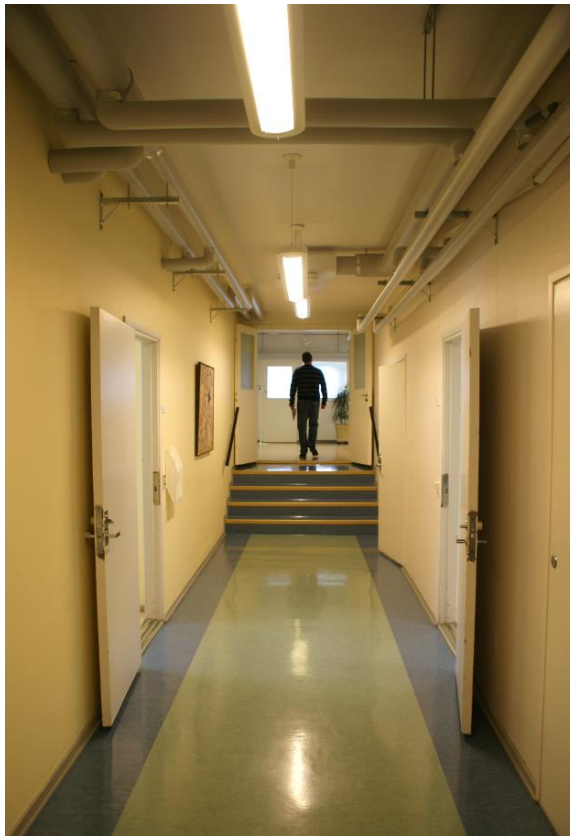
Rakennuksen sisätiloja on remontoitu moneen kertaan, lisääntynyt talotekniikka on jätetty näkyville. Pintamateriaaleja ja kiinteää sisutusta on eri vuosikymmeniltä, myös alkuperäisiä (mm. osa ovista, mosaiikkibetonilattiat, puuikkunat). Viimeiset uudistukset on tehty tällä vuosituhannella. Kaikissa kerroksissa pohjakaavaa on sekä säilynyt että joltain osin muutettu. Toimistosiipien uudistuksissa on tilaratkaisuna suosittu keskikäytävällistä koppikonttoria.

Vanhimmista sähköntuotantoon liittyvistä korkeista tiloista on jäljellä 1910-luvun kattilahuone sekä 1947 valmistunut kytkinasema, jälkimmäinen on toiminut viime vuosikymmenet sähkölaitoksen varastona, alakerrassa on toimisto- ja teknisiä tiloja. Viimeksi rakennettuun 1970-luvun lopun lämpökeskukseen ei ole tehty tilallisia muutoksia.
Vuonna 1949 valmistuneen sähkölaitoksen tilaryhmistä on jäljellä:

- Porrashuoneet ja 2. krs:n keskikäytävä (kulkuyhteydet)
- Toimistosiivissä ulkoseinää vasten olevat työhuoneet
- Vuorikadun puoleisen siiven I-kerroksen toimistotilat
- Sauna- ja pesutilat, kellarissa

Kolmannessa kerroksessa on säilynyt 1950-luvun puolivälin paikkeilla rakennettu kahvihuone ja keittokomero.

Liite 2. Päärakennus: Huonetilamuutoksia ja alkuperäinen tilaohjelma.
Liite 3. Valokuvia sisätiloista.

Kuva:
Toimistosiiven toisen kerroksen keskikäytävä.

8.2 Asuinrakennus, Vuorikatu 21

8.2.1 Suunnittelu ja rakentaminen

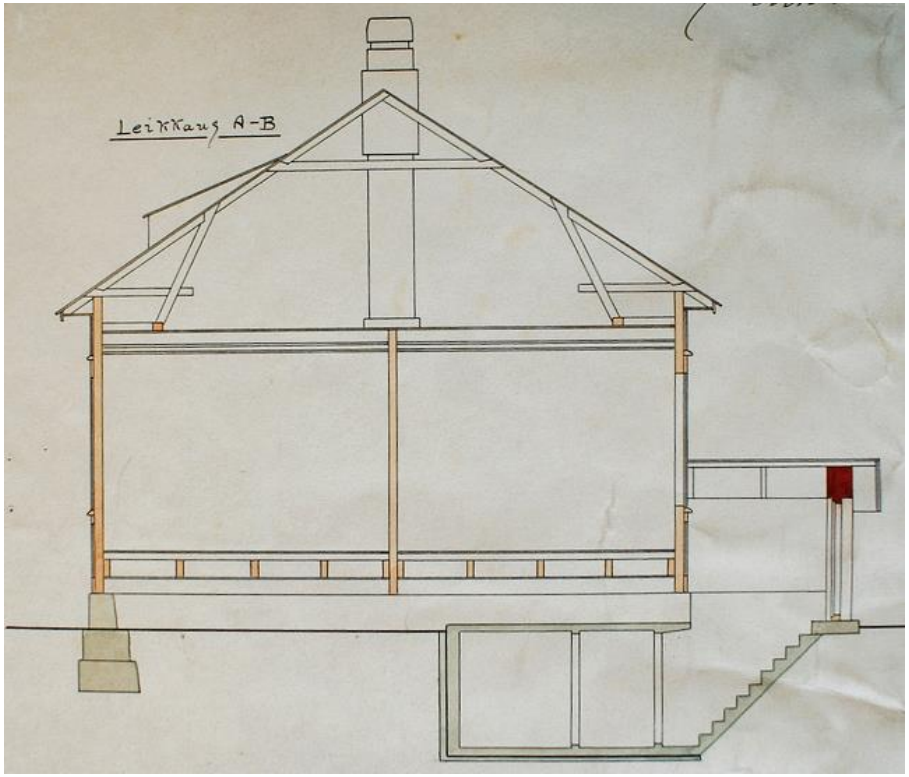
Sähkölaitoksen länsipuolelle, tontille 229, valmistui vuonna 1914 pitkä, yksikerroksinen asuinrakennus sähkölaitoksen työntekijöitä varten. Rakennussuunnitelmat tilattiin kaupungininsinööri L. von Fieandtilta.[41] Sähkölaitoksen 80-vuotishistoriikissa kerrotaan, että asuinrakennus rakennettiin pikkutorilta purettujen vanhojen tukkipuotien hirsistä.[42]

8.2.2 Rakenne, ulkohahmo ja julkisivut

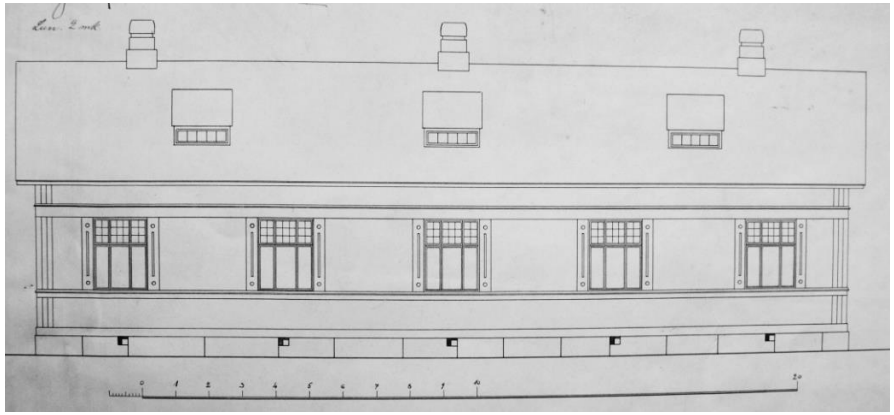
Kuvaus perustuu rakennuksen alkuperäisiin julkisivu- ja leikkauspiirustuksiin v:lta 1913 (vain Vuorikadun puoleinen julkisivukuva) sekä Mikkelin pienoismallin rakennuskortteihin, jotka sisältävät tietoa 1930-luvun tilanteesta

Pitkä yksikerroksinen asuinrakennus tehtiin hirrestä lamasalvokselle, perustus oli kiveä, joka näkyviltä osin oli lohkottu säännöllisen muotoiseksi. Alapohja oli tuulettuva nk. rossipohja. Rakennukseen tuli harjakatto, jonka kadunpuoleiselle lappeelle tehtiin kolme pulpettikattoista, pieniruutuista ikkunaa. Sisäänkäynnit sijaitsivat talon pihanpuoleisella pitkällä sivulla.

Vuonna 1936 oli talon katto maalattua peltiä ja rakennus julkisivuiltaan laudoitettu. Kaksinkertaiset ikkunat olivat korkeat ja yläosastaan pieniruutuiset, nk. jugendikkunat. Pihanpuoleisella sivulla oli kaksi pulpettikattoista avokuistia, joissa puiset sälekaiteet ja katoksen helmakoristelu sekä yhteensä neljä sisäänkäyntiä. Kuistien väliin jäi kellariin johtava portaikko, joka oli harjakattoinen ja tiilestä muurattu.[43]

Kuva: Asuinrakennuksen leikkauspiirustus vuodelta 1913. Rakennuksessa on kiviperustus, hirsirunko, puiset välipohjat ja konttikattotuolit. Rakennukseen tehtiin heti kellari, jonne kuljettiin rungon ulkopuolisen porrashuoneen kautta./ Asuinrakennuksen piirustus tontille 229. Lääninkanslia vahv. 20.9.1913. MMA

Kuva: Puutalon julkisivupiirros vuodelta 1913. MMA

Kuva: Puutalon kadunpuoleinen julkisivu on säilynyt tyylillisesti ennallaan. Rännit ja syöksytorvet sekä ilmalämpöpumpun ulkoyksikkö ovat myöhempää kerrostumaa.

Ulkoasu vuonna 2016

Energialaitoksen toimistotiloina olevan puutalon alkuperäinen tyyli on säilynyt, mutta yksityiskohdissa, kuten ikkunoissa, käsijohteissa ja ulko-ovissa, näkyy korjausten tuomaa kerroksellisuutta.

Nykyinen ulkoväritys perustuu 1972 toteutettuun väristyssuunnitelmaan. Kahden avokuistin kiviportaat on jossakin vaiheessa varustettu metalliputkesta tehdyin käsijohtein. Paneloidut ulko-ovet on uusittu, osa on 1900-luvun puolivälin tyyliä. Vuorikadun puoleiseen ulkoseinään on kiinnitetty ilmalämpöpumpun ulkoyksikkö.

8.2.3 Tilaohjelma ja -ratkaisut

Sähkölaitoksen henkilökunnan asuinrakennuksessa oli neljä asuinhuoneistoa, joista kolme oli kooltaan n. 42 m^2 ja yksi 64 $m.^2$ Keittiöt ja huoneet sekä eteis- ja komerotilat olivat huoneistoissa samanlaiset, mutta suurimmassa huoneistossa oli keittiön lisäksi kaksi huonetta, kun muut olivat keittiön ja huoneen asuntoja. Jokaiseen asuntoon oli oma sisäänkäynti.

Pitkähkön rakennuksen pohjakaava perustui sydänseinään, pituussuunnassa sijoitettuun kantavaan sisäseinään. Kadunpuoleisessa osassa rakennusta olivat huoneet, joihin avautui yksi ikkuna ja joissa oli lämmitystä varten pystyuuni. Pihanpuoleisessa osassa olivat eteiset ja leivinuunilla varustetut keittiöt, joihin avautui yksi ikkuna. Alkuun talossa oli kylmäullakko, jonne pääsi sisäportaita myöten kahdesta eteisestä.

Laajennukset

Kylmäullakolle rakennettiin lämmitettävää tilaa 1940- ja 50-luvuilla. Molempiin päätyihin tuli huone ja eteinen ja oma portaikko. Muulta osin ullakko jäi entiselleen. Viimeistään 50-luvulla

Sisätilat vuonna 2016

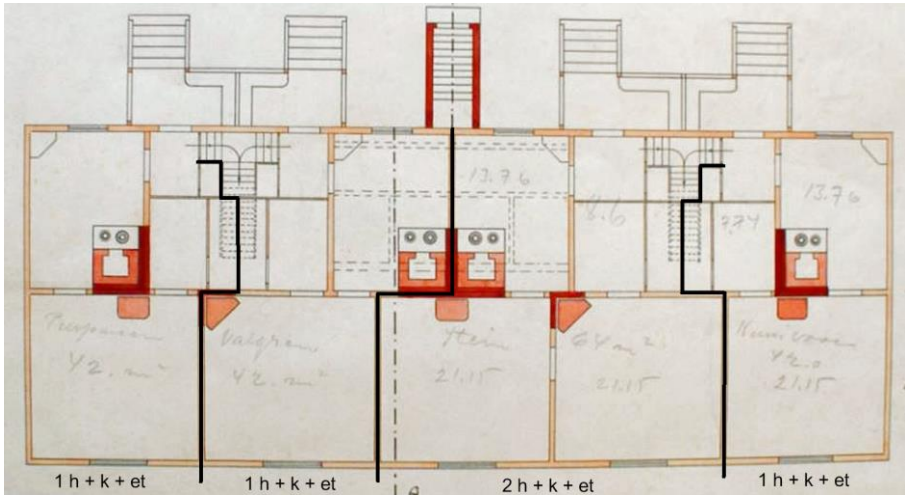
Rakennuksen pohjakaavaan ei ole tehty suuria muutoksia. Huoneiden pinta-alat ovat säilyneet ennallaan, lukuun ottamatta eteistiloja, joihin on rakennettu WC:eet. Vain yhden eteisen kohdalla vanha reitti kuistilta asuinhuoneeseen on muuttunut, kun sisäeteisen ja tuulikaapin väliltä on poistettu ovi. Ikkunoita

on entinen määrä. Kutakin työhuonetta kohden on väliovien määrää pyritty supistamaa yhteen. Toimiston keittiönä on yksi entisistä keittiöistä rakennuksen keskellä.

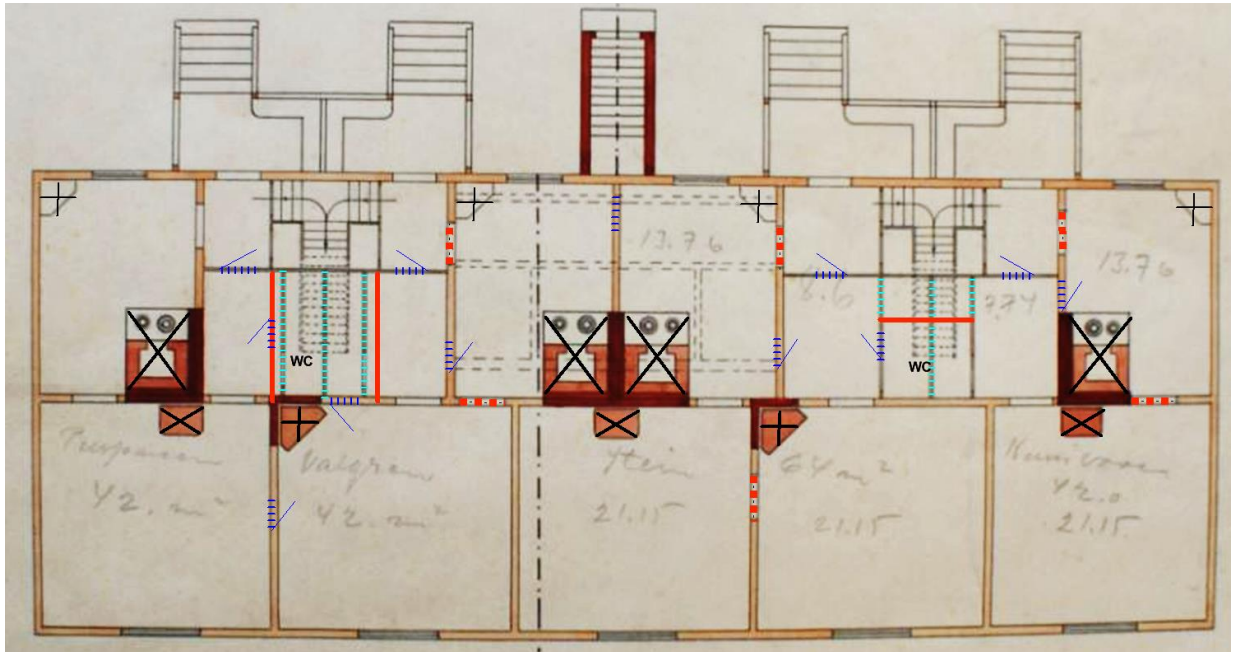
Alakerrassa on pintoja (seinät, listat) uusittu samalla, kun tiloja on 1980-luvulta alkaen pikkuhiljaa muutettu asuinnoista toimistokäyttöön. Lämmitysuunit on purettu.

Vuonna 2001 remontoitiin koko alakerta toimistotiloiksi ja lisättiin sisäseiniin lämpöeristystä. Alakerran huoneissa, korkeudeltaan n. 320 cm, on säilynyt eri-ikäisiä väliovia (myös peiliovia) ja paneloituja kattoja (peittomaalattuja). Eteiseen luonnonvaloa päästävät korkeat, pieniruutuiset kamanaikkunat ovat vanhat. Korjauksissa haettiin 1900-luvun alkupuolelle palautuvaa asua, mm. listoissa on käytetty vanhoja profiileja.

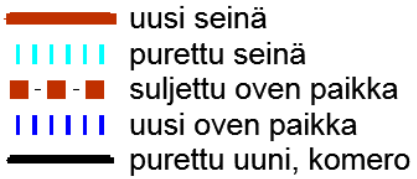
Ullakkokerroksen huoneet, korkeudeltaan 290 cm, ovat tyhjillään ja tiloissa on säilynyt alkuperäistä kiinteää sisutusta (profiililistat, paneelikatto, peiliovet mm.). Huoneissa ei ole tehty peruskorjausta.

Kuva (ylh): Asuntojen väliseinät on merkitty mustin viivoin alkuperäiseen pohjapiirrokseen. / Puutalon pohjapirros 1913. MMA

Kuva: Puutalon huonetiloissa tapahtuneet vähäiset muutokset on merkitty alkuperäiseen pohjapiirrokseen.

8.3 Asuinrakennus, Vuorikatu 23

8.3.1 Suunnittelu ja rakentaminen

Sähkölaitoksen kortteliin vuoden 1952 lopulla valmistuneen asuinrakennuksen suunnitelmat laati arkkitehti Martti Riihelä Hämeenlinnasta; samana vuonna hänet valittiin Mikkelin kaupunginarkkitehdiksi. Rakennuslupahakemuksessa huomautetaan, että rakennus oli tarkoitus vain toistaiseksi valmistuttuaan luovuttaa lääkärin ja kaupunginarkkitehdin käyttöön virka-asunnoksi ja lääkärin vastaanotoksi. Myöhemmin rakennukseen sijoitetaan sähkölaitoksen teknillistä henkilökuntaa (pääsääntöisesti talossa asui muita kuin sähkölaitoksen työntekijöitä).

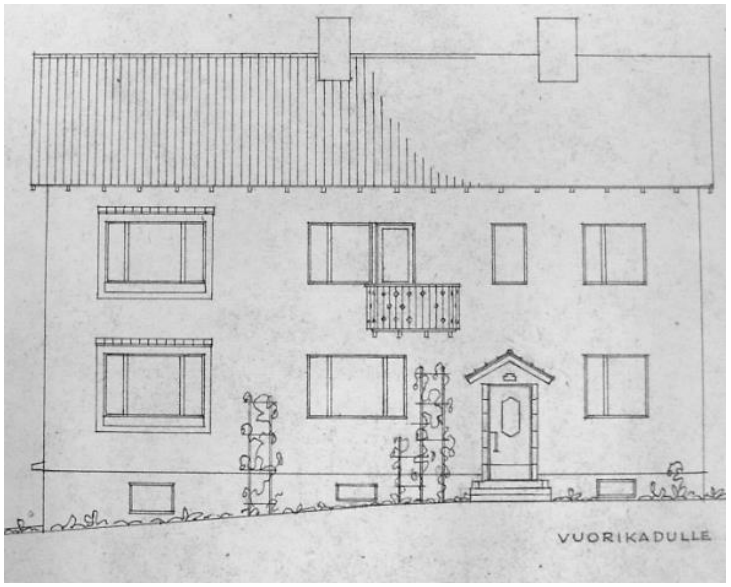
Rakennustyöt tehtiin kaupungin omana työnä lukuun ottamatta vesi- ja lämpöjohtotöitä, sähkötöitä, maalausta ja peltitöitä, jotka annettiin urakoitsijalle. Varsinaisena työvoimana käytettiin kirvesmieskurssin oppilaita, jotka tekivät sekatyöt, kuten perustan tasoittamisen ja betonityöt. Kirvesmieskurssin johtajana oli rakennusmestari Asikainen Mehtälä & Seppälän toimistosta.[44] Erikoistöitä varten palkattiin muurarit ja rapparit.

8.3.2 Rakenne, ulkohahmo ja julkisivut

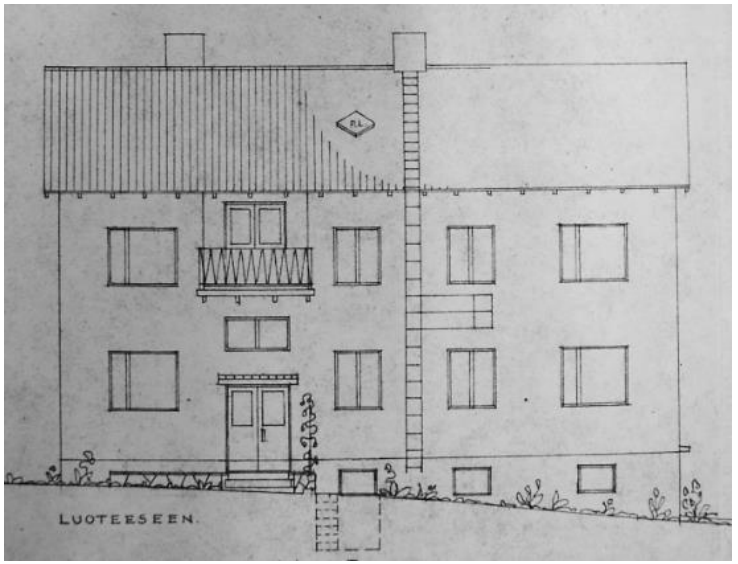
Kuvaus perustuu rakennuksen alkuperäisiin rakennuspiirustuksiin (RL 4.7.1952, lopputarkastus 30.12.1952) ja rakennustapaluetteloon vuodelta 1952.

Rakennustapaluettelon mukaan puisen pienkerrostalon seinät tehtiin rankorakenteella (erikseen mainittiin, että sisältä seinät päällystettiin Kipsonit-levyillä). Perustus tehtiin säästöbetonista, välipohjat tulivat kellarikerrokseen betonista ja muualle puusta, vesikate tehtiin betonitiilistä. Katon kaltevuus oli 1:3,5. Taloon tehtiin vesi- ja viemärijohdot, lämmitysmuotona keskuslämmitys (sähkölaitokselta).

Kaksikerroksisen harjakattoisen talon koko oli 15 m x 10,5 m. Ulkoseinissä oli verkon päälle tehty roiskerappaus, betonisokkelissa pesubetonilaatat, kuten rakennustapaluettelossa oli esitetty, ja vesikate tehty betonitiilestä. Kadunpuoleisen parvekkeen kaiteen pystylaudat oli koristeltu pienin vinoneliöaukoin. Pihanpuoleisen sivun parvekkeella ja sisäänkäynnin tasan-

Kuvat: Talon julkisivupiirustukset./ 5.5.1952 kaupunginarkkitehti Martti Riihelä.

teella kaide on tehty metalliputkesta. Sisäänkäyntien suojana olivat pienet sadekatokset, kadunpuolella betonitiilikatteinen harjakatos ja pihanpuolella tasakattoinen katos.

Kadunpuoleisen julkisivun yksityiskohtiin kuului ovisyvennyksen tiiliverhous ja kaksi seinälinjasta hieman ulostyöntyvää maisemaikkunaa, joiden korokekehys oli puupaneelia. Ullakkopäädyissä oli kiilaharjaiset ikkunat, samaa muotokieltä oli käytetty pääoven lasiaukossa. Ulkoportaiden sivuissa oli liuskekiviverhousta.

Kuva: Rakennuksen ulkoseinien rakennekuvaus.

Ulkoasu vuonna 2016

Nykyään asuntolana toimivan talon julkisivut ovat säilyneet alkuperäisessä asussaan (tyyli ja materiaalit, nähtävästi maalauspintana edelleen kalkkimaali). Arkkitehtuuri on sotien jälkeiselle ajalle tyypillisesti selkeäpiirteistä. Detaljointi ja materiaalipintojen käyttö on hienopiirteistä. Suunnittelua ei enää 50-luvun alussa rajoittanut rakennusaineiden säännöstely (päättyi 1949).

Pieni väritykseen liittyvä muutos tehtiin 1980-luvun lopulla, kun ikkunoiden ulkopuitteet ja kehyslaudoitus sekä paneeliovet maalattiin tummanruskeiksi. Ovet ja kadun puoleisten korokeikkunoiden kehyslaudoitukset olivat alkujaan pelkästään lakattuja. Pihanpuoleisen sisäänkäynnin katos on piirustuksista poiketen varustettu tukipylväillä ja samanlaisella metalliputkikaiteella kuin yläpuolinen parveke.

8.3.3 Tilaohjelma ja -ratkaisut

Valmistuessaan asuinrakennuksen tilavuus oli 1354,6 m^3 ja hyötypinta-ala n. 260 m^2. Käyttötiloja oli tiloja kolmessa kerroksessa eli kellarissa, pohjakerroksessa ja toisessa kerroksessa. Ullakko oli kylmää tilaa. Huonekorkeus pohja- ja 2. kerroksessa oli 260 cm, kellarin askarteluhuoneessa 205 cm.

Taloon tuli kaksi tilavaa asuinhuoneistoa, joihin kuljettiin yhteisestä, pihanpuoleisesta porrashuoneesta sekä alakerran toiseen huoneistoon liittyvä, omalla sisäänkäynnillä varustettu lääkärin vastaanottohuone. Viranhaltijoiden - arkkitehdin ja lääkärin - työnkuvaa ajatellen taloon tehtiin myös autotallit.

Molemmat pääkerrokset olivat pohjakaavaltaan samanlaiset. Asuinhuoneistot käsittivät viisi huonetta, keittiön, palvelijanhuoneen ja kylpyhuoneen. Toisen kerroksen asunto oli kooltaan 130 m^2, mutta ensimmäisessä kerroksessa asunnon koko oli vain 94 m^2, koska lääkärin vastaanottohuoneisto vei 32,5 m^2.

Huoneet järjestyivät talon keskellä sijaitsevan eteisen ympärille, sydänhormillisen pohjakaavan mukaisesti. Taloon tuli heti keskuslämmitys, mutta melko keskellä taloa oli olohuoneisiin tehtyjen takkauunien hormi. Toisen kerroksen huoneisto ja porrashuone oli varustettu pienellä parvekkeella. Rakennuksen kellarikerroksesta yli puolet otti autotalli, johon päädystä johti kolmet ovet. Kellarin keskiosassa oli varaus saunalle. Näiden lisäksi oli kellarihuoneita ja askarteluhuone. Porrashuoneessa oli kaksivartinen lepotasolla varustettu portaikko.

Myöhempi käyttö

Rakennuksen sisätiloja on 1900-luvun jälkipuolella kunnostettu aina käyttötarkoituksen muuttuessa. Asuntokäyttö loppui ensin ensimmäisessä kerroksessa, johon 1960-luvulla suunniteltiin sijoitettavaksi lastenneuvola ja viimeistään 1990-luvulla tiloissa aloitti kunnallinen päiväkotitoiminta. Vuodelta 1971 löytyy tieto, että rakennuksessa oli välillä myös Mannerheimin Lastensuojeluliiton toimisto.[45] Toinen kerros otettiin ryhmäpäiväkotitoimintaan 2013. Sitä ennen oli yläkerroksen huoneisto jaettu kahdeksi asunnoksi.

Vuoden 2016 alussa päiväkotitoiminta siirtyi uuteen Naisvuoren päiväkotirakennukseen Likolammen itäpuolelle. Vuorikadun rakennuksessa

avattiin huhtikuussa päihde- ja mielenterveyskuntoutujien kohtaamispaikka Veturi. Yläkerrassa on neljä tukiasuntoa.

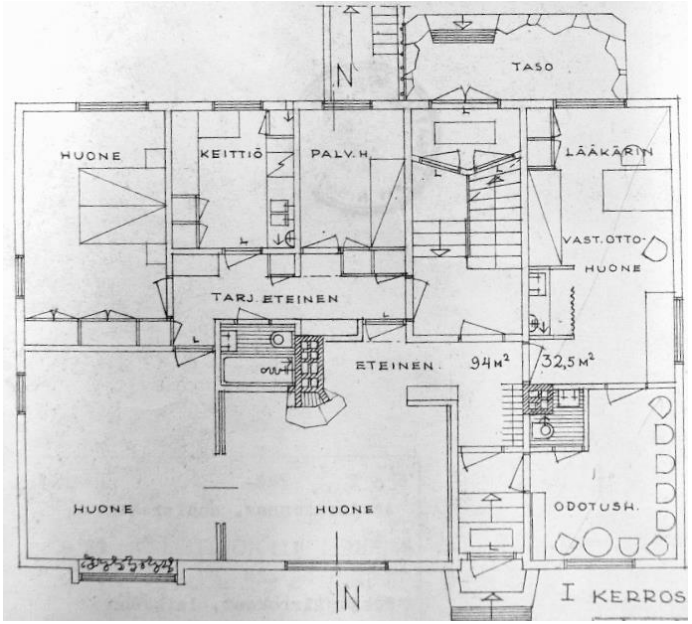
Sisätilojen nykytila

Sisätiloissa tehdyt korjaukset ovat olleet luonteeltaan ylläpitokorjauksia ja pintaremontteja. Vanhaa kiinteää sisustusta, kuten mm. lakattuja laakaovia, lautalattioita ja puisia ikkunalautoja on säilynyt, myös vanhoja maalattuja peitelistoja. Sisäkatoissa on valkoista Halltex-levyä. Keittiöiden kaapistoja on uusittu, nähtävästi päiväkotitoimintaa varten. Pihan puoleinen porrashuone on ennallaan ovia ja porraskaiteita myöten.

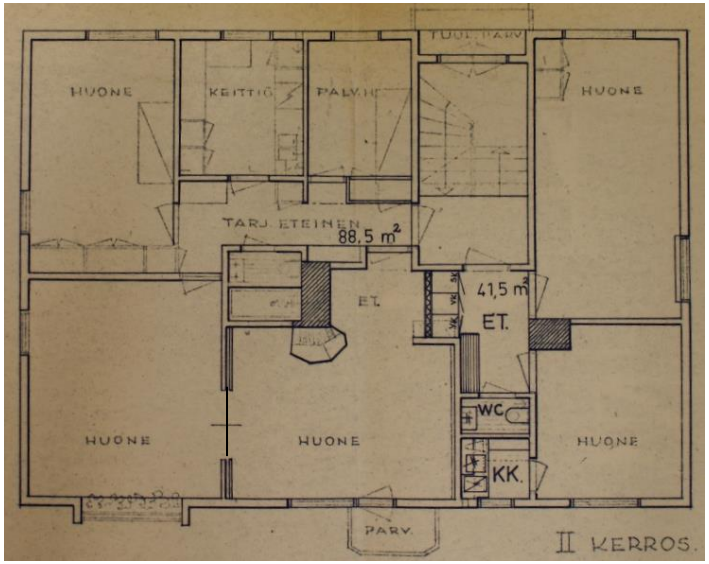
Huonetilat ja pohjakaava on säilynyt lähes ennallaan, pieniä muutoksia on tehty lähinnä kulkuväylissä. Neuvolatoimintaa varten tehdyt suunnitelmat alakerran tilamuutoksista (tilojen avartamista väliseinien purkamisella) eivät toteutuneet, koska nykyisellään tilajako vastaa alkuperäistä.

Kuva: Pääporrashuone. Lepotasollinen suoravartinen portaikko, jonka kaiteessa on puinen lakattu käsijohde ja pystypinnat kapeasta teräsputkesta silmukkakoristeluin.

Kuva: Pohjapiirustus, I-krs / 5.5.1952 kaupunginarkkitehti Martti Riihelä. MKA

Kuva: Muutospiirustus, II-krs. / 10.4.1978 kaupunginarkkitehti Pauli Lehti, Mli:n kaavoitus- ja talonsuunnitteluosasto. MKA

8.4 Suunnittelijat

Sähkölaitoksen työntekijöille tehty puutalo:

Lennart Otto Johannes von Fieandt *(8.9.1993 Savonlinna – 26.7.1949)*[46]
Lennart von Fieandt valmistui diplomi-insinööriksi Helsingin Polyteknisestä opistosta vuonna 1906. Hän teki opintomatkoja Saksaan, Tanskaan ja Ruotsiin. Toimi apulaisinsinöörinä VR:n ratatyömailla väleillä Savonlinna-Elisenvaara ja Joensuu-Nurmes 1906–08, radanhoitajana 1908–11. Vuonna 1911 von Fieandt valittiin Mikkelin kaupungin insinööriksi ja samalla kaupungin rakennuskonttorin esimieheksi. Vuonna 1916 hän siirtyi Kymin uittoyhdistyksen apulaisuittopäälliköksi. Myöhemmin hän toimi ENSO AB:n rakennusinsinöörinä 1919–1920, Kajaanin uittoyhdistyksen uittopäällikkönä 1920-1923, Perkaus Oy:n korjaamopäällikkönä vuodesta 1923 ja sen lisäksi Saimaan uittoyhdistyksen päällikkönä 1927–1945.

Mikkelin kaupungin rakennuttama kaksikerroksinen asuinrakennus:

Martti Riihelä *(2.7.1911 Miehikkälä – k.)*[47]
Martti Riihelä valmistui arkkitehdiksi Suomen Teknillisestä Korkeakoulusta vuonna 1938. Riihelä työskenteli 1936–38 Lappi-Seppälän & Martaksen arkkitehtitoimistoissa ja 1939–41 Veikko Leisténin ja Jalmari Peltosen arkkitehtitoimistossa. Oma toimisto Hämeenlinnassa vuonna 1944–1946. Vuonna 1952 valittiin Mikkelin kaupunginarkkitehdiksi. Sitä ennen Riihelä oli ollut Hämeenlinnan kaupungin kiinteistöjen tarkastajana. Suunnitellut mm. Heinolan kirkonkylän siunauskappelin (1954-55).

Sähkölaitoksen päärakennuksen laajennus ja uudistus:

Eero Ilmari Jokilehto *(17.7.1907 Helsinki – 12.12.1995 Mikkeli)*[48]
Eero Jokilehto valmistui arkkitehdiksi Suomen Teknillisen Korkeakoulun arkkitehtilinjalta vuonna 1936. Aluksi Jokilehto toimi arkkitehtina professori Jussi Paatelan ja Erkki Huttusen arkkitehtitoimistoissa suunnitellen mm. Helsingin Sokoksen ja Postitalon julkisivut. Mikkelin kaupunginarkkitehtina Eero Jokilehto oli vuosina 1945-1952 ja valtion kiinteistöistä huolehtivana lääninarkkitehtina vuosina 1957-1970. Näiden virkatehtävien hoitamisen lisäksi hänellä oli myös oma arkkitehtuuritoimisto 1950-luvulta 1970-luvulle.
Monet kaupungin julkisista rakennuksista ovat hänen piirtämiään, kuten Lähemäen Lastentalo, Mikkelin kirjasto, Valtion virastotalo ja Mikkelin kaupungin Pankarannan vanhainkoti (uudempi). Ennen kaikkea Jokilehto on suuren määrän asuin- ja liikerakennuksia suunnitelleena ja myös kaupungin asemakaavoitukseen työnsä puolesta osallistuneena arkkitehtina vaikuttanut suuresti Mikkelin keskustan kaupunkikuvan kehittymiseen.

Keskustan kaupunkikuvaan vaikuttavat erityisesti mm. kulmatalot: As Oy Porrastalo (Porrassalmenkatu-Vilhonkatu), Otonkulma (Maaherrankatu-Raatihuoneenkatu), Märthanhovi (Maaherrankatu-Vuorikatu) ja Mikonkatu 1:en eteläpääty (Mikonkatu-Vilhonkatu). Jokilehto on suunnitellut myös lukuisia yksityiskoteja ja muita asuinrakennuksia Mikkelin seudulle. Martti I. Jaatisen kokoama luettelo (tarkistamaton ja epätäydellinen). Arkkitehtitoimisto Eero Jokilahden Mikkeliin suunnittelemista rakennusta käsittää 129 kohdetta.

Esimerkkejä arkkitehti Eero Jokilehdon Mikkelin keskustaan suunnittelemista kivitaloista 1940–50-luvuilta, sähkölaitoksen uudistuksen kanssa samoilta ajoilta:

Kuva: Asunto Oy Porrastalo, Porrassalmenkadun ja Vilhonkadun kulmauksessa (piirtänyt 1949).

KULMATALOT KAUPUNKIKUVAN KIINTOPISTEITÄ

Arkkitehti Eero Jokilehdon suunnitelman mukaan uudistettu sähkölaitos on yksi monista Jokilehdon piirtämistä 40–50-luvun kivikerrostaloista, jotka arkkitehtuuriltaan korkeatasoisina ja ruutukaava-alueen sisäisissä näkymissä hyvin esille nousevina kulmataloina kohottavat keskustan arkkitehtonista arvokkuutta ja tasapainottavat kerrokselliseksi muuttunutta kaupunkikuvaa.

Kuva: Mikkelin Osuuskassan liike- ja asuinkerrostalo, Märthanhovi, Maaherrankadun ja Vuorikadun risteyksessä (piirtänyt 1947-1954).

Kuva: Satoaukion liike- ja asuinkerrostalo Savilahdenkadun ja Runeberginaukion kulmauksessa (piirtänyt 1953).

Kuva: Asunto Oy Siesunkulma A ja B (toinen jää kuvan ulkopuolelle) sijaitsevat Ristinmäenkadulla (piirtänyt 1954).

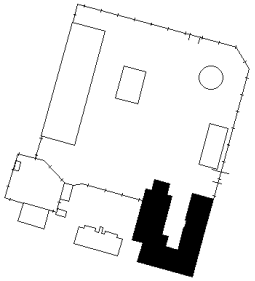

Kuva: Tykkimiehenkatu 22 (piirtänyt 1945). Eero Jokilehdon rakennuttama ja suunnittelema asuin- ja toimistorakennus, jonka rakennusmallin mukaan on kaupunginosaan rakennettu useita asuinrakennuksia.

9 RAKENNUSKORTIT

Vuorikadun varrella sijaitsevasta sähkölaitoksesta ja kahdesta asuinrakennuksesta tehtiin rakennuskortit, joissa on rakennuksesta tunniste-, käyttö- ja tekniset tiedot. Lisäksi käydään läpi rakennusten korjaushistoriaa aikajärjestyksessä. Korttelin muista rakennuksista on lyhyt kuvaus.

9.1 Sähkölaitos, Vuorikatu 19

Katuosoite: Vuorikatu
Käyttöhistoria: sähkölaitos, kaupungin virastoja
Nykykäyttö: Etelä-Savon Energian hallintorakennus
Valm.vuosi: 1901, laaj. 1913,-15, -31, -49, -79
Rakennuttaja: osakeyhtiö, Mikkelin sähkölaitos
Pääurakoitsija: Rakennusliike Mehtälä & Seppälä
Suunnittelija: arkkitehti Eero Jokilehto, 1947
Tilavuus: Toimistorakennus 7200 m^3

Rakennuksen lähtökohdaksi otettiin vuosi 1949, jolloin valmistui mittava laajennus- ja muutostyö.

LÄHTÖKOHTA	**1949**	**TILANNE 2016**
RUNKO:	tiili, betoni, teräsbetoni	ennallaan
KATTO:	auma / harjakatto	ennallaan
vesikate:	saumapelti / betonitiili	pelti/huopa (lämpök.)
JULKISIVUT:	funktionalistinen	
seinät:	rappaus	rappaus (Kenitex)
sokkeli:	lohkokivi /betoni	ennallaan
IKKUNAT:	2-kert. puuikkunat / pieniruutuisia, pysty- ja vaakajaollisia, jaottomia.	suurin osa ennallaan, osa uusittu uudenlaisina
ULKO-OVET:	[piirustuksissa vaakasuuntaisin jakopuin somistettu lasiovi]	uusittu metallirunkoisina, lasiaukollisia, paneloituja
VÄRITYS:		
katto:	[tiilenpunainen]	punainen
seinät:	[vaalea]	vaalea beige
detaljit:	[seinäpintaa tummemmat]	vaalean ruskea, valk. (i)
sokkeli:	maalattu	ennallaan

9.1.1 Rakennushistorialliset erityispiirteet

Sähkölaitoksen päärakennuksen arkkitehtonisen ominaisluonteen vaaliminen edellyttää viime sotien jälkeisen, tässä tapauksessa 1940-luvun, funkisarkkitehtuurin ja ajan rakennustavan erityispiirteiden tunnistamista.

Seuraavaksi on lueteltu muutostoimenpiteissä varjeltavia rakennuksen funktionalistisen tyylin kannalta tärkeitä **ulkoarkkitehtuurin** ominaispiirteitä.

- asiallinen, pelkistetty tyyli
- aumakatto, saumapeltikate
- rapatut julkisivut
- muurimaisiin seiniin upotetut ikkunat, joiden ryhmitys, koko ja puitejako vaihtelee tilan käyttötarkoituksen mukaan
- sisäänvedetty, siipien leikkauskohtaan sijoitettu sisäänkäynti
- pääsisäänkäynnin edustalle muodostuva pieni sisäpiha
- rapatut ja maalatut sokkelit

Tärkeänä osana sähkölaitoksen historiallista todistusvoimaa on vanha kattilahuone 1910-luvun tyylipiirtein:

- rapatut julkisivut (kalkkirappaus alkuperäinen materiaali)
- isot moniruutuiset ikkunat ja niiden tiilestä muuratut korokekehykset
- saumapeltikattoinen aumakatto
- graniittikivipintainen sokkeli

Kohtuullisen ennallaan säilyneistä tiloista keskeisiä ovat sisätilojen alkuperäistä tilahierarkiaa ja käyttöä ilmentävät huoneet:

- suuret tilat, kuten kytkinhuone ja vanha kattilahuone sekä Vuorikadun toimistosiiven I-kerroksen entinen myymälä/kanslia
- pääsisäänkäynnin porrashuone
- sivuporrashuone, joka nousee kytkinhuoneen vierestä 50-luvulla tehtyyn kahvilahuoneeseen
- kahvilahuoneen alkuperäinen kiinteä sisustus (keittiö, tarjoilutaso, pylväs) ja valaisimet
- alkuperäinen kansanhuollon holvi toisessa kerroksessa

Kuva: Vuorikadun puoleinen fasadi ja sisäänvedetty pääsisäänkäynti.

Kuva: Vanhaan konehuoneeseen 1970-luvulla tehdyt ikkunamuutokset (korkeat syvennykset) pyrittiin sovittaman rakennuksen pelkistettyyn tyyliin.

Kuva: Vanhan kattilahuoneen pieniruutuiset ikkunat ovat rakennuksen koristeellisin yksityiskohta.

Kuva (oikealla): Sisäpihan fasadissa suuret ikkunat aukeavat entiseen kytkinhuoneeseen, porrashuoneen kohdalla on korkea ikkuna. Julkisivu poikkeaa katufasadin askeettisuudesta listoilla korostetun päätykolmion sekä ikkunoissa käytetyn puitejaon osalta.

9.1.2 Korjaushistoriaa

Rakennusten korjaushistoriaa käydään läpi aikajärjestyksessä. Muutosvuoden perässä mainitaan lähde. Luettelo ei sisällä kattavasti tietoja kaikista julkisivujen ylläpitokorjauksista.

Korjaushistorian kuvaamisen tarkoituksena on antaa hyvä yleiskuva rakennukseen tehdyistä muutoksista.

[ ] = hakasulkeissa on lisätietoa toimenpiteen toteutuksesta tai suunnitellun toimenpiteen toteutuminen on jäänyt lähdetietojen valossa epävarmaksi
RL = Rakennuslupa, TPL = Toimenpidelupa

1912–13
Rakennusta laajennettiin länsipäädystä, eli Vuorikadun suuntaa. Rakennettiin varasto- ja näyttelyhuoneet sekä työhuone pienempiä korjauksia varten ja öljykellari.[49]

Todennäköinen suunnittelija: Kaupungininsinööri L. von Fieandt.

1915
Rakennuksen pohjoispäähän tehtiin laajennusosa uutta höyrykattila varten; alkuperäisen osan pohjoispäätyä korotettiin ja levennettiin. [50]

Suunnittelija: Kaupungininsinööri L. von Fieandt.

1926
Hankittiin uusi 540 kW:n höyryturbiinigeneraattori.[51]

1931
Länsipäähän rakennettiin autotalli kahta kuorma-autoa varten. Autotallien yläpuolella olleesta tilasta muodostettiin mittarien tarkastushuone ja ylimönttöörin työhuone. Nähtävästi tässä yhteydessä rakennettiin myös muuntajahuoneet käsittänyt siipi autotallien rinnalle, pihan puolelle. [52]

1932
Uusi 161 m^2 tulipintainen höyrykattila (BABCOCK & WILCOX-vesiputkikattila), valmistanut Kone- ja siltarakennus O/Y.[53]

1933
Vuoden alkuun mennessä valmistui voima-aseman yhteyteen tiilinen suurjännitekytkinhuone virranvastaanotto- ja jakolaitteineen.[54]

”*Kaupungin katuvalaistuksen syttyminen ja sammuminen järjestettiin automaattisesti toimivaksi erityisen kellolaitteen ja astronomisen levyn avulla*.”

1939
Rakennettiin 45 m korkea tiilipiippu.[55]

1943
Hankittiin uusi 161 m^2 kattila ja 1500 kW:n höyryturbiinigeneraattori.[56]

1947–49

Uudisrakennus ts. vanhan laajentaminen yli puolella (korottaminen ym.). Rakennuksen ulkoasu uudistui kokonaisvaltaisesti, vain vanha kattilahuone jäi 1910-luvulta peräisin olevaan asuun.

Työpiirustukset 5.3.1947. Kaupunginarkkitehti Eero Jokilehto (luonnokset 14.6.1946). MTA

1956–57
Kahvihuone (huonekorkeus 250 cm) rakennettiin kolmanteen eli ullakkokerrokseen. Toisessa kerroksessa väliseiniä purkamalla ja uusia rakentamalla muutettiin vanha henkilökunnan ruokailutila toimistohuoneiksi.

Katon kaltevuus muuttui kahvihuoneen osalta loivemmaksi. Uuden lämmitettävän tilan seinät muurattiin: ullakkotiloja vastaan tuli 20 cm kevytbetoni + 3” tiili, ulkoseinät 45 cm reikätiiltä, väliseinät 6” tiiltä. Lattia tehtiin n. 20 cm korkean koolauksen päälle 1,5” lattialankuista, täytteenä sahanpuru. Välipohjaan tuli lauta ja kuitulevyt, täytteenä sahanpuru ja painotäytteenä jätelauta. Peltikatto tehtiin kattotuolien ja harvan laudoituksen varaan (vaihdettu myöhemmin huopakatteeseen). Keittokomeron sisutus tehtiin erikoispiirustuksien mukaan.

Kahvihuoneessa oli vuonna 2016 jäljellä alkuperäinen keittiökaapisto ja kahvihuoneen puolella tarjoilupöytä, sekä ilmeisesti seinävalaisimet.

RL 3/1957 (7.2.1957). Loppukatselmus 5.9.1957. Piirustukset 27.11.1956 kaup.arkkitehti Martti Riihelä; Työselitys 19.12.1956 Vilho Haiko. MKA.

1968
Vuonna 1948–49 laajennetun ja korotetun osan betonitiilikate vaihdettiin peltiin.

Sähkölaitoksen kiinteistökortti (kirjanpitoarvot), aloitettu 1957. MTA

1969
Huonetilojen muutoksia kevyin väliseinin, mm. sähkölaitoksen myymälästä purettiin vanha (tukipylvään kiertävä) pitkä tiski ja erotettiin toimistosta väliseinillä huone toimistopäällikölle. Uudet väliseinät tehtiin 4” rungolla päällystäen molemmin puolin ½ ” avosaumaisella lastulevyllä. Uusi ulko-ovi teetettiin vanhaan tyyliin.

RL 198/69. Huonetilamuutos, Mikkelin kaupungin rakennustoimiston arkkitehtiosasto, 4.2.1969 Hilkka Vattulainen. Työselostus 4.3.1969. MKA

1971–73
Muutostöitä toimitalossa, sen Vuorikadun ja Joos.Sajaniemen kadun kulmaukseen rajautuvassa osassa ja itäsiiven keskiosassa toisessa kerroksessa. Vanhaan turbiini- eli konehuoneeseen rakennettiin välipohja (teräsbetoniholvi) ja yläosan tilat sisutettiin toimistohuoneiksi (huonekorkeus 250 cm). Alaosa jäi kellaritiloiksi (huonekorkeus 280). Alapohjan rakenne: teräsbetonilaatta, vuoraushuopa, styrox, muovikelmu, sorastus. Holvin seinät tehtiin teräsbetonista, muut seinät ½ kiven puhtaaksi muurattuina seininä sekä myös puurakenteisina päällystettynä lastulevyllä. Lattiapäällysteenä käytettiin Finnplanoa tai Lamimattoa puisella jalkalistalla tai ilman. Tilaan rakennettiin vesi- ja viemäröinti sekä ilmastointi.

Huonetilamuutoksista johtuen vanhan konehallin Vuorikadun ja Joos. Sajaniemen kadun puoleisiin julkisivuihin tehtiin muutoksia. Uudet ikkunat erosivat vanhoista puitejaon ja koon puolesta. Yhtä ovea siirrettiin sijansa verran.

Vuonna 1971 tehtiin muutos myös vanhan kattilahuoneen Joos. Sajaniemen kadun puoleiseen julkisivuun. Sähkölaitoksen voima-asema muutettiin aluelämpökeskukseksi ja kattilan vaihtamista varten tehtiin aukko muuriseinään, ikkunan kohdalle. Vuotta myöhemmin voima-asemaa laajennettiin samanlaisella 9,3 MW:n öljykattilalla. Ikkunaa ei palautettu paikoilleen, vaan aukko muurattiin kahi-tiilistä kokonaan umpeen.

RL 72/1235. Julkisivu/ikkunamuutos (itä- ja eteläsivu), Mikkelin kaupungin rakennustoimiston arkkitehtiosasto, 1972–1973 kaup.arkkitehti H. Ravila ja vt. kaupunginarkkitehti Hilkka Vattulainen. Rakennustapaselostus 28.9.1972. MKA

1974
Sähkölaitoksen läntisen siiven päädyssä olevan ulkomuuntamon muutos autokatokseksi**.**

RL 14/74. Muutos (pohjoissivu), Mikkelin kaupungin rakennustoimiston arkkitehtiosasto, 21.11.1973 apul.kaup.arkkitehti Hilkka Vattulainen, piirt. V. Haiko. MKA

1976
Käyttötarkoituksen muutos entisen konehuoneen kellarikerroksessa (toimistotiloja).

RL 155 / 76. *Mikkelin kaupungin rakennustoimiston arkkitehtiosasto. MKA*

1978-79
Uuden lämpökeskuksen rakentaminen Joos. Sajaniemen kadun puoleisen siiven pohjoispäähän. Rakentaminen toteutettiin kaupungin rakennusosaston omana työnä talvella 78-79. Uusi lämpökeskus oli valvomo- ja sosiaalitiloineen 210 m^2 suuruinen. Sinne tuli Högforsin tehtaan valmistama 25 MW:n raskasöljykattila.

Uudisrakennuksen paikalta purettiin ensimmäiset kaksi öljysäiliötä. Säiliöt siirrettiin purkamistyön (noin 1 vuosi) ajaksi vanhan kattilahuoneen viereen, paikoitusalueelle. Tontin koilliskulmalle rakennettiin öljysäiliö ja pidätysallas.

RL 1111/78, 1155/78, 1156/78 ja 1272/78; loppukatselmus 19.11.1979; Miettinen 1998, 7. 89; Mikkelin kaupungin teknisen viraston kaavoitus- ja talonrakennusosasto, 1978 kaupunginarkkitehti Pauli Lehti, piirt. K. L., laat. Hilkka Vattulainen. MKA.

1979-80
Remontoitiin kellarikerroksen sauna- ja pesutilat (mm. vanhojen pintojen kunnostusta, uutta seinälaatoitusta, löylyhuoneen pintojen uusiminen, lautaventtiilit) ja tehtiin takkatupa. Punatiilipintainen takka liitettiin entisen muuripadan savunpoistohormiin. Paikalla ollutta saunaa ja pyykkitupaa myös käyttivät sähkölaitoksen asuinrakennuksessa asuvat työntekijät.

Mikkelin kaupungin teknisen viraston kaavoitus- ja talonsuunnitteluosasto. 21.12.1979 ja 2.1.1980, piirtänyt ja suunnitellut AS. MTA

1982

Käyttötarkoitusmuutoksista aiheutuvia tilamuutoksia ja korjauksia tehtiin eri puolilla rakennusta, mm. sähköaseman toisessa ja kolmannessa kerroksessa, pohjoisen pihasiiven ensimmäisessä kerroksessa sekä kellarikerroksen kerhotiloissa.

Kolme uutta tuuletusikkunallista ikkunaa vaihdettiin vanhojen tilalle läntisen pihasiiven sisäpihan puolelle ensimmäiseen kerrokseen. Yksi ruutuikkuna uusittiin siiven lounaiskulman huoneeseen. Päärakennuksen ulko-ovet uusittiin: teräsrakenteiset, umpiolasiset ovet, umpinaiset teräsovet, paneelipintaiset ovet.

RL 98/82. *MKA*

1986
Lämpökeskusta varten rakennettiin uusi teräksinen savupiippu ja entinen tiilipiippu purettiin pois.

RL 315/86. MKA

1995
Asennettiin Etelä-Savon Energia Oy:n valomainokset.

TPL 95–9. MKA

1988
ATK-huone ja varasto rakennettiin energialaitoksen kellarikerroksen kerhohuoneeseen.

RL 88–271. MKA*; Rakennustapaselostus 8.7.1988. Mikkelin kaupungin tekninen virasto, talonsuunnitteluosasto. Rkm Pentti Tuhkunen. MTA*

1998
Päärakennuksessa tehtiin osittainen vedeneristys ja kosteusvaurioiden korjauksia. Työ käsitti ulkoseinän kosteusvaurion korjauksen ulkopuolelta sekä osittaisen sadevesiviemäröinnin. Lisäksi tehtiin sokkelin ja muutamien pienien julkisivuvauriokohtien korjaus ja maalaus (Kenitex).

Rakennuselostus 13.3.1998. Mikkelin kaupungin talonsuunnitteluosasto. Rkm Pentti Tuhkunen, MTA

2002–2003
Toimitalon IV-saneeraus.

RL 643 –02. Arkkitehtitoimisto Heikki Kirjalainen, 27.9.2002, 28.4.2003.

2004
Vanhan tiilimuuratun kattilahuoneen julkisivusta purettiin uudelleen umpeen muurattu seinä (entinen ikkuna), kun toinen kattiloista siirrettiin pois. Aukon umpeen muuraus tehtiin kahi-tiilistä. Julkisivun puoli rapattiin.

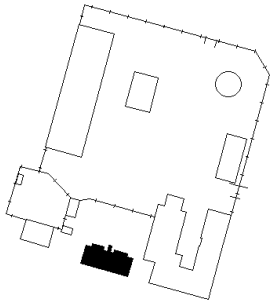
Ullakon tuuletusta parannettiin, julkisivujen rappausta korjattiin, vesikatot ja vesikattovarusteet, piiput ja räystäät korjattiin ja maalattiin, osa vanhasta saumapeltikatosta ja syöksytorvista uusittiin. Rakennustapaselostuksen mukaan seinissä olleet vähäiset vesikatteen vuodoista johtuvat rappausvauriot korjattiin siten, että vanha Kenitex -rappaus (asbesti) poistettiin, tehtiin tartunta- ja täyttörappaus ja pintarappaus käsin lyömällä ja pinta hierretään vanhan rappauksen kaltaiseksi ja lopuksi maalattiin.

Vesikatto- ja muut korjaustyöt -rakennustapaselostus, 28.1.2004 Arkkitehtitoimisto Heikki Kirjalainen. MTA

Kuva: 1970-luvun lämpökeskus ja piippu ovat rakennuksen nuorinta kerrostumaa.

9.2 Asuinrakennus, Vuorikatu 21

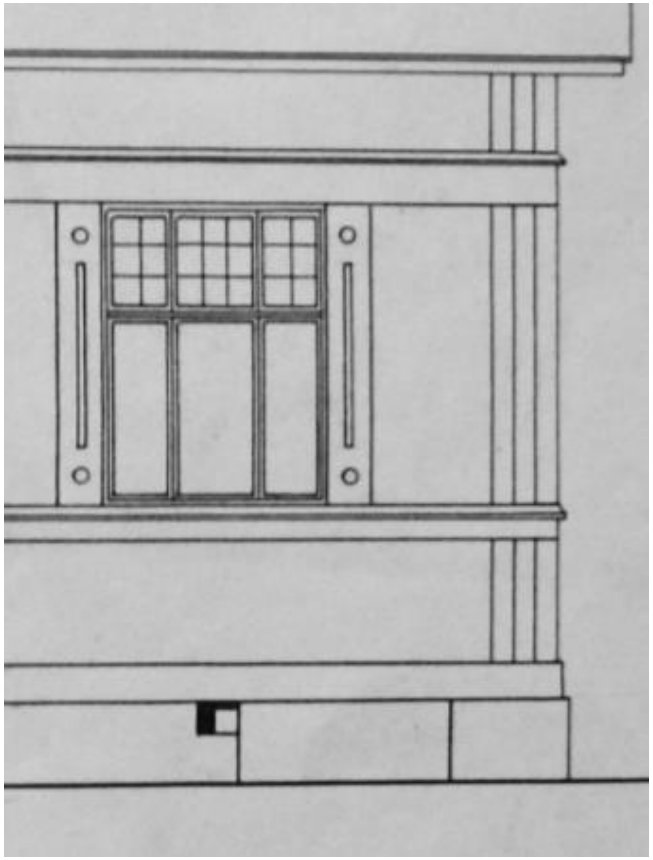

Käyttöhistoria: Sähkölaitoksen työntekijöiden asuinrakennus, väestönsuojatsto / raittiustoimisto
Nykykäyttö: ESEn Tekniikka -toimisto
Valm.vuosi: 1913-14
Rakennuttaja: Mikkelin kaupunki/sähkölaitos
Suunnittelija: L. von Fieandt, kaup.insinööri

LÄHTÖKOHTA 1914		**TILANNE 2016**
RUNKO:	hirsi	ennallaan
KATTO:	harjakatto, lapeikkunat	ennallaan
vesikate:	-	pelti
JULKISIVUT:	jugendvaikutteiset	ennallaan
seinät:	vaaka- ja pystylaudoitus kerroslistoin	ennallaan
sokkeli:	lohkokivi	ennallaan
IKKUNAT:	jugendruutuiset SU-ikkunat, ovien kamana-ikkunat	uusittu 3-kert. sisään-aukeavina, ulkopokat entisellä puite-jaolla; kamanaikkunoita ennallaan
ULKO-OVET:	lasiaukolliset puuovet	uusittu, paneloituja
VÄRITYS:		
katto:	-	punainen
seinät:	-	ruskea
detaljit:	-	valkoinen (listat), siniharmaa (ikkunat)

Rakennushistorialliset erityispiirteet:

- pitkänomainen hahmo kahdella avokuistilla
- harjakatto pulpettikattoisilla lapeikkunoilla
- lohkokivijalka ja kiviportaat
- ulkoverhous erisuuntaisiin paneelikentin, joita korostaa saumakohdassa kiertävä listoitus
- Ikkunoiden sivuvuorilautojen uurrekoristelu
- nurkkalautojen korostaminen pystylistoilla
- ikkunoiden karmi- ja puitejako, erityisesti yläpokan jako pieniin ruutuihin

Kuva: Osasuurennos vuoden 1913 julkisivupiirroksesta.

9.2.1 Korjaushistoriaa

Rakennusten korjaushistoriaa käydään läpi aikajärjestyksessä. Kunkin vuoden perässä mainitaan lähde. Luettelo ei sisällä kattavasti tietoja kaikista julkisivujen ylläpitokorjauksista, kuten maalauksista.

Korjaushistorian kuvaamisen tarkoituksena on antaa hyvä yleiskuva rakennukseen tehdyistä muutoksista.

1942
Asuinhuoneen ja eteisen perustaminen ullakolle, itäpäätyyn.

Ullakkohuoneen piirustus. Mikkelin kaupungin rakennustoimisto, 6.8.1942 U. Rytkönen. MTA

1953
Huonetilamuutoksia, ja asuinhuoneen (huone, eteinen ja WC) perustaminen ullakolle, länsipäätyyn, jolloin myös päätyikkuna vaihdettiin kolmijakoiseen vaakaikkunaan.

Pääkerrokseen tehtiin kaksi uutta WC:tä (yksi ennestään). Ainakin yksi uusi ovimuutos (jo aikaisemmin oli lisätty ovia eteistiloihin ja purettu väliseinä yhden huoneen ja eteisen välistä). Nähtävästi uunit purettiin nyt kadunpuoleisista huoneista, tilalle asennettiin vesikeskuslämmitys. Keittiöistä oli hellauunit purettu jo aikaisemmin ja korvattu sähköliesillä.

Mikkelin kaupungin rakennustoimisto, 28.8.1953 kaupunginarkkitehti Martti Riihelä, piirtänyt MA. MTA

1970-luvulta alkaen rakennusta pikkuhiljaa muutettiin asuinnoista toimistokäyttöön; mm. 1986 remontoitiin alakerran päätyhuoneistot työhuoneiksi ja 1990-luvun puolivälissä muutettiin huone kokoustiloiksi.

2001
Rakennuksen varustaminen koneellisella ilmanvaihdolla. LVIS-asennusten uusiminen (pääosin).

Loput asuinhuoneet muutettiin toimistotiloiksi (työhuoneita, neuvotteluhuone, kettiö ja pukuhuone). Tehtiin muutoksia WC- ja ATK-tiloissa ja ovissa (väliovien paikkoja vaihdeltiin) sekä lisättiin ulkoseiniin 50 mm lisälämmöneriste. Sisäpinnoitteet uusittiin. Ikkunat uusittiin säilyttäen puitejako, mutta muutoin moderneina, kolminkertaisina sisään-aukeavina puuikkunoina.

TPL 51-01. Hakija Etelä-Savon Energia Oy. Loppukatselmus (osa) 29.5.2001. SLA

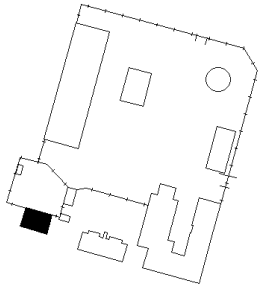
2004
Vesikaton korjaus. Uudet räystäskourut ja kadunpuoleiset syöksytorvet tehtiin sinkitystä pellistä. Peltikatonmaalaus. Lapeikkunoiden kunnostus.

Vesikatto- ja muut korjaustyöt -rakennustapaselostus, 28.1.2004 Arkkitehtitoimisto Heikki Kirjalainen. MTA

Kuva: Puutalon pihafasadi, jossa on kaksi avokuistia ja kellarin sisäänkäynti.

9.3 Asuinrakennus, Vuorikatu 23

Katuosoite: Vuorikatu 23
Käyttöhistoria: kaupungin henkilökunnan virka-asunto, lääkärin vastaanotto; neuvola, perhepäiväkoti
Nyk.käyttö asuntola
Valm.vuosi: 1952-53
Rakennuttaja: Mikkelin kaupunki
Suunnittelija: arkkitehti Martti Riihelä, H:linna
Pääurakoitsija: kaupungin omana työnä, opiskelijoita, erikoistyöt ostotyönä
Tilavuus: n. 1400 m^3, kerrosala 315 m^2

LÄHTÖKOHTA 1953		TILANNE 2016
RUNKO:	puu: rankorakenne	ennallaan
KATTO:	harjakatto	ennallaan
vesikate:	betonitiili	ennallaan (uusittu)
JULKISIVUT:	materiaaliromanttinen	ennallaan
seinät:	roiskerappaus	ennallaan
detaljit:	rungon ulkopuoliset parvekkeet	ennallaan
	ikkunoiden paneloidut korokekehykset	ennallaan
	pääsisäänkäynnin lippa, betonitiilikatteella	ennallaan
	pääsisäänkäynnin ovisyvennyksen klinkkeri-verhous	ennallaan
sokkeli:	pesubetonilaatat	ennallaan
IKKUNAT:	2-kert. SS, kolmi- ja sivujaolliset, jaottomat	malli ennallaan
ULKO-OVET:	lasiaukolliset paneeliovet, messinkinen potkulevy	ennallaan
VÄRITYS:		
katto:	tiilenpunainen	punainen
seinät:	ei tiedossa	keltainen
detaljit:	[valkoinen, lakattu puu]	lakatut pinnat maalattu
sokkeli:	[pesubetoni]	ennallaan

Rakennushistorialliset ominaispiirteet

- harjakatto ja avoräystäät
- rapatut ulkoseinät
- julkisivujen aukotus
- ikkuna-akseleittain vaihtuva ikkunan koko ja puitejako
- ullakkopäädyn kiilaikkunat
- korokekehykselliset ikkunat
- parveketyypit puu- / metalliputkikaitein
- lasiaukollisen paneeliovet
- ovisyvennyksen klinkkeriverhous
- liuskekivetty porras

Kuva: Puutalon pihafasadi, jossa on kaksi avokuistia ja kellarin sisäänkäynti.

9.3.1 Korjaushistoriaa

Rakennusten korjaushistoriaa käydään läpi aikajärjestyksessä. Kunkin vuoden perässä mainitaan lähde. Luettelo ei sisällä kattavasti tietoja kaikista julkisivujen ylläpitokorjauksista, kuten maalauksista.

Korjaushistorian kuvaamisen tarkoituksena on antaa hyvä yleiskuva rakennukseen tehdyistä muutoksista.

1966
Suunnitelma talon 1. kerroksen muuttamisesta lastenneuvolaksi, johon tuli lääkärinvastaanotto (lasten- ja äitiysneuvolan), odotushuone /voimisteluhuone, laboratorio ja valohoitohuone. Huonetiloja suunniteltiin muutettavaksi väliseinien purkamisella.

Mikkelin kaupungin rakennustoimisto, 27.9.1966 kaupunginarkkitehti Heikki Ravila, piirtänyt Y. H- Ko (nähtävästi tilamuutoksia ei toteutettu): Kiinteistökortti:Vuorikatu 23. MTA

1978
Asuinrakennuksen 2. kerroksen huoneisto jaetaan kahdeksi huoneistoksi (88,5 m^2 ja 41.5 m^2) yhdellä eteiseen rakennetulla väliseinällä. Pienemmän huoneiston puolella pesuhuone muutettiin keittokomeroksi. [1970-luvulla talossa asui mm. sosiaalijohtaja Komulainen ja kaupunginvirkailija Starck.]

RL 252/78. Mikkelin kaupunki, Tekninen virasto, kaavoitus- ja talonsuunnitteluosasto, 10.4.1978 kaupunginarkkitehti Pauli Lehti. MKA

1988-89
Rakennuksen peruskorjaus, joka käsitti saunatilojen ja lämmönjakohuoneen rakentamisen kellarikerrokseen, ulkopuoliset korjaukset, keittiökalusteiden uusimisen, lattiapäällysteiden kunnostuksen ja osittaisen uusimisen sekä LVIS-töitä. Korjaussuunnittelua varten laadituissa piirustuksissa todetaan, että alakerrassa porrashuoneen portaat ja tasanteet ovat mosaiikkibetonia. Ovet ovat lakkapinnalla. Asuntokäytössä edelleen olleen toisen kerroksen osalta portaissa ja käytävän lattiassa on korkkimatto. Remontin yhteydessä puurakenteiset seinät vahvistettiin sisäpuolelta kipsoniittilevytyksellä. Lämmitys saatiin sähkölaitokselta putkikanavaa pitkin (oma kaukolämpöliittymä).

Julkisivujen rappausta uusittiin vaurioituneilta kohdin, maalattiin ikkunoiden ulkopuitteet ja kehyslaudoitus sekä paneeliovet (ovet ja kadun puoleisten korokeikkunoiden kehyslaudoitukset olivat olleet pelkästään lakattuja).

RL 88–20; Mikkelin kaupungin tekninen virasto, kaavoitus- ja talonsuunnitteluosasto, 8.1.1988 Pauli Lehti ja 23.1.1989 Arja Jokela. Teknisen lautakunta, toimituskirja 22.1.1988, suunnitelmat hyväksytty. MTA

1989
Toisen kerroksen itäpäädyn huoneiden pintaremontti (tapetointi).

Mikkelin kaupungin tekninen virasto, talonsuunnitteluosasto, 23.1.1989 Arja Jokela. Suunnitelma, ei varmuutta toteutuksesta. MTA

1996–98
Kalusteiden ja laitteiden uusiminen alakerran keittiöön ja asunto 3:n keittiöön. Lisäksi tiloissa tehtiin pieniä muutos- ja kunnossapitotöitä, kuten sähkötöitä, laattatöitä ja seinien pesu ja maalaus. Puhkaistiin alakerran keittiöstä uusi oviaukko, johon tuli taitto-ovi. Alakerran keittiöön laitettiin muovimatto.

Samalla yläkerran asunnon makuuhuoneen kaapistot uusittiin ja tehtiin yläkerran WC-tilan pintaremontti. Eteisestä purettiin kiinteät komerot ja lautalattia uusittiin ja lakattiin. Asuntojen seinä- ja kattopinnoissa tehtiin vauriokohtien maalaus/puhdistus.

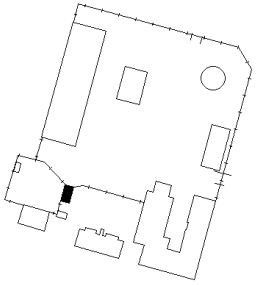
Vuonna 1996 haettiin toimenpidelupaa perhepäiväkotina ja asuinrakennuksena toimivan rakennuksen piha-aluetta ympäröivien aitojen kunnostamiseen ja verkkoaidan korvaamiseen lauta-aidalla.

Mikkelin kaupungin tekninen virasto, talonsuunnitteluosasto, 30.1.1996 ja 28.1.1998 P.T. Suunnitelma, ei varmuutta toteutuksesta; Toimenpidelupa 165–96. MTA

2013
Käyttötarkoituksenmuutos: rakennuksen yläkerran kaksi asuinhuoneistoa otettiin kunnallisen ryhmäperhepäiväkodin käyttöön.

9.4 Muu rakennuskanta

Pihavarasto, Vuorikatu 23

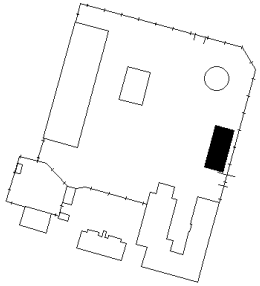

Alkup. käyttö: liiteri
Nykykäyttö: tyhjillään (vaja)
Valm.vuosi: 1930-l (siirto), pienennetty ehkä 1950-luvulla
Rakennuttaja: Mikkelin kaupunki
RUNKO: lauta
KATTO: loiva harjakatto
Kate: pelti
JULKISIVUT: vaakalaudoitus
Sokkeli: lohkokivi
ERITYISTÄ: laudoituksen profiili, avoräystäät, avoräystäät, kiilakärkiset päätyikkunat, vinopaneeliovet ja kuusiruutuiset kamanaikkunat.
HUOM! perustus ja runko liikkunut, rakennus on kallellaan

Kuva: Ilmeisesti vaja pienennetty isommasta halkovaja-käymälärakennuksesta nykykokoon n. 1953. Rakennus lyheni ja madaltui (ei tyylillisesti vastaa Martti Riihelän 27.8.1953 laatimaa muutospiirustusta, mutta kyseessä kuitenkin sama rakennus).

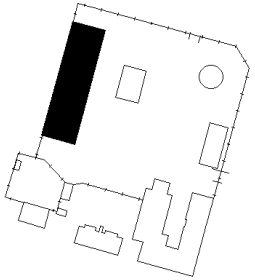
Varasto

Alkup. käyttö: sähkölaitoksen tarvikevarasto, mm. valaisimia
Nykykäyttö: ei aktiivista käyttöä
Valm.vuosi: arvio 1940-luku
Rakennuttaja: Mikkelin kaupunki
RUNKO: lauta
KATTO: harjakatto
Kate: kolmiorimahuoma
JULKISIVUT: pysty peiterimalaudoitus
HUOM!: kunto näkyvästi heikentynyt

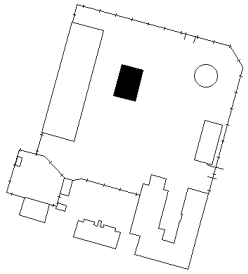
Kylmä- ja lämminvarasto

Alkup. käyttö:	sähkölaitoksen autotalli, varasto, korjaamo, paja, autokorjaamo, sosiaalitilat ja VPK:n autotalli, kerhohuone, luontosali
Nykykäyttö:	varasto, toimisto, kahvio, sosiaalitiloja
Valm.vuosi:	1973–74
Suunnittelija:	Mli. kaup. rakennusvirasto
Rakennuttaja:	Mikkelin Sähkölaitos
Urakoitsija:	Rakennusliike Toivo Loponen
PERUSTUS:	pilariperustus
RUNKO:	lauta, 4” runko ja harva-laudoitus / paja ja lämmönjako-huoneessa ½ kiven kh-tiili.
KATTO:	loiva harja tasapäädyillä
Kate:	profiloitu pelti (ennen huopa)
JULKISIVUT:	profiilipelti
Tilavuus:	5 066 m^3
Kerrosala:	1 191 m^2

Varasto

Alkup. käyttö:	sähkölaitoksen tarvikevarasto
Nykykäyttö:	varasto
Valm.vuosi:	1991
Suunnittelija:	Mli kaup. tekninen virasto, talonsuunnitteluosasto
Rakennuttaja:	Mikkelin kaupunki
RUNKO:	pelti
KATTO:	loiva harjakatto
KATE:	pelti
JULKISIVUT:	profiilipelti

Näiden lisäksi on tontin koilliskulmalla **öljysäiliö,** joka on rakennettu 1970-luvun lopulla (1979). Äskettäin teetetyn maaperätutkimuksen mukaan tontilla ei ole pilaantuneita maa-alueita (PIMA).

Ja tontin lounaiskulmalla, entisessä aidatussa päiväkodin pihassa on pieni leikkipihan varastorakennus ja jätekatos.

10 JOHTOPÄÄTÖKSET

Edellisissä luvuissa on selvitetty Vuorikadun 19–23 eli korttelissa 9 sijaitsevan rakennuskokonaisuuden historiallisia ja ympäristöllisiä ominaispiirteitä. Tietojen pohjalta on seuraavaksi määritelty alueen ja rakennusten kulttuurihistoriallisia ja ympäristöllisiä arvoja maankäytön ja rakentamisen suunnittelun, vaikutusten arvioinnin ja vuoropuhelun pohjaksi.

Korttelin varikkopihan huolto- ja varastorakennuksia ei tämän selvityksen perusteella arvioitu kulttuuriympäristön kauneus- tai perintöarvojen vaalimisen kannalta erityisen tärkeiksi.

Sähkölaitoksen kortteli, päärakennus ja kaksi Vuorikadun asuinrakennusta

HISTORIALLISINA KOHTEINA

- Kortteli 9 kuuluu 1800-luvun lopun ruutukaava-alueeseen.
- Vuodesta 1901 toiminut sähkölaitos kytkeytyy laajempaan yhteiskunnalliseen ilmiöön, joka on yhdyskunnan energiahuollon järjestäminen.
- Kaupunkisähkölaitoksena toiminut sähkölaitosrakennus (1901 yhtiön perustama, 1911 kaupungille siirtynyt) ei ole lajissaan maamme ensimmäisiä, mutta edustaa kuitenkin kaupunkien järjestelmällisen sähkölaitostoiminnan varhaiskautta, joka alkoi 1880–90-luvuilla ja oli laitosten perustamisen osalta vilkkaimmillaan 1900-luvun kahtena ensimmäisenä vuosikymmenenä.
- Etenkin päärakennus, jossa sähkölaitoksen lisäksi oli vuosikymmeniä kaupungin eri hallinnonalojen toimitiloja, kertoo osaltaan viime sotien jälkeisestä ajasta, jolloin kunnille tuli paljon uusia tehtäviä ja virastoja perustettavaksi pula-ajan keskellä.

RAKENNUSHISTORIALLISINA KOHTEINA

- Kaupungin ruutukaava-alueella sijaitseva sähkölaitos kuvaa ajan kaupunkisuunnittelun henkeä, sillä tuolloin pidettiin tärkeänä saada yhdyskuntatekninen laitos kaupungin keskustaan.
- Korttelin Vuorikadun puoleiset rakennukset ovat kaikki Mikkelin kaupungin omaa suunnittelua, yhden rakennuskonttorin esimiehen l. kaupungininsinöörin ja kahden kaupunginarkkitehdin käsialaa.
- Vanhimmasta rakennusvaiheesta säilynyt entinen kattilahuone on tärkeä fragmentti, mutta ensisijaisesti sähkölaitosrakennuksen arkkitehtoninen edustavuus perustuu 1940-luvulla toteutettuun uudistukseen. Sen suunnitteli silloinen kaupunginarkkitehti Eero Jokilehto, joka virkamiehenä ja yksityisenä suunnittelijana on vaikuttanut merkittävästi Mikkelin kaupunkikuvan muotoutumiseen.
- Sähkölaitoksessa Jokilehto säilytti vanhasta asusta elementtejä, kuten kattomuodon, päätykolmion korostuksen ja rapatut julkisivut sekä tiilimuurirakenteisille kivirakennuksille tavallisen ruutufasadin, mutta sisätilat ja rakennuksen katujulkisivut saivat pelkistetymmän, funktionalistisen ilmeen.
  > Näihin aikoihin, 40-luvun lopulla ja 50-luvun alussa, Jokilehdon Mikkeliin suunnittelemissa rakennuksissa on tyylillistä samankaltaisuutta, mutta aivan sähkölaitoksen katufasadia vastaavaa julkisivusommittelua ei löydy.
- Korttelin asuinrakennukset edustavat omalle rakennusajankohdalleen tyypillistä asuntorakentamista, tyylillisesti ja rakennustekniikaltaan.
  > Pikkutorilta purettujen tukkipuotien hirsiä käytettiin 1914 valmistuneeseen sähkölaitoksen henkilökunnan asuinrakennukseen, joka edustaa ruutukaava-alueella harvinaistunutta puista kaupunkitaloa 1900-luvun alusta.
  > Vuonna 1952 valmistunut kaupungin rakennuttama kaksikerroksinen, rapattu puutalo omaa ulkoasunsa säilyneisyyden puolesta autenttisuusarvoja. Pienkerrostalon lisäarvona on sen alkuperäinen käyttö kaupungin rakennuttamana virka-asuntona.

KAUPUNKIKUVALLISINA KOHTEINA

- Likolammen alueen teollisuushistoria ilmenee selkeimmin sähkölaitoksen päärakennuksessa. Viina- ja oluttehtaista on jäljellä vain fragmentteja (tunnistettavuus heikko).
- Ruutukaava-alueelle tyypillinen korttelin rakennustapa toteutuu erityisesti Vuorikadun varrella samaan linjaan rakennetuissa sähkölaitoksessa ja 1910-luvun asuinrakennuksessa.
  > Sähkölaitos, korttelin kulmatalona, on edessä risteävien katujen suuntaan näkymäpiste ja alueen tunnusrakennus, toisaalta myös osa Otto Mannisenkadulta alkavaa selkeälinjaista katutilaa, johon sisältyy laadukasta arkkitehtuuria ja historiallisia rakennuskohteita.
- Sähkölaitoksen ympäristö on kaupunkirakenteen ja -kuvan vaihettumisaluetta. Tiivis ruutukaavakeskusta muuttuu vehreiksi asuntokortteleiksi.
  >Lönnrotinkadun kulmalla sijaitseva kaupungin rakennuttama kaksikerroksinen asuinrakennus ja sen piha-alue asettuu osaksi Myrkkylammen rantapuistoja ja sen ympärillä alkavien asuntokortteleiden kaupunkikuvaa.
  > Likolammen alueella on ollut pitkään virkistysaluekäyttöä. Jatkuvuus näkyy alueen pienvesistöjä reunustavina puistomaisina viheralueina.
  > Sähkölaitoskortteli on Yrjönkadulta avautuvan kaupunkimaiseman rakennettua reunaa yhdessä taustasiluettia muodostavan Naisvuoren kanssa, tässä näkymässä nousee erityiseen arvoon korttelin kulmalla sijaitseva 50-luvun asuinrakennus.
- Mikkelin kaupunkikuvalle pidetään leimallisena sen rikasta ajallista ja tyylillistä kerroksellisuutta.
  > Vanhat kaupunkikeskustan yhdyskuntatekniikan vaiheisiin liittyvät rakennukset syventävät keskustan historiallista kuvaa. Energiahuollon varhaisvaiheesta on jäljellä lähinnä Vuorikadun sähkölaitoksen vanha kattilahuone.
  Sähkölaitoksen päärakennuksen edustamalta aikakaudelta, 1940–50-lukujen vaihteen tienoilta, on säilynyt muutamia muunto/jakoasemia ja Suur-Savon Sähkön hallintorakennus, jotka nekin ovat arkkitehtuuriltaan edustavia funkisrakennuksia.

Kuva: Korttelin länsireuna Yrjönkadun suunnalta avautuvassa kaupunkinäkymässä, johon liittyy myös Naisvuori. Korttelin tällä kulmalla maisemapisteenä on 50-luvun asuinrakennus.

Tulkintoja korttelin ja kohteiden merkittävyydestä

Korttelin kaupunkikuvallisesti ja rakennushistoriallisesti arvokkaimmat rakennukset sijaitsevat Vuorikadun varrella. Lähtökohtaisesti näillä ruutukaavan periaatteiden mukaisesti asemoiduilla rakennuksilla on tärkeä katutilaa selkeyttävä vaikutus, mutta kaupunkikuvan monipuolisuuden kannalta merkitystä on myös rakennusten arkkitehtuurilla ja mittakaavalla.

Monella tapaa arvokkaan sähkölaitoksen päärakennuksen merkittävyys liittyy kaupunkikuvan monipuolisuuteen ja kaupunginosan historiaan, rakennuksen arkkitehtuuriin ja käyttöhistoriaan pitkäaikaisena kaupunkisähkölaitoksena sekä kaupungin eri toimialojen virastotalona. Sähkölaitoksen tai kaupungin rakennustoimintaa edustavat asuinrakennukset eivät yksinään omaa samanlaista historiallista todistusvoimaa.

Sähkölaitostoiminnan aikaista kokonaisuutta 1910- ja 1940-luvulta voidaan pitää arkkitehtuurin kannalta merkittävimpänä. Siitä poikkeava vuonna 1979

valmistunut lämpökeskus rakennettiin vasta sen jälkeen, kun varsinainen sähköntuotanto oli päättynyt. Lämpökeskuksen rakentaminen liittyy kaupungin kaukolämmitystoimintaan, samoin kuin rakennustavaltaan samankaltainen Siekkilän lämpökeskus 1960-luvulta.

Korttelin Vuorikadun puoleiset, eri vuosikymmeniltä olevat rakennukset yhdessä muodostavat mielenkiintoista, ajallisesti ja tyylillisesti kerroksellista kaupunkiympäristöä alueelle, jossa siirrytään tiiviistä kaupunkirakenteesta väljempään pientalojen luonnehtimaan kaupunkiympäristöön.

Sähkölaitoksen päärakennuksen korjausta suunniteltaessa suositellaan lähtökohdaksi kaupunginarkkitehti Eero Jokilehdon eli vuoden 1949 muutoskorjauksessa syntynyttä arkkitehtuuria, sen leimallisia piirteitä, poikkeuksena vanha turbiinisali, jossa vaalitaan rakennuksen alkuperäistä 1910-luvun asua. Julkisivujen korjaussuunnittelussa on kiinnitettävä erityinen huomio alkuperäiseen materiaalinkäyttöön ja detaljimaailmaan (mm. rappaustapa, punatiiliset yksityiskohdat, ikkuna-aukkojen syvyys, ikkunoiden puitejako). Olennainen osa rakennuksen pääfasadin funkisilmettä on sisäänvedetty pääsisäänkäynti ja sen Vuorikatuun rajautuva pieni eduspiha.

Vastaavasti korttelin molemmissa asuinrakennuksissa on joko kokonaan tai hieman uudistettuna säilynyt hyvin rakennusajankohdan materiaalit ja tyylipiirteet, joita vaalia.

Sähkölaitoksen sekä kahden asuinrakennuksen arkkitehtuurin kannalta keskeiset ominaispiirteet on kuvattu luvussa 9.

Suuri osa korttelista on mahdollista osoittaa rakentamiselle. Seuraavaksi esitetään kysymyksiä, joilla halutaan kohdistaa huomio korttelin ja sen lähiympäristön historialliseen ja kaupunkikuvalliseen luonteeseen, kun alueen rakentamista ja maankäyttöä ryhdytään suunnittelemaan.

Vanhan ruutukaava-alueen reunalla (ruutukaava – orgaaninen rakenne)
Voisivatko alueen erityispiirteet eli kerroksellisuus, pienvesistöt ja vehreys olla lähtökohtina korttelin rakentamiselle siten, että sen asema kaupunkirakenteen vaihettumisalueena säilyy ja siirtymä ”kivikaupungista” monimuotoisempaan ja väljempään kaupunkiympäristöön tapahtuisi historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti mielenkiintoisessa katutilassa/kaupunkiympäristössä? – (ehkä korttelin läpi palokujaan pitkin tai Likolammen päähän perustettavan rantapuistikon halki)

Lammen rannalla, mäen juurella
Mitä vaikutusta korttelin rakennuskorkeuksien kasvulla tai tiiviillä, tehokkaalla rakentamisella on alueen sisäisille näkymille (akselilla Yrjönkatu–Naisvuori, Runeberginaukio–Likolampi) ja kaupunginosan ominaisluonteelle (erilaisten kaupunkitilojen ja maisema-elementtien leikkauskohta)? – Lammet puistoalueineen ovat Mikkelin kaupunkimaiseman erityispiirre.

Likolampi ja Polttimonkatu
Miten Likolampi saadaan nykyistä paremmin esille vanhan puistokadun (Runeberginaukio – Joos. Sajanimen katu) päätemaisemana? Voisiko puistokatua jatkaa Joos. Sajaniemen kadulle?

Kuva: Sähkölaitoksen edustalla oleva pysäköintialue oli 1800-luvun asemakaavassa katualuetta.

11 LÄHTEET

KÄYTETYT LYHENTEET

KA	Kansallisarkisto
MKA	Mikkelin kaupungin arkisto
MMA	Mikkelin maakunta-arkisto
MTA	Mikkelin Tilakeskuksen arkisto
SLA	Sähkölaitoksen arkisto
SSM	Suur-Savon museon arkisto

ARKISTOT

Kansallisarkisto
Mikkelin kaupunkikartat
Plan af St Michel stad, C. E. Müller 1881

Mikkelin kaupunginarkisto
Topografikartta 1:20 000, lehti 3142 05, 1948
Asemapiirustuksia 1952–.
Sähkölaitoksen toimintakertomukset
Rakennusluvat 1952–, asemapiirrokset ja työselitykset

Mikkelin maakunta-arkisto
Maistraatin arkiston rakennuspiirustukset ja saapuneet kirjeet
Sähkölaitoksen asuinrakennuksen pohja- ja julkisivupiirustukset 1913

Mikkelin Tilakeskuksen arkisto
Rakennuspiirustukset ja työselityksiä:
Asuinrakenus vuorikatu 19–23
Asuinrakennus Vuorikatu 19
Asuinrakennus Vuorikatu 23
Sähkölaitoksen lämpökeskus
Mikkelin energialaitos
Sähkölaitoksen varasto ja VPK:n tilat
Mli:n energialaitos / auto- ja varastokatos

Suur-Savon museon arkisto
Mikkelin pienoismallin materiaali, tonttikuvaukset

Sähkölaitoksen arkisto (ESE)
Valokuvat
Rakennuspiirustukset (luvat)

KIRJALLISET LÄHTEET

60 vuotta kunnallista sähköä Pieksämäellä. Pieksämäen sähkölaitos, 1991

100 vuotta sähköä Mikkelissä. Etelä-Savon Energia Oy. Historiikki. Diplomi-insinöörit ja arkkitehdit 1965, STS ja TFiF 1965.

Haapasaari, Leena 2011. Mikkelin Likolampi ja elämää sen rannoilla. Painamaton muistelma.

Jaakkola, Arto 1982. Sähkölaitostoiminnan alkuvaiheet Suomessa. – julkaisussa Vuosisata sähköä Suomessa.

Jaatinen, Martti I. 1997. Eero Jokilehto, arkkitehti ja taiteilija. Mikkeli: Mikkelin kaupunginkirjasto.

Kuujo, Erkki 1971. Entisajan Mikkeli - Mikkelin kaupungin vaiheita 1838-1917. Mikkelin kaupungin historia I.

Kuujo, Erkki - Väänänen, Kyösti - Lakio, Matti – Hassinen, Esa 1988. Muuttuvaa Mikkeliä. Mikkelin kaupungin historia II 1918-1986.

Kuusisto, Simo 1976. Mikkelin kaupungin sähkölaitos 1900–1975. Käsikirjoitus. MKA.

Lakio, Matti 1975. Mikkelin kaupunginvaltuusto 1875-1975. Mikkelin kaupunki, 1975.

Lindell, Ismo: Sähkön pitkä historia. Gaudemus, 2009.

Miettinen, Lasse 1998. Mikkeli kaukolämmityksen eturintamassa. ESE Etelä-Savon Energia Oy.

Pakarinen, Olavi ja Miettinen, Marita 1994. Suuri Savontie, vanhan valtatien tarina. Tielaitos.

Rytkönen, A. 1912. Murtotietoja Mikkelistä.

Sprengtportenin Savon kartasto. Kuninkaan kartastot. Toim. Erkki-Sakari Harju. SKS, Atlas Art. 2011.

Suomen insinöörejä ja arkkitehtejä 1948, Suomen teknillinen seura ja Tekniska Föreningen i Finland 1948.

Suur-Savon Sähkö Oy 10 vuotta. 1956.

Turunen, Harri 1996. Elämisen laatua energiasta, Suur-Savon Sähkö Oy 50 vuotta, 1946-1996.

Vuosisata sähköä Suomessa. Toim. Osmo Simola. 1982.

WWW-sivustot

BeerFinland.com. / Mikkeli.
http://www.beerfinland.com/suomen_panimot/mikkeli.htm

Kuka kukin on 1954. <http://runeberg.org/kuka/1954/0282.html>

Wilkaman, Laura 2013. Mikkelin kauppakatujen historiaselvitys. City 2020. Mikkelin kaupunki.
<https://issuu.com/mikkelinkaupunki/docs/mikkelin_kauppakatujen_historiaselv>

Wikipedia, Voimalaitos. <https://fi.wikipedia.org/wiki/Voimalaitos>

Vanhan painetut kartat. Maanmittauslaitos.
Peruskartat 1;20 000, lehti 3142 05.
< http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

REKISTERIT

Etelä-Savon maakuntaliiton inventointitietokanta
Kulttuuriympäristö.fi –sovellus (12.2.2014).
kohdeid: 21400 Vuorikatu 19 ja 21, Sähkölaitos.

Rakennettu kulttuuriympäristö (RKY). Museovirasto. <http://www.rky.fi> (9.2.2014)

Muinaisjäännösrekisteri. Museovirasto. Rekisteriportaali (9.2.2014), <http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/mjreki/read/asp/r_default.aspx>

Suullista tietoa

Armi Mäkinen, Tilakeskus, Mikkelin kaupunki
Juha Kaksonen, ESE Oy
Pekka Parkkinen, ESE Oy
Mervi Pajunen, ESE Oy

Viitteet:

[1] Talon tarinat – Rakennushistorian selvitysopas. Museovirasto 2010.
[2] Elektra-museo.
[3] Jaakkola 1982, 17–23; Wikipedia: Sähkön ja elektroniikan historia.
[4] Jaakkola 1982, 17–23.
[5] Turunen 1996, 13–18.
[6] Suomen Sähköverkko (3.3.2016).
[7] Jaakkola 1982, 17–23.
[8] Inventointi 1992, Etelä-Savon maakuntaliiton inventointitietokanta ESKU (4.3.2016). Rakennushistoriaselvitys 2016.
[9] Inventointi, Etelä-Savon maakuntaliiton inventointitietokanta ESKU (4.3.2016).
[10] 60 vuotta kunnallista sähköä Pieksämäellä -julkaisu.
[11] 100 vuotta sähköä Mikkelissä, 22.
[12] 100 vuotta sähköä Mikkelissä, 22.
[13] Suuria seisovia pylväitä. http://calm.iki.fi/tolpat/kuva/2074
[14] Turunen 1996, 38, 130
[15] A. Branderin asemakaavassa, vahv. 1869, hyödynnettiin vuoden 18567 asetusta, joka mahdollisti pienempien tonttien osoittamisen. Branderin ehdotuksen mukaan niitä sijoitettiin Likolammen ja Naisvuoren välimaastoon. vuoden 1856 asetus "yleisistä perusteista kaupunkien järjestelyssä ja asetuksessa Suomen suuriruhtinaskunnassa". Asetuksen tarkoituksena oli, että myös vähemmän varalliset ihmiset voivat paremmin hankkia itsellensä tontteja.
[16] http://www.beerfinland.com/suomen_panimot/mikkeli.htm

[17] Wilkman 2013, 18.
[18] Rytkönen 1912, 141.
[19] Vuorikatu 19, sähkölaitoksen inventointikortti.
[20] 100 vuotta sähköä Mikkelissä, 6-7.
[21] Moniste: 80 vuotta sähkön jakelun alkamisesta Mikkelissä (1981).
[22] 100 vuotta sähköä Mikkelissä, 7.
[23] Kertomus sähkölaitoksen toiminnasta vuodelta 1915. MKA
[24] 100 vuotta sähköä Mikkelissä, 8–9.
[25] Kertomus sähkölaitoksen toiminnasta 1933. MKA.
[26] 100 vuotta sähköä Mikkelissä,12.
[27] Muuttuvaa Mikkeliä 1988, 141; Kertomus Mikkelin kaupungin teknillisten laitosten toiminnasta 1944. MKA
[28] Muuttuvaa Mikkeliä 1988, 412–416; 100 vuotta sähköä Mikkelissä, 18.
[29] Miettinen 1998, 55.
[30] Miettinen 1998, 87–88.
[31] 100 vuotta sähköä Mikkelissä, 22.
[32] Parkkinen, Pekka 21.3.2016.
[33] Höyryvoimalaitoksen lopetettua toimintansa 1960 lammen eteläpää täytettiin ja Polttimokatu jatkui Hanhikankaalle asti. Haapasaari, 2011, 9. Sähkölaitos laski siihen asti laudevetensä Likolampeen.
[34] Mikkelin pienoismallin tonttikuvaukset (228-233). SSM
[35] Kuusisto 1976, 26.
[36] Mikkelin pienoismallin tonttikuvaukset (228-233). SSM
[37] Kuusisto 1976, 26.
[38] Kuusisto 1976, 26.
[39] Kirjanpitokortisto, Sähkölaitos, arviointi 1959. MTA
[40] Kuujo et al 1988, 240.
[41] Mikkelin pienoismallin rakennuskortit. SSM
[42] Moniste: 80 vuotta sähkön jakelun alkamisesta Mikkelissä (1981). Tukkipuodit sijaitsivat Mikkelissä pikkutorin molemmin puolin. Itäpuoliset purettiin 1912, kun paikalle rakennettiin kauppahalli ja liikerakennus. Vikman, 8.
[43] Mikkelin pienoismallin rakennuskortit, kuvaa tilannetta 1930-luvulta. SSM
[44] Mikkelin kaupunginhallitus, 12.6.1952 kirje kaupunginarkkitehdille. MTK
[45] MLL:n toiminta viitta siihen, että talossa toimi jonkin aikaa myös neuvola. Vuorikatu 23:n kiinteistökortti. MTA.
[46] Mikkelin pienoismallin selvitykset, mappi: suunnittelijat. SSM.
[47] Suomen korkeakouluinsinöörit ja arkkitehdit 1956, 690.
[48] Jaatinen, 1997; Kuka kukin on 1954. http://runeberg.org/kuka/1954/0282.html
[49] Kuusisto, 1976, 11; Kertomus sähkölaitoksen toiminnassa vuodelta 1913. MKA. Laajennuspiirustuksia ei ollut käytettävissä, oletettu suunnittelija oli kaupungininsinööri L. von Fieandt.
[50] Mikkelin pienoismallin tonttikuvaukset (228-233). SSM
[51] Moniste: 80 vuotta sähkön jakelun alkamisesta Mikkelissä (1981).
[52] Mikkelin pienoismallin tonttikuvaukset (228-233). SSM
[53] Kertomus sähkölaitoksen toiminnasta 1942. MKA; Moniste: 80 vuotta sähkön jakelun alkamisesta Mikkelissä (1981).
[54] Kertomus sähkölaitoksen toiminnasta 1933. MKA.
[55] 100 vuotta sähköä Mikkelissä, 12.
[56] Moniste: 80 vuotta sähkön jakelun alkamisesta Mikkelissä (1981).